

ҚҚДУ ХУЗУРИДАГИ МИНТАҚАВИЙ МАРКАЗИ

2021

ЎҚУВ – УСЛУБИЙ МАЖМУА

*ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ИСЛОҲАТЛАРНИНГ
НАЗАРИЙ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ*

Қощанов Бахыт | т.ф.д., профессор

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ
КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШ МИНТАҚАВИЙ МАРКАЗИ**

**“ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ИСЛОҲАТЛАРНИНГ НАЗАРИЙ
КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ” МОДУЛИ**

БЎЙИЧА

Ў Қ У В – У С Л У Б И Й М А Ж М У А

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси йўналиши: Ўзбекистон тарихи

Тингловчилар контингенти: Олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари

Нукус – 2021

Модулнинг ўқув услубий мажмуаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил “7”-декабрдаги 648-сонли баённомаси билан маъқулланган ўқув дастури ва ўқув режасига мувофиқ ишлаб чиқилган.

Тузувчи:

Б.А.Кошанов – тарих фанлари доктори, профессор

Такризчилар:

Г.Сейдаметова - тарих фанлари номзоди (PhD), доцент

Р.Дж.Базарбаев – тарих фанлари доктори (DSc), доцент

Ўқув-услубий мажмуа Бердақ номидаги Қорақалпоқ давлат университети илмий-методик кенгаши (2020 йил “30” декабрдаги 5-сонли баённомаси).

МУНДАРИЖА

I.	ИШЧИ ДАСТУР	5
II.	МОДУЛНИ ЎҚИТИШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ИНТРЕФАОЛ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРИ	12
III.	НАЗАРИЙ МАШҒУЛОТ МАТЕРИАЛЛАРИ	19
IV.	АМАЛИЙ МАШҒУЛОТ МАТЕРИАЛЛАРИ	101
V.	КЕЙСЛАР	132
VI.	ГЛОССАРИЙ	141
VII.	ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ	152
VIII.	ТАҚРИЗЛАР.....	156

I. ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Кириш

Дастур Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 23 сентябрда тасдиқланган “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сон, 2019 йил 27 августдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг узлуксиз малакасини ошириш тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПФ-5789-сон, 2019 йил 8 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5847-сонли Фармонлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 23 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 797-сонли Қарорларида белгиланган устувор вазифалар мазмунидан келиб чиққан ҳолда тузилган бўлиб, у олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касб маҳорати ҳамда инновацион компетентлигини ривожлантириш, соҳага оид илғор хорижий тажрибалар, янги билим ва малакаларни ўзлаштириш, шунингдек амалиётга жорий этиш кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

I. Модулнинг мақсади ва вазифалари

“Мустақил Ўзбекистондаги ислохотларнинг назарий концептуал асослари” модулининг мақсади: педагог кадрларни инновацион ёндошувлар асосида ўқув-тарбиявий жараёнларни юксак илмий-методик даражада лойиҳалаштириш, соҳадаги илғор тажрибалар, замонавий билим ва малакаларни ўзлаштириш ва амалиётга жорий этишлари учун зарур бўладиган касбий билим, кўникма ва малакаларини такомиллаштириш, шунингдек уларнинг ижодий фаоллигини ривожлантиришдан иборат.

“Мустақил Ўзбекистондаги ислохотларнинг назарий концептуал асослари” модулининг вазифалари:

- “Ўзбекистон тарихи” йўналишида педагог кадрларнинг касбий билим, кўникма, малакаларини такомиллаштириш ва ривожлантириш;

- педагогларнинг ижодий-инновацион фаоллик даражасини ошириш;

- мутахассислик фанларини ўқитиш жараёнига замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва хорижий тилларни самарали татбиқ этилишини таъминлаш;

- махсус фанлар соҳасидаги ўқитишнинг инновацион технологиялари ва илғор хорижий тажрибаларини ўзлаштириш;

“Ўзбекистон тарихи” йўналишида қайта тайёрлаш ва малака ошириш жараёнларини фан ва ишлаб чиқаришдаги инновациялар билан ўзаро интеграциясини таъминлаш.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакалари ҳамда компетентлигига қўйиладиган талаблар:

“Мустақил Ўзбекистондаги ислохотларнинг назарий концептуал асослари” модули бўйича тингловчилар қуйидаги янги билим, кўникма, малака ҳамда компетенцияларга эга бўлишлари талаб этилади:

Махсус фанлар бўйича тингловчилар қуйидаги янги билим, кўникма, малака ҳамда компетенцияларга эга бўлишлари талаб этилади:

Тингловчи:

– Ўзбекистоннинг ўзига хос истиклол ва тараққиёт йўлини;

– Ўзбекистон давлатчилиги тарихини даврлаштириш масалалари;

– Республикани янада ривожлантиришнинг стратегик йўналишларини;

- Ўзбекистонда давлат мустақиллигининг қўлга киритилиши, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини барпо этиш, мамлакатни янгилаш ва модернизация қилишнинг назарий ва амалий таълимоти – тарққиётнинг ўзбек модели ишлаб чиқилиши ва амалга оширилиши, бу борадаги ютуқлар, истикбол режалари, мақсад ва вазифалари билиши керак.

Тингловчи:

– Ўзбекистон жаҳон цивилизацияси ўчоқларидан бири, Ватанимиз нақадар қадимий ва бой тарихга эга эканини, бу тарихнинг яратувчиси, унинг ҳақиқий эгаси ҳам шу заминда яшаётган халқ эканини англаб тарихий тафаккурга эга бўлиш, тарихий ҳақиқатни бугунги кун билан солиштириш, таҳлил қила билиш;

- ўз она юртини дунёда тенгсиз, муқаддас Ватан деб билиш ва ундан ғурурланиш ҳиссига эга бўлиш ва буни ўзининг амалий ишларида намоён этиш;

- аждоларимизнинг тарихий меросни ўқиб-ўрганиш кўникмаларига эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- тарихий воқеа ва ҳодисаларни таққослаш орқали улардан ўзи, жамият учун муҳим хулосалар чиқариш, бугунги эркин ва озод ҳаётнинг қадрига етиш;

- жамият тараққиётида халқнинг, сиёсий йўлбошчиларнинг ўрни ва аҳамияти нақадар катта эканини англаб, уларга ҳаққоний баҳо бериш, аксинча турли хавф-хатарларнинг бу борадаги зарарини тушунтира бера олиш, тарихий мисоллар асосида маърифий тарғибот юритиш, халқнинг савиясини оширишга интилиш;

- тарихий воқеалар ва ҳодисалар бўйича оғзаки ва ёзма нутқ орқали, адабий тил қоидалари асосида ўз нуқтаи назарини эркин ифода этиш, илмий асосланган, мустақил фикрига эга бўлиш ва уларга онгли муносабат билдира олиш малакаларига эга бўлиши зарур.

Тингловчи:

- Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал масалаларини;

- Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг мазмун ва моҳиятини;

- Иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари;

-Мустақиллик йилларида тарих фанида амалга оширилган тадқиқотларда инновация ва янгиликларнинг амалга оширилиши ва унинг аҳамиятини таҳлил қила олиш каби компетенцияларига эга бўлиши лозим.

Модул бўйича соатлар тақсимоти:

№	Модул мавзулари	Тингловчининг ўқув юкلامаси, соат			
		Ҳаммаси	Аудитория ўқув юкلامаси		
			жами	Назарий	Амалий машғулот
	“Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал масалалари” фанининг предмети, мақсад ва вазифалари. Ўзбекистон Республикаси Президенти Мирзиёевнинг асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида	6	6	2	4
	2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси, унинг босқичлари. Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари	6	6	2	4
	Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарларидаги назарий концептуал масалалар	4	4	2	2
	Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясинининг жаҳон ҳамжамиятида тан олиниши	4	4	2	2
	Жами:	20	20	8	12

НАЗАРИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

1-Мавзу: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида.

1.Ислохот тушунчаси. Ўтиш даври тушунчасининг назарий концептуал асослари. “Ўзбек модели”.

2.2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси.

2-Мавзу: Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари.

1.Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари. Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг омиллари.

2.Иқтисодий ислохотларнинг моддий-техникавий базасининг яратилиши. Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан тез ривожланаётган давлатлар қаторида.

3-Мавзу. Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар.

1.Ижтимоий соҳадаги ислохотлар ва унинг босқичлари. Маънавиятни юксалтириш масалалари. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарларида назарий концептуал масалалар.

2.Ўзбекистон таълим тизимидаги ислохотларнинг назарий асослари ва амалий натижалари. Ўзбекистонда илм-фан, жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланиши. Унинг назарий асослари ва амалий натижалари.

4-Мавзу. Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган “Ўзбек модели” ва 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг жаҳон ҳамжамиятида тан олинishi

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

1-Мавзу: Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида.

- 1.Ислохот тушунчаси.
- 2.Ўтиш даври тушунчасининг назарий концептуал асослари.
- 3.“Ўзбек модели”.

2-Мавзу. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси.

- 1.Ҳаракатлар стратегиясини тайерлаш жараенлари
2. Ҳаракатлар страгеияси халқ билан мукокама қилиш

3-Мавзу: Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари.

1.Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари. Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг омиллари.

2.Иқтисодий ислохотларнинг моддий-техникавий базасининг яратилиши. Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан тез ривожланаётган давлатлар қаторида.

4-Мавзу. Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар.

1.Ижтимоий соҳадаги ислохотлар ва унинг босқичлари. Маънавиятни юксалтириш масалалари. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарларида назарий концептуал масалалар.

5-мавзу.Ўзбекистон таълим тизимидаги ислохотларнинг назарий асослари ва амалий натижалари.

1.Ўзбекистонда илм-фан, жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланиши. Унинг назарий асослари ва амалий натижалари.

2. Таълим соҳасидаги янги Қонун

6-Мавзу.Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари.

1. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган “Ўзбек модели” ва 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг жаҳон ҳамжамиятида тан олинishi.

2. Ташқи сиёсатнинг янги босқичи

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ

Ўзбекистон Республикаси ва жаҳон ҳамжамияти. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган “Ўзбек модели”нинг ҳамжамиятда тан олинishi.

Ўзбекистоннинг биринчи президенти И.А.Каримов Ўзбекистонда Мустақилликни элон қилинишидан бошлаб шу кунгача амалга оширилган ислохотларни асосчиси эканлиги. Жаҳон ҳамжамияти томонидан Ўзбекистонда амалга оширилган ислохотларни тан олиши масаласи. Ўзбекистонни қолоқ аграр мамлакатидан ривожланган индустриал мамлакатга айланиши.

Тингловчи мустақил ишни модулни хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб тайёрлаши тавсия этилади:

- ўқув, илмий адабиётлардан ва меъерий хужжатлардан фойдаланиш асосида модуль мавзуларини ўрганиш;
- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;
- автоматлаштирилган ўргатувчи ва назорат қилувчи дастурлар билан ишлаш;
- махсус адабиётлар бўйича модуль бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;
- тингловчининг касбий фаолияти билан боғлиқ бўлган модуль бўлимлари ва мавзуларни чуқур ўрганиш;
- фанга оид статистик маълумотларни ўрганиш, уларни таҳлил қилиш.

II. МОДУЛНИ ЎҚИТИШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ИНТРЕФАОЛ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРИ

Мустақил Ўзбекистоннинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши

Мавзу	Иқтисодий барқарорлаштириш ва юксалишга эришиш.
Мақсад вазифалар	Ўзбекистанда ўтказилган иўтисодий ислохотларнинг мазмунини, моҳиятини ва асосий йўналишларини ёритиб бериш. Мавзуга оид билимларни педагогик технологиялар воситасида талабаларга етказиш. Талабаларнинг ўзлаштиришини назорат қилиш
Ўқув жараёнининг мазмуни	Иқтисодий ислохотларнинг дастлабки пайтлардаги макроиқтисодий вазифалари. Макроиқтисодий барқарорликка эришиш. Иқтисодий юксалиш учун шарт –шароитларнинг яратилиши. Иқтисоддаги таркибий ўзгаришлар. Замонавий шароитларда иқтисодиётнинг ривожланиши.
Ўқув жараёнини амалга ошириш технологияси	Метод: оғзаки баён қилиш, суҳбат ФСМУ технологияси. Шакл: маъруза, жамоада ишлаш. Восита: матнлар, бланклар. Усул: тайёр ёзма матнлар Назорат: Оғзаки назорат, кузатиш Баҳолаш: Рағбатлантириш
Кутилган натижалар	Ўқитувчи: Билимларни талабалар томонидан чуқурроқ ўзлаштиришига эришади. Талаба: Янги билимларни эгаллайди ва мустақкамлайди.
Келгуси режалар (тахлил ўзгаришлар)	Ўқитувчи Янги педагогик технологияларни ўзлаштириш ва ўқув жараёнига тадбиқ этиш. Талаба: Матн билан мустақил ишлаш ва ўз фикрини равон баён қила олиш қобилиятини ҳосил қилиш.

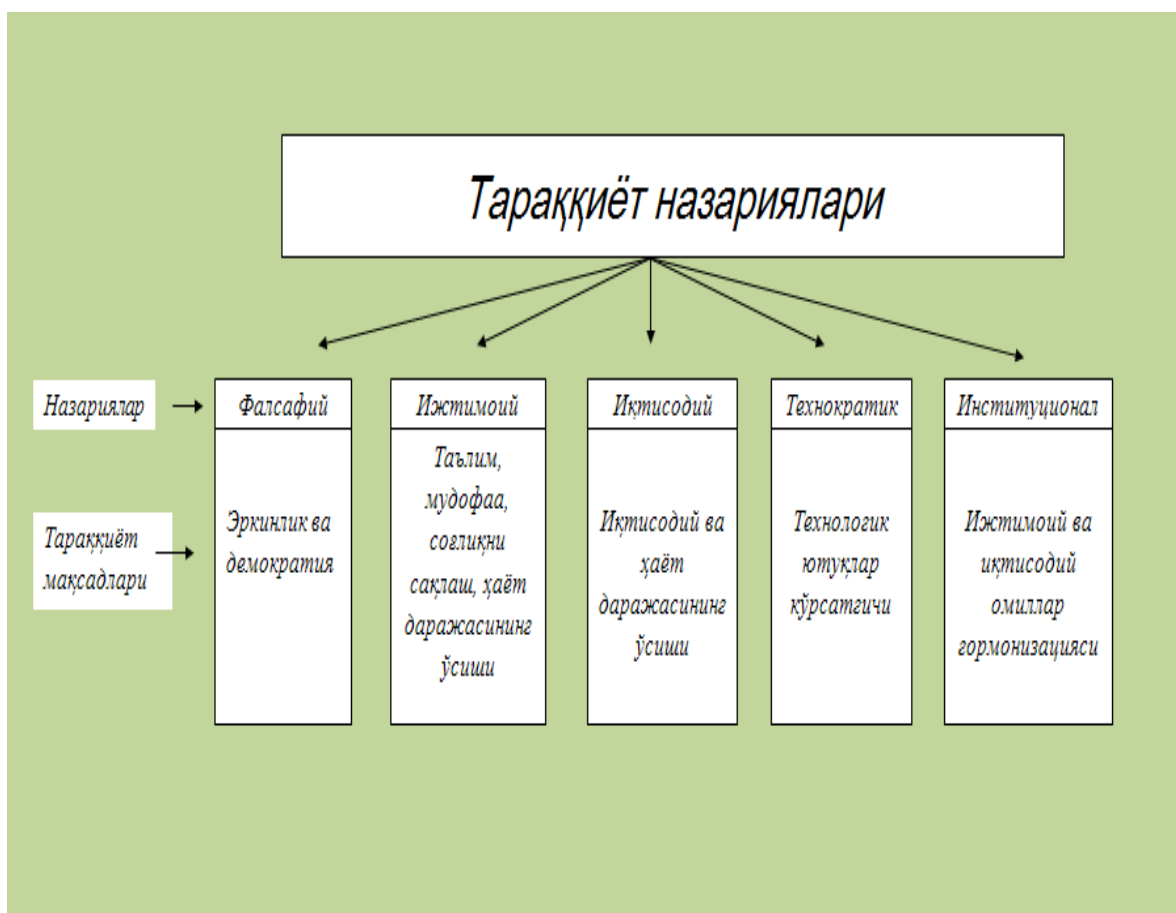
ФСМУ технологияси

(Ф) Фикрингизни баён этинг	Туб иқтисодий ислохотлар Ўзбекистоннинг ривожланишида сифат жиҳатидан янги даврни бошлаб берди.
(С) Фикрингизни баёнига бирон сабаб кўрсатинг	Мамлакат олдида турган кўплаб иқтисодий муаммолар ҳал этилди ва юксалиш учун замин яратилди.
(М) Кўрсатилган сабабни тушунтирувчи (исботловчи) мисол келтиринг	Иқтисодий ислохотларнинг самараси аниқ кўрсаткичлар негизда кўриш мумкин.
(У) Фикрингизни умумлаштиринг	Иқтисодий барқарорликка эришиш мамлакатнинг мустақиллигини мустаҳкамлашга ёрдам берди.

Муаммоли вазият

“Муаммоли” вазият тури	“Муаммоли” вазиятнинг сабаби	Вазиятдан чиқиб кетиш ҳаракатлари
Мустақилликка эришиш ва ижтимоий-иқтисодий соҳада туб ислохотларни ошириш заруратининг юзага келиши.	<p>1. Эски тузумга хос ижтимоий-иқтисодий маносабатлар ва жараёнларнинг республикада барпо қилинажак янги жамият манфаатларига мос келмаслиги.</p> <p>2. Ижтимоий-иқтисодий ҳаётни изга солиш зарурлиги.</p>	<p>Ижтимоий-иқтисодий ривожланиш андозасини ишлаб чиқиш.</p> <p>Ривожланган мамлакатларнинг кўп асрлик тажрибасини ўрганиш ва Ўзбекистон халқининг турмуш тарзи ва анъаналарига таяниш .</p>

Жамият ҳаёти соҳаларидаги туб ўзгаришлар

**Амалий машғулот учун материаллар, топшириқлар ва уларни ўтказиш
бўйича тавсиялар**

1. Узини узи презентация килиш

Номзод исми-шарипи	Эмоциональ кизиқтириш (1–5 балл)	Информация бериш (1–5 балл)	Комментария, шахсий гоёлар (+)

2. Гуруҳдаги дискуссия

№	Исми-шарипи	етақчилик	Коммуникативлик	Интеллект	Инициатива
1					

2					
3					
4					
5					

Мустақил таълим мавзулари

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида.
2. Ўтиш даври тушунчасининг назарий концептуал асослари. “Ўзбек модели”.
3. Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари.
4. Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари. Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг омиллари.
5. Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан тез ривожланаётган давлатлар қаторида.
6. Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар.
7. Ўзбекистон Республикаси Президенти асаридаги назарий концептуал масалалар.
8. Ўзбекистон таълим тизимидаги ислохотларнинг назарий асослари ва амалий натижалари.
9. Ўзбекистонда илм-фан, жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланиши. Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари.

Битирув ишлари учун мавзулар

1. Ўзбекистон мустақилликга эришиш оstonасида (1989-1991 йиллар).
2. Ўзбекистон мустақиллигининг қўлга киритилиши (1991 йил 31 август – 1992 йил 8 декабрь).
3. Ўзбекистонда сиёсий ислохотлар, ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар, маънавий ва маданий ривожланиш, ташқи сиёсат (1992 йил – 2015 йил).
4. Ислом Каримов янги генерацияга мансуб сиёсий етакчи
5. Президент Ислом Абдуганиевич Каримовнинг “Ўзбекистон XXI аср бусағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараккиёт кафолатлари” асари ва унинг асосий мазмуни
6. Президент Ислом Каримов асарларида, маъруза ва нутқларида демократик жамият қуришнинг назарий-амалий асосларининг ишлаб чиқилишига оид концептуал фикрлар
7. Ўзбекистон давлат мустақиллиги тўғрисидаги Декларациянинг қабул қилиниши ва унинг тарихий сиёсий аҳамияти
8. Ўзбекистонда фуқаролик жамияти қурилишининг устувор йўналишлари
9. Президент Ислом Каримов томонидан ишлаб чиқилган миллий маънавий тикланиш концепцияси
10. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг қабул қилиниши ва унинг аҳамияти
11. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси – ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи органи
12. Ўзбекистонда икки палатали парламентнинг ташкил қилиниши ва унинг жамиятни демократлаштириш жараёнидаги ўрни
13. Мустақил Ўзбекистон давлати таркибидаги суверен Қорақалпоғистон
14. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози ва Ўзбекистон шароитида уни енгиш юзасидан қўрилган чора-тадбирлар.
15. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисидаги» Қонуни ва кадрлар таёрлаш Миллий дастури.

16. Мустақиллик йилларида илм фан соҳасидаги ютуқлар.
17. Мустақиллик йилларида миллий кадриятлар, анъаналар ва урф одатларнинг тикланиши.
18. Ўзбекистонда жисмоний маданият ва спортни, соғлом турмуш тарзини ривожлантириш бўйича амалга оширилган тадбирлар.
19. Президент Ислон Каримов асарларида диний муаммолар, конфессиялар аро муносабатлар ва диний бағрикенглик масалалари.
20. Ўзбекистонда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланиши.
21. Кадрлар таёрлаш миллий дастури ва уни амалга ошириш боскичлари.
22. Орол денгизи муаммосини хал этишда халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик ва уларнинг натижалари.
23. Ўзбекистон тарихи масалаларининг Президент И.Каримов асарларида ёритилиши
24. Президент И.А.Каримовнинг «УзРФА Тарих институти фаолиятини такомиллаштириш тугрисидаги қарори ва тарих фани олдига қуйилган вазифалар
25. Президент И.А.Каримовнинг «Ўзбекистоннинг энг янги тарихи бўйича Жамоатчилик кенгашини ташкил қилиш тугрисида ПҚ-1694-сонли қарори ва унинг Ўзбекистоннинг энг янги тарихини ривожлантиришдаги урни
26. Президент Ислон Каримов асарлари – миллий гоё ва мафқуранинг илмий услубий асоси
27. Ўзбекистон ҳукумати томонидан амалга оширилатган қучли ижтимоий сиёсатнинг хусусиётлари ва устувор йуналишлари
28. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримовнинг «Ўзбекистон мустақилликка эришиш останасида» асарининг мазмун моҳиати
29. Ўзлуксиз таълимни ривожлантириш омиллари ва истикболлари
30. Ўзбекистонда педагогик кадрлар тайёрлаш масалалари.
31. Қучли давлатдан қучли жамият сари концепцияси

32. Ўзбекистон Президенти И.Каримовнинг «Оллох калбимизда, юрагимизда» асарининг мазмун-моҳияти
33. «Ўзбек халқи ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмайди». Президент И.А.Каримовнинг 2005 йил 25 май куни ОАВлари учун берган интервьюси хақида

III. НАЗАРИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАТЕРИАЛЛАРИ

1-МАВЗУ. “Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал масалалари” фанининг предмети, мақсад ва вазифалари.

Режа:

1. Фан предмети, мақсад ва вазифалари. Фаннинг манбашунослиги ва тарихшунослиги.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.И.Мирзиёевнинг асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида.
3. Тараққиётнинг “ўзбек модели”.

Калит сўзлар: Ўзбекистон, ислохотлар, И.А.Каримов, Ш.И.Мирзиёев, “Ўзбек модели”, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури», иқтисодиёт сиёсатдан устун туриши, давлат бош ислохотчи, қонунларга риоя этиш, кучли ижтимоий сиёсат, «инқилобий сакраш», эволюцион йўл, бешта устувор йўналиш.

1.1 Фан предмети, мақсад ва вазифалари. фаннинг манбашунослиги ва тарихшунослиги

Ўзбекистон Республикаси, ўз мустақиллигига эришгач, замонавий ижтимоий ва иқтисодий мурасабатлар тизимини барпо этиш ва ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратди. Ушбу устивор йўналишдаги амалга оширилган жадал ҳаракатларнинг ва туб ислохотларнинг тарихий тажрибасини атрофлича ўрганиш ва ундан самарали фойдаланиш масаласи ўзининг долзарблиги билан ажралиб туради. Шу нуқтаи назардан, тақдим этилаётган фан назарий ва амалий аҳамиятга эга. Ҳамда, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да кўрсатиб ўтилган талаба-ёшларнинг тарихий дунёқарашини бойитиш, уларда мустақил фикрни қарор топтириш, тарихни мукамал даражада билиш, мавжуд бўлган муаммоларнинг тарихий

илдизларини излаб топиш каби долзарб масалаларни ҳал этишга ёрдам беради.

Шунингдек, тақдим этилган фан ҳақидаги билимларни қарор топшириш, мавжуд илмий адабиётлар ва замонавий назариялар ҳамда олиб борилаётган тадқиқот ишларини ўрганиш, фан бўйича тўпланган илғор тажрибалар, кадрлар буюртмачиларининг фикр, талаб ва таклифлари каби масалаларни ўз ичига қамраб олади.

Фан дастури асосида эгалланган билимлар ёш авлодни аввало мустақил фикрлаш, воқелик ва ҳодисаларни таҳлил қилиш ва унда тегишли хулосалар чиқаришга ўргатади. Бўлажак мутахассислар қаерда фаолият кўрсатишидан қатъий назар одамлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни йўлга қўйишга ҳаракат қиладилар. Бу ҳолат ҳар бир ёш мутахассисни жамиятда ўз ўрнини топишига ёрдам бериб, меҳнат самарадорлигинини ошириш имкониятини яратади.

Ўзбекистон тарихининг ўта қизиқарли ва мураккаб жараёнларида мустақиллик йилларидаги ижтимоий ва иқтисодий тарикқиётнинг ўрни ва аҳамияти беқиёс бўлганлиги, унинг эволюциясида мавжуд бўлган босқичлар, тамойиллар, йўналишлар, қонуниятларнинг ўзига хос эканлиги тўғрисида талабаларга чуқур билимлар бериш ўқув фанининг асосий мақсадидир.

Ушбу мақсади эришиш йўлида қуйидаги вазифаларни бажариш кўзда тутилган:

- Мустақил Ўзбекистоннинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланишига ички ва ташқи омилларнинг таъсирини очиқ бериш;
- Ижтимоий - иқтисодий тараққиёт ва халқаро алоқалар ўртасидаги боғлиқлик томонларини атрофлича таҳлил этиш;
- Ўзбекистоннинг замонавий ривожланишидаги асосий тенденцияларни кўрсатиб бериш;
- Ўзбек халқининг ўзига хос маданияти, менталитети, урф-одатлари ва анъаналарининг, жуғрофий-стратегик салоҳиятининг мустақил ижтимоий ва иқтисодий тараққиётига таъсирини кўриб чиқиш;

- Ўзбекистоннинг мустақил ижтимоий ва иқтисодий ривожланишида муҳим роль ўйнаган асосий тарихий воқеалар ва жараёнларни ёритиб бериш.

Мустақил Ўзбекистоннинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланишига ички ва ташқи омилларнинг таъсирини очиб бериш бажарилди. Ижтимоий - иқтисодий тараққиёт ва халқаро алоқалар ўртасидаги боғлиқлик томонларини атрофлича таҳлил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг Конституциямиз қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузасида илгари сурилган “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” давлат ва жамиятнинг бош мақсади бўлган одамларнинг турмуш даражаси ва сифатини янада оширишни таъминлашга қаратилганлиги билан ниҳоятда муҳим аҳамият касб этади.

Кенг жамоатчиликнинг катта қизиқиши ва алоҳида эътиборига сазовор бўлган **“Ҳаракатлар стратегияси”** Ўзбекистон тараққиётининг навбатдаги босқичида концептуал аҳамиятга эгаллиги билан муҳим аҳамият касб этади. Мазкур ҳужжатнинг давлат ва нодавлат ташкилотлари, айниқса, фуқаролик жамиятининг энг муҳим институтларидан бири бўлган сиёсий партияларнинг фаоллари, қолаверса, жамоатчилик вакиллари томонидан муҳокама этилиши мамлакатимиздаги демократик ислохотларнинг амалдаги ҳаётий кўриниши, деб эътироф этиш ўринли бўлади. Бир сўз билан айтганда, “Ҳаракатлар стратегияси”нинг муҳокамага чиқарилиши — халқ билан мулоқотнинг ниҳоятда ҳаётий, ёрқин ифодасидир.

Ушбу том маънодаги тарихий ҳужжатнинг аҳамияти нимада?

Биринчидан, Президентимиз Ш.Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган “Ҳаракатлар стратегияси” давлатимиз ва жамиятимизни ривожлантиришнинг мутлақо янги босқичини бошлаб беради.

Иккинчидан, “Ҳаракатлар стратегияси” Конституциямизнинг асосий демократик нормаларини босқичма-босқич амалга ошириш доирасида

демократик янгилашиши ва модернизация жараёнларининг мантикий ва қонуний давомидир.

Учинчидан, ўз моҳият эътиборига кўра, “Ҳаракатлар стратегияси” дунёда туб ўзгаришлар юз бераётган ҳозирги замонда сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий, ижтимоий ислоҳотларнинг энг муҳим беш устувор йўналишини амалга оширишнинг беш йилга мўлжалланган миллий стратегиясидир.

Тўртинчидан, ҳаммамиз гувоҳи ва бевосита иштирокчиси бўлганимиз “Ҳаракатлар стратегияси”нинг жонли ва қизгин жамоатчилик муҳокамаси бугунги замон талабига мос равишда энг янги инфор­мацион технологияларни кенг қўллаган ҳолда олиб борилди. Бу унинг тўлақонли муҳокамаси учун асос бўлиб хизмат қилди. Кўплаб мутахассислардан қанчадан-қанча амалий таклиф-мулоҳазалар келиб тушди. Мен бу ўринда интернет орқали келиб тушган фикрларни ҳам назарда тутаяпман. Энг муҳими, бу таклифларнинг асослиларидан бир қанчаси эътиборга олинганлиги алоҳида эътирофга сазовор.

“Ҳаракатлар стратегияси”ни изчил ва тизимли амалга оширишда учта муҳим принципга эътиборни қаратиш лозим.

Биринчи принцип: “Ҳаракатлар стратегияси” биз танлаб олган ва Биринчи

Президентимиз асос солган ҳамда бутун дунё тан олган тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг мантикий давомидир.

Шу маънода “Ҳаракатлар стратегияси” ўзининг босқичма-босқичлиги, изчиллиги ва тадрижийлигини сақлаб қолади.

Иккинчи принцип: “Ҳаракатлар стратегияси”да бешта устувор йўналиш, яъни Давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор йўналишлари, Қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишлари, Иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари, Ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг устувор йўналишлари, Хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни

таъминлаш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишлар узвий боғлиқ эканлиги ва бир-бирини тақозо этишини аниқ ва равшан англаш лозим.

Учинчи принцип: “Ҳаракатлар стратегияси” маъно-мазмунини содда ва тушунарли, ҳар бир фуқаро учун амалий иш дастурига айланмоғи керак.

“Ҳаракатлар стратегияси”да Президент Парламент аъзоларига кенг кўламли қонунчилик дастурини таклиф этмоқда. Юқорида санаб ўтилган бешта муҳим устувор йўналишда қабул қилиниши зарур бўлган қонун ижодкорлигига ҳар томонлама катта масъулият билан ёндашишимиз талаб этилади.

Хулоса қилиб айтганда, “Ҳаракатлар стратегияси” ўз моҳиятига кўра давлат ва жамият ривожининг принципиал жиҳатдан янги босқичда мамлакатимизни ривожлантириш бўйича бошланган кенг кўламли ва тизимли ислохотларни янада изчил давом эттириш, юртимизда юз бераётган ўзгаришларга янгича нигоҳ билан қараш, эришилган ютуқларга холисона баҳо бериш ва мавжуд муаммоларни чуқур таҳлил этиш ва уларнинг ечимини топиш имконини беради.

1.2 Ўзбекистон республикаси президенти иш.м.мирзиёевнинг асарлари ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида

Биринчи Президент И.А.Каримов Олий Кенгашнинг 1992 йил, 4 январда бўлиб ўтган навбатдан ташқари IX сессиясида шундай деган эди: «**Менга қандай юксак масъулият юкланганини ҳис қилган ҳолда халқнинг муносиб турмуш кечириши учун қандай йўллар танлаганимиз ҳақида баъзи фикрлар билан ўртоқлашмоқчиман. Халқ иқтисодиётни барқарорлаштириш учун қатъий ҳаракатлар қилишни кутяпти. Утмиш қолдиқлари халқ елкасига оғир юк бўлиб қолган. Энг муҳим вазифалардан бири халқнинг бахтли ҳаётини таъминлашдир. Биринчи Президент шиддат билан кириб келаётган бозор зарбаларига бардош берувчи, ёрдамга муҳтож кишиларни ўз ҳомийлигига олиши керак.**

Булар – кўпболали, кам таъминланган оилалар, ногиронлар... Бундан кейин ҳам биз учун шу тамойил қатъий бўлиб қолаверади».

Биринчи Президент Олий Кенгашнинг мазкур сессиясида Дастур аҳамиятига молик бўлган давлат сиёсатининг стратегиясини аниқ-равшан кўрсатиб берди. Табиийки, ушбу қоидалар Ўзбекистон истиклоли ва тараққиётининг асосий йўлларини белгилаб бериш учун асос бўлиб хизмат қилди. Масалага ана шундай ёндашиш мустақилликнинг илк кунлариданок аниқ тартиб-интизомга риоя қилиш, қонун устиворлигига интилиш мамлакатда энг мураккаб пайтларда барқарорликни таъминлашда муҳим омил бўлди.

Давлат Ўзбекистоннинг мустақил тараққиёт йўлини ишлаб чиқар экан, ўтмишдан, собиқ совет тузумидан мерос бўлиб қолган тажрибадан сабоқ чиқарди. Айни чоқда 90-йиллар бошларида, яъни мустақил тараққиётнинг дастлабки йилида амалга оширилган ижтимоий-иқтисодий ислохотларни чуқур таҳлил қилди. Шу асосда сохта инқилобий сакрашларсиз, фожиали оқибатларсиз ва кучли ижтимоий ларзаларсиз, эволюцион йўл билан нормал, маданиятли тараққиётга ўтиш – танлаб олинган йўлнинг асосий мазмун ва моҳиятидир,– деган хулосага келди.

И.Каримов 1992 йил, 2 июлда Ўзбекистон Олий Кенгашининг X сессиясида «Истиклол йўллари ва муаммолари» мавзуида нутқ сўзлар экан, «Биз ижтимоий тараққиёт ва янгилашни борасида ўз йўлимиз бор, деб эълон қилдик. Бозор иқтисодиётига ўтар эканмиз, миллий-тарихий турмуш тарзимизни, халқимиз урф-одатларини, анъаналаримизни, кишилар-нинг фикрлаш тарзини ҳисобга оламиз,» – деди ва туб ислохот-ларни амалга ошириш борасида дастлабки тамойилини белгилаб берди.

Биринчи Президент шундай деди: «Халқимизнинг 60 ва ҳатто ундан кўпроқ фоизи қишлоқ жойларида истиқомат қилади ва уларнинг асосий қисми деҳқончилик соҳасида ишлайди. Ўзбек зоти борки, ўтирган жойини совутгиси келмайди. Бир жойдан иккинчи жойга кўчиб юришга хуши йўқ. Меҳнат ресурслари ва ишлаб чиқариш корхоналарини жойлаштиришда

худди шу вазиятни ҳам эътиборда тутиш керак. Хулоса шуки, қишлоқ жойда ва район марказларида мавжуд бўлган ортиқча ишчи кучини шаҳарга олиб келиш шарт эмас, балки янги, ихчам, замонавий корхоналарни қишлоқ жойларига, район марказларига олиб бориб қуришимиз зарур. Содда қилиб айтганда, одамларни ишхонага эмас, ишхонани одамларга яқинлаштириш лозим»

Биринчи Президентнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» номли асарида: давлатнинг ислохотларни ўтказишдаги бунёдкорлик роли; жамиятнинг моддий, маънавий ва ижтимоий имкониятларини сафарбар этиш; ўрта ҳол синфни шакллантириш; халқаро ҳамкорликни янада такомиллаштириш масалалари сўз этилди.

И. Каримов тараққиётнинг Ўзбекистон учун мақбул йўлини ишлаб чиқар экан, аввало, мамлакатда яратилажак жамият қандай мазмун касб этишига эътибор берди ва унинг фикрича, Ўзбекистонда бунёд этиладиган жамият барча «изм»лардан ва у қандай номланишидан қатъи назар адолатли, халқчил, инсонпарвар жамият бўлмоғи лозим эди.

Иқтисодий соҳада миллий бойликнинг қўпайишини таъминлайдиган барқарор, ривожланиб боровчи иқтисодиётни барпо этишни; ижтимоий жиҳатдан йўналтирилган бозор иқтисодиётини босқичма-босқич шакллантиришни; мулк эгалари ҳуқуқларининг давлат йўли билан ҳимоя қилишини таъминлаш ва барча мулкчилик шаклларининг ҳуқуқий тенглигини қарор топдиришни; иқтисодиётни ўта марказлаштирмасдан корхоналар ва ташкилотларнинг мустақиллигини кенгайтиришни, давлатнинг хўжалик фаолиятига бевосита аралашувидан воз кечишни;

ижтимоий соҳада инсонпарварлик ғояларига содиқликни, инсон, унинг ҳаёти ва шахсий дахлсизлиги, эркинлиги, қадр-қиммати, яшаш жойини танлаш ҳуқуқи сақланиб қолишини; маънавиятни қайта тиклашни; ўзбек тилини ривожлантиришни; хурфидорлик, виждон ва дин эркинлигини қарор топ-тиришни; ижтимоий адолат қоидаларини рўёбга чиқариш, аҳолининг энг ночор қатламлари – кексалар, ногиронлар, етим-есирлар, кўп болали оилалар,

Ўқувчи-ёшларнинг давлат томонидан иқтисодий муҳофазага бўлган кафолатли ҳуқуқларини таъминлашни; одамларнинг истеъдод қобилиятларини намоён этиш учун шарт-шароит яратиш, маънавий мулкни ҳимоя қилишни вазифа этиб қўйдилар.

“Ҳаракатлар стратегияси”да мужассам этилган энг муҳим жиҳатлар ўз мазмунига асосан, дунёда кескин ўзгаришлар юз бераётган ҳозирги замонда давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги демократик ислохотларни чуқурлаштириш, суд-ҳуқуқ, ижтимоий-иқтисодий соҳалар ва тинчлик-фаровонлик, осойишта ҳаёт, хавфсизликни таъминлаш бўйича бешта устувор йўналишда аниқ муддатга мўлжалланган том маънодаги дастур ҳисобланади. Таъкидлаш керакки, айти шу йўналишлар бугунги глобаллашув жараёни, тобора чуқурлашиб бораётган мураккаб геосиёсий вазият, айниқса, халқаро майдонда баъзи бир мамлакатларнинг фақатгина ўз манфаатлари нуқтаи назаридан туриб сиёсат юритиши, инсоният ҳар қадамда дуч келаётган терроризмнинг глобал характери, наркотрафик ва уюшган жиноятчилик инсоният тараққиётига жиддий таҳдид солиб турган мураккаб замонда Ўзбекистон манфаати, демак халқимиз манфаати учун долзарб аҳамиятга эга.

У беш босқичда, келгуси беш йилда юртимизда йилларга бериладиган номлардан келиб чиқиб, ҳар бир йил бўйича давлат дастурлари қабул қилинишини назарда тутган ҳолда амалга оширилади.

“Ҳаракатлар стратегияси”нинг дастлабки йўналиши “Давлат ва жамият қурилиши тизимини такомиллаштиришнинг устувор йўналишлари”, деб номланган бўлиб, унда давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлиснинг ролини ошириш, унинг мамлакат ички ва ташқи сиёсатига оид муҳим вазифаларни ҳал этиш ҳамда ижро ҳокимияти фаолияти устидан парламент назоратини амалга ошириш бўйича ваколатларини янада кенгайтириш белгиланган.

Ўзбекистонда ривожланган кўппартиявийлик тизими вужудга келганлигини, ёки бўлмаса сиёсий маданиятга эга бўлган сайловчиларнинг

шаклланганлигини ҳам таъкидлаш ўринли. Жамоатчиликнинг ижтимоий-сиёсий фаоллиги ортиб бориб, амалга оширилаётган демократик ислохотларда дахлдорлик туйғуси пайдо бўлиб, мана шундай муҳим ислохотларнинг иштирокчисига айланиб бормоқда. Мен нима учун буни шу ўринда таъкидлаб ўтаяпман. Сабаби, мана шу “Ҳаракатлар стратегияси”ни муҳокама қилиш жараёнида ҳам сиёсий партиялар вакиллари, фаоллари фаол иштирок этишди. Жамиятда кўппартиявийлик тизимининг вужудга келиши ва бевосита фуқаролик жамиятининг энг муҳим институтларидан бирига айланган сиёсий партиялар орқали халқимизнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштироки кўлами кенгайиб бормоқда. Мамлакатимиз мустақиллигининг илк йилларидан бошлаб, босқичма-босқич амалга оширилаётган давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш жараёнида сиёсий партияларга жуда катта ваколат ва имкониятлар берилмоқда. Масалага қонунчиликда белгилаб берилган мана шу ваколат нуқтаи назардан ёндашадиган бўлсак, табиийки, бугун фуқаролик жамияти институтлари орасида, айниқса, энг таъсирчан институтлардан бири бўлган сиёсий партиялар олдида жуда катта масъулият турганлигини таъкидлаб ўтишимиз керак. Бундай ўта муҳим вазифани адо этиш, ўз-ўзидан ёки осонлик билан кечадиган жараён бўлмай, балки сиёсий партиялар халқнинг илғор қисми сифатида ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларини қамраб олган янада мукаммал ҳаракат дастурига ва ҳаётий ташаббусларига эга бўлиши лозим.

– Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак, деган фикрлари фаолиятимизда муҳим мезонга айланди. Зеро, соҳамиз ходимларининг зиммасидаги вазифаларни бажаришга катта масъулият билан ёндашиши, ишларни қонуний муддатларда кўриб чиқиб, адолатли ва асосли қарорлар қабул қилиши бугунги кун талабидир.

Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони билан тасдиқланган Давлат дастурида қонун устуворлигини ва суднинг чинакам мустақиллигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилган. Жумладан, қарорлар қабул қилишда судлар мустақиллигини таъминлаши керак бўлган Олий суд кенгашини тузиш, профессионал судьялар корпусини шакллантириш, судьяларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилган.

Бундай чора-тадбирлар судларнинг одил судловни амалга ошириш, фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш борасидаги фаолияти самарадорлигини янада оширади.

Сансалорликка ва ишларнинг кўриб чиқилиши судлар томонидан асосиз чўзиб юборилишига йўл қўймаслик мақсадида процессуал қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, қуйи инстанция судларининг камчиликларини мустақил бартараф этиш ва узил-кесил қарор қабул қилиш юзасидан юқори суд инстанцияларининг ваколатлари кенгайтирилиши ҳам соҳада сезиларли ютуқларга йўл очади.

1.3 Тарақиётнинг ўзбек модели

И.Каримов мамлакатнинг дастлабки йиллардаги ривожланиш жараёнларини чуқур таҳлил қилиб, Ўзбекистон давлат қурилиши ва иқтисодиётини ислоҳ қилиш дастурининг ўзаги сифатида қуйидаги бешта асосий қонундан ўртага ташлади:

Биринчидан, иқтисодий ислохотлар ҳеч қачон сиёсат ортида қолмаслиги керак, у бирор мафкурага бўйсундирилиши мумкин эмас. Бунинг маъноси шуки, иқтисодиёт сиёсатдан устун туриши керак. Ҳам ички, ҳам ташқи иқтисодий муносабатларни мафкурадан ҳоли қилиш керак.

Иккинчидан, ўтиш даврида давлат бош ислохотчи бўлиш лозим. У ислохотларнинг устивор йўналишларини белгилаб бериши, ўзгартишлар сиёсатини ишлаб чиқиши ва уни изчиллик билан ўтказиши шарт.

Учинчидан, қонун, қонунларга риоя этиш устивор бўлиши лозим. Бунинг маъноси шуки, демократик йўл билан қабул қилинган янги Конституция ва қонунларни ҳеч истисносиз ҳамма ҳурмат қилиши ва уларга оғишмай риоя этиши лозим.

Тўртинчидан, аҳолининг демографик таркибини ҳисобга олган ҳолда кучли ижтимоий сиёсат ўтказиш.

Бозор муносабатларини жорий этиш билан бир вақтда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш юзасидан олдиндан таъсирчан чоралар кўрилиши лозим. Бу бозор иқтисодиёти йўлидаги энг долзарб вазифа бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Бешинчидан, бозор иқтисодиётига ўтиш объектив иқтисодий қонунлар талабларини ҳисобга олган ҳолда, яқин ўтмишимиздаги «инқилобий сакраш»ларсиз, яъни эволюцион йўл билан пухта ўйлаб, босқичма-босқич амалга оширилиши керак.

Ана шу муҳим қоидалар Ўзбекистоннинг мустақил ривожланиш ва тараққиёт йўлига асос қилиб олинди, янги жамиятга ўтиш даврининг негизини ташкил этди. Ўтган давр мобайнида бу қоидаларнинг амалга оширилиши республикада ижтимоий-сиёсий барқарорликни, энг муҳими, бозор муносабатларини жорий этиш йўлидан изчил ҳаракат қилишни таъминлади.

Ўзбекистон ҳукуматининг бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиш ҳақидаги тамойили вақт ўтгани сайин ўзининг ҳаётий қийматини, сиёсий кучини кўрсатди. Бинобарин, булар етакчи тамойиллар сифатида тан олинди. Чунки улар иқтисодий ислохотларнинг бутун ички мантиғини, ривожланиш йўли-ни ва характерини белгилаб берди.

Дарҳақиқат, Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтиши бир томондан, аввалдан мерос бўлиб қолган барча ижобий тажрибаларни чуқур ўзлаштириш имконини берди, иккинчи томондан эса ислох қилишнинг асосий босқичларини аниқ ажратиб берди. Бу босқичларнинг ҳар бири учун конкрет мақсадларни, уларга эришиш

воситаларини белгилаб олишга шароит яратди. Аниқроғи, бу тамойил **«янги уй қурмай туриб, эскисини бузмаслик»** ҳақидаги халқнинг доно фикрига асосланганини кўрсатади.

Хусусан, жаҳон жамоатчилиги томонидан атрофлича ўрганилган **«Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида»** китобида иқтисодиётни тубдан ислоҳ қилишга доир бешта тамойил аҳамиятига яна бир бор тўхталди. Хусусан, бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтишнинг Ўзбекистон учун нақадар афзалликларига алоҳида урғу берди. Жумладан, **«бир босқични тамомлагандан кейингина, зарур шарт-шароитларни яратиб, янги босқичга ўтиш мумкин, - дейди И. Каримов. Хар бир босқичда тафаккуримизни ўстириб, эришилган реал натижалар билан одамларни янги тузумнинг афзаллигига ишонтирибгина ислохотларни охиригача амалга ошира оламиз. Иқтисодий структураси ривожланган, самарали ижтимоий муносабатларга эга бўлган жамиятни қура оламиз.**

Ҳозир биз керакли ёндашувларни, зарур иш маромини топдик, муайян фойдали тажриба орттирдик.

Дастлабки яқунларни чиқариш, навбатдаги босқичнинг вазифалари ва устивор йўналишларини белгилаш зарур». Шунинг учун И. Каримов ушбу китобнинг иккинчи қисмида мамлакатни иқтисодий ривожлантириш борасидаги асосий вазифалар – хусусийлаштириш ва рақобатчилик муҳитини шакллантириш жараёнларини чуқурлаштириш, макроиқтисодий барқарорликка эришиш, миллий валютани мустаҳкамлаш, ижтимоий кафолатлари кучли бўлган демократик давлатни шакллантириш вазифаларини белгилаб берди.

Жумладан, унинг фикрича, мазкур масаланинг устивор йўналишлари қуйидагича бўлмоғи лозим эди:

биринчидан, иқтисодий сиёсатда деҳқончиликка, умумай қишлоқ ҳаётига етакчи тармоқ сифатида қараш;

иккинчидан, миллий валютани жорий қилиш, унинг қадрини муттасил ошириб бориш;

учинчидан, мулкчиликнинг барча шаклларига эрк бериш, шахсий ташаббус ва ишбилармонликка йўл очиш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш;

тўртинчидан, иқтисодни жонлаштириш учун корхоналарни хусусийлаштириш, бу жараёни тобора чуқурлаштириш;

бешинчидан, ўтиш маданияти ва кадриятларини тиклаш ишларини йўлга қўйиш ва бу борада изчил тадбирларни амалга ошириш мустақил Ўзбекистонда давлат мустақиллигини амалга оширишнинг жамият ривожининг ҳозирги босқичидаги устивор йўналишларидир.

Ҳаётбахш ислохотларнинг янги босқичида ижтимоий соҳа ва иқтисодий ислохотларни янада ривожлантириш давлатимиз раҳбарининг доимий диққат марказида бўлиб келаётган йўналишлардан бири саналади.

Бу ўринда “Ҳаракатлар стратегияси”да белгиланган вазифаларга алоҳида эътибор қаратилаётгани келажакда ушбу йўналишлардаги ишларга талаб кескин ортиши, аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишга оид ислохотлар бардавом бўлишидан далолатдир.

Айниқса, аҳолини иш билан таъминлаш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, иқтисодиёт ва санокт тармоқларида муқим янги иш ўринлари яратиш, шу орқали аҳолининг реал даромадлари ва фаровонлигини босқичма босқич ошириш, арзон уй-жойлар қуриш, соғлиқни сақлаш, таълим ва фан тизимларини тубдан такомиллаштириш борасидаги аниқ мақсад-вазифалар белгилаб берилмоқда.

Концептуал характерга эга бўлган мазкур ҳужжатнинг иккинчи йўналиши, яъни қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишнинг устувор йўналишлари ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман.

Бунда фуқаролик жамиятида ниҳоятда муқим аҳамият касб этадиган суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш, юридик ёрдам ва ҳуқуқий хизматлар кўрсатишни такомиллаштиришга йўналтирилган қонун устуворлиги ва суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш вазифаси акс этган. Гап шундаки, бу йўналишда белгиланган тадбирларнинг аксарияти қонун

лойиҳалари ишлаб чиқиш тарзида ижро этилиб, маҳаллий ҳокимият органлари, жумладан, ҳокимлар, ҳуқуқ-тартибот органлари фаолиятини такомиллаштиришга ҳамда бугунги кунгача ҳам ишлаб чиқилмаган давлат хизматчилари фаолиятини тартибга солувчи махсус қонун қабул қилишдек давлат хизмати ўташнинг ҳуқуқий асосларини яратишни назарда тутди. Демак, бу қонун ижодкорлиги билан боғлиқ.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган Ҳаракатлар стратегиясига мамлакатимизни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилган.

Лойиҳаларни тайёрлаш давомида аҳолининг кенг қатламлари орасида қизғин муҳокамалар олиб борилди. Лойиҳалар муҳокама учун турли ахборот майдонларига жойлаштирилди. Натижада кўплаб таклиф ва мулоҳазалар келиб тушди. Юртдошларимиз юксак фаоллик кўрсатиб, олиб борилаётган ислоҳотларга бефарқ эмасликларини намоён қилди. Натижада ҳар жиҳатдан пишиқ ва пухта ишланган ҳужжат қабул қилинди. Бу мамлакатимизни янада ривожлантиришда ва аҳоли фаровонлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Ҳаракатлар стратегиясида Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг давлат бошқарувини модернизация қилиш ва демократлаштириш, давлат хизмати тизимини такомиллаштириш, кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш, давлат бошқаруви соҳасида замонавий мутахассис кадрлар тайёрлаш ва уларнинг касб малакасини оширишга алоҳида эътибор қаратаётгани ўз ифодасини топган.

Мамлакатимизда мустақиллик йилларида олиб борилган кенг қўламли ислоҳотлар натижасида миллий давлатчилигимиз пойдевори мустаҳкамланиб, давлатимиз суверенитети, чегараларимиз дахлсизлиги таъминланди, жамиятимизда тинчлик ва осойишталик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенглик муҳитини кучайтириш, қонун устуворлиги,

инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда манфаатларини рўёбга чиқариш бўйича улкан ишлар амалга оширилди.

- Ҳаракатлар стратегиясини ўз вақтида ва самарали амалга ошириш барча давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари ҳамда уларнинг мансабдор шахслари фаолиятининг бирламчи вазифаси ва бош устувор йўналиши ҳисобланади;
- Ҳаракатлар стратегияси беш босқичда, келгуси беш йилда юртимизда йилларга бериладиган номлардан келиб чиққан, ҳар бир йил бўйича давлат дастурлари қабул қилинишини назарда тутган ҳолда, амалга оширилади.
- давлат хизматларини кўрсатиш тизимини кенг жорий этиш, жамоатчилик назорати механизмларини амалда татбиқ этиш ва фуқаролик жамияти институтлари ҳамда оммавий ахборот воситалари ролини кучайтириш йўлида давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш;
- суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини таъминлаш, юртдошларимиз томонидан одил судловга эришиш даражасини ошириш, жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш тизимини такомиллаштириш, суд жараёнида тортишув тамойилини тўлақонли жорий этиш, юридик ёрдам ва хизматлар сифатини тубдан яхшилаш учун қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилишга эътиборни янада кучайтириш;
- иқтисодиётнинг очиқлиги ва рақобатдошлигини ошириш, иқтисодий мустақилликни кучайтириш, макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаб қолиш, етакчи ишлаб чиқариш тармоқларини модернизация ва фаол диверсификация қилиш, молия-банк соҳасини тубдан ислоҳ этиш, хусусий мулк ва тадбиркорликни ҳар томонлама ҳимоя қилиш, ташқи иқтисодий алоқаларни янада кенгайтириш, хорижий инвестицияларни фаол жалб этиш, туризм тармоғини самарали ривожлантириш, қишлоқ хўжалигида таркибий ўзгартиришларни

амалга ошириш мақсадида иқтисодиётни янада ривожлантириш ва либераллаштириш;

- иш ҳақи, пенсия ва нафақалар миқдорини босқичма-босқич ошириш, аҳоли бандлигини таъминлаш масаласини самарали ҳал этиш, фуқароларни замонавий ва арзон уй-жойлар билан таъминлаш, уй-жой ва коммунал хўжалигини, социал инфратузилма объектларини модернизация қилиш, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш ва соғлиқни сақлаш, илм-фан, таълим-тарбия тизимини, ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш йўлида ижтимоий соҳани ривожлантириш;
- давлатнинг мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, минтақамизда хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил кўшничилик муҳитини вужудга келтириш, жаҳон ҳамжамиятида мамлакатимизнинг ижобий халқаро нуфузини мустаҳкамлаш йўлида хавфсизлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувликни янада кучайтириш ҳамда чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсатни юритиш¹.

Жонажон Ўзбекистонимиз янги ўн йилликка қадам қўймоқда. Эришган натижаларимиз тарихга айланиб, олдимизда янги-янги ўзгаришларни амалга ошириш бўйича улкан вазифалар ва имкониятлар пайдо бўлмоқда. 2019 йили “Янги Ўзбекистон – янги сайловлар” шиори остида бўлиб ўтган сайловлар натижасида республикамизда демократик ислохотларни юқори босқичга олиб чиқиш учун зарур бўлган янги сиёсий муҳит вужудга келди².

Биз янги Ўзбекистонни халқимиз билан биргаликда барпо этамиз, деган улуғвор мақсадни ўз олдимизга қўйганмиз. Бу борада “Жамият – ислохотлар ташаббускори” деган янги ғоя кундалик фаолиятимизга тобора чуқур кириб бормоқда.

---

¹ Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида // <http://strategy.regulation.gov.uz/ru/document/2>

² Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 24.01.2020

Ислоҳотларнинг амалий натижадорлигини оширишда, жойларда янги ташаббусларни илгари суришда аҳолимизнинг янада фаолроқ, янада ташаббускор бўлишига эришмоғимиз лозим.

Энг асосийси, бу ислоҳотлар натижасида халқимиз учун фаровон ва муносиб турмуш шароитини яратиб беришимиз керак. Одамларимиз етарли даромад топиши учун энг қулай бизнес ва инвестиция муҳитини шакллантириб, янги-янги корхоналар ва иш жойларини кўпайтиришимиз зарур. Бу ғоят долзарб ишларни ўзимиз қилмасак, ҳеч ким бизга четдан келиб қилиб бермайди.

Халқимиз шуни яхши билиши керак: олдимизда узоқ ва машаққатли йўл турибди. Барчамиз жипслашиб, тинимсиз ўқиб-ўргансак, ишимизни мукамал ва унумли бажарсак, замонавий билимларни эгаллаб, ўзимизни аямасдан олдинга интилсак, албатта, ҳаётимиз ва жамиятимиз ўзгаради.

Жаҳон банкининг “Бизнес юритиш” рейтингида 7 поғона кўтарилиб, бизнесни рўйхатга олиш кўрсаткичи бўйича дунёнинг 190 та давлати орасида 8-ўринни эгалладик ва энг яхши ислоҳотчи давлатлар қаторидан жой олдик.

Амалга ошираётган ислоҳотларимиз жаҳон ҳамжамияти томонидан муносиб баҳоланмоқда. Хусусан, дунёдаги нуфузли нашрлардан бири – “Экономист” журнали Ўзбекистонни 2019 йилда ислоҳотларни энг жадал амалга оширган давлат – “Йил мамлакати” деб эътироф этди.

Биринчидан, 2020 йилда макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш ва инфляцияни жиловлаш – иқтисодий ислоҳотлар жараёнидаги бош вазифамиздир.

Иккинчидан, иқтисодиётни юқори суръатлар билан ривожлантириш учун фаол инвестиция сиёсатини изчил давом эттириш зарур.

Учинчидан, банк тизимини ривожлантириш учун бу йил кескин чоралар кўришимиз лозим.

Тўртинчидан, барқарор иқтисодий ўсишнинг энг муҳим гарови – рақобатдош маҳсулотлар ишлаб чиқариш, улар учун янги халқаро бозорлар

топиш ва экспортни кўпайтириш, транзит салоҳиятидан тўлиқ фойдаланиш ҳисобланади.

Бешинчидан, саноат тармоқларини узлуксиз хомашё ва замонавий инфратузилма билан таъминлаш зарур.

Олтинчидан, бизнес муҳитини янада яхшилаш биз учун энг муҳим масалалардан бири бўлиб қолади.

Еттинчидан, иқтисодиётимиз ривожини, аҳоли бандлиги ва даромадлари ўсишини таъминлайдиган энг муҳим соҳалардан бири бўлган кишлоқ хўжалигини стратегик ёндашувлар асосида тараққий эттириш зарур.

Саккизинчидан, туризмни иқтисодиётнинг стратегик тармоғига айлантириш биз учун устувор вазифа бўлиб қолади.

Тўққизинчидан, урбанизация жараёнларини жадаллаштирган ҳолда, худудларни комплекс ривожлантириш, аҳоли учун муносиб турмуш шароитини яратиш керак.

Бугунги кунда ислоҳотларимиз самараси кўп жиҳатдан тўртта муҳим омилга – яъни, қонун устуворлигини таъминлаш, коррупцияга қарши қатъий курашиш, институционал салоҳиятни юксалтириш ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқ.

Саволлар

1. Жаҳондаги ўтқарилган ислоҳотлар тарихидан қисқача маълумот беринг
2. Ўзбекистоннинг мустақилликка қарай йули босқичларини сифатлаф беринг
3. Хар кил давлатларнинг ривожланиш моделлари хақида маълумот беринг

2-МАВЗУ. Ўзбекистонда амалга оширилган ислохотлар, унинг босқичлари. иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари режа

1. Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари.
2. Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари.
3. Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг омиллари.
4. Иқтисодий ислохотларнинг моддий-техникавий базасининг яратилиши.
5. Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан тез ривожланаётган давлатлар қаторида.

Калит сўзлар: макроиқтисодий барқарорлик, хусусийлаштириш, рақобат, миллий валюта, ижтимоий кафолатлар, халқ истеъмоли моллари, иқтисодий интеграция, капитал сармоялар, инвестициялар, меҳнат захиралари, экспорт стратегияси, иқтисодиётда таркибий ўзгаришлар.

2.1 Ўзбекистонда амалга оширилган иқтисодий ислохотлар, унинг босқичлари

Ўзбекистондаги амалга оширилган туб ислохотлар ҳар томонлама барқарорликни таъминлашга, ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамиятини бунёд этишга қаратилди. Мустақиллик йилларида мамлакат ҳукуматининг иқтисодий стратегияси асосан энг муҳим уч вазифани ҳал этишга йўналтирилди:

1. Ишлаб чиқаришнинг пасайишини тўхтатиш;
2. Иқтисодий юксалишнинг асоси сифатида макроиқтисодий барқарорликка эришиш;
3. Барқарор иқтисодий ривожланиш учун шарт-шароит яратиш.

Ўзбекистонда ислохотлар эндигина бошланган 1992 йилдаёқ Биринчи Президент Ислон Каримов Ўзбекистондаги иқтисодий ўзгаришлар барқарорлик вазиятида ўтиши кераклигини алоҳида таъкидлаган эди. Шунинг учун ҳам у ўзининг «Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида» (1992) номли китобида ҳукумат сиёсати хусусийлаштириш ва рақобат вазиятини шакл-лантириш жараёнларини чуқурлаштиришга, макроиқтисодий барқарорликни таъминлашга, миллий валютани мустаҳкамлашга, иқтисодий тизимда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга оширишга, кучли ижтимоий кафолатлар берадиган ҳукуқий демократик давлатни шакллантиришга қаратилган, деб ёзганди.

Шу боис мустақиллик йилларида Ўзбекистон иқтисодиётини ислох қилишнинг муҳим натижаси бу макроиқтисодиётни барқарорлаштиришга эришилгани бўлди. Бинобарин, бу жараён бозорни шакллантиришдаги муҳим жиҳатдир.

Ўзбекистонда макроиқтисодиётни барқарор қилиш борасида қатор амалий чоралар белгиланар экан, аввало бу борадаги жаҳон тажрибаси ўрганилди. Жумладан, ўтиш даврида давлат ўз иқтисодий сиёсатини белгилашда аввало устивор, катта истиқболга эга бўлган тармоқлар ва ишлаб чиқаришларни ҳар томонлама рағбатлантириш, яъни энг муҳим бўғинларни аниқлаш (нефть – нефть мустақиллиги, энергетика – энергетика мустақиллиги, дон – ғалла мустақиллиги, пахтани қайта ишлаш саноати ва ҳоказолар) орқали иқтисодиётни таркибан қайта ташкил қилиш бўйича изчил сиёсат юритиши лозим эди.

Ўзбекистон иқтисодиётида, аввало, таркибий ўзгаришлар юз берди. Республика иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш, импортни қисқартириш ва экспортга йўналтирилган ишлаб чиқаришни ривожлантириш, шунингдек истиқболни белгилайдиган устивор тармоқларни жадал ривожлантириш, тармоқлар ичидаги номуносибликка барҳам беришга эътибор қаратилди.

Натижада, халқ истеъмоли молларини четдан келтиришдан воз кечиб, Ўзбекистоннинг ўзида ишлаб чиқаришга катта эътибор берилди.

Ислохотларнинг натижалари аҳолининг истеъмол молларига бўлган талабини мамлакатда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳисобига кондирилишида, айрим турларини эса четга сота бошланганида намоён бўла бошлади.

Энг муҳими, мустақилликнинг дастлабки йилларида мамлакатда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш камайиб кетишига йўл қўйилмади.

Ислохот йиллари давомида истеъмол моллари ишлаб чиқариш ошди. Қилинаётган чора-тадбирлар аҳоли турмуш даражасининг пасайишига, асосий озиқ-овқат ва саноат маҳсулотлари истеъмоли ҳажми қисқаришига йўл қўймасликка имкон берди. Республикада мураккаб маиший техниканинг кўп турлари, автомобил ва бошқа халқ истеъмол молларини ишлаб чиқаришнинг йўлга қўйилиши натижасида кейинги йилларда аҳолининг узок истеъмолдаги саноат моллари билан таъминланганлиги ошди.

Парламент аъзоларининг кейинги пайтлардаги кенг жамоатчилик билан юзма-юз мулоқотларда “Ҳаракатлар стратегияси”нинг учинчи йўналиши — “Иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари” бўйича белгиланган устувор вазифалар мазмун-моҳиятини кенг тарғиб этишга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Айтиш керак бевосита солиқ қонунчилиги соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар мамлакатимизда тадбиркорлик фаолияти учун қулай шарт-шароитлар яратишга, ишбилармонлик муҳитини яхшилашга, айниқса, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлашга кенг йўл очиб бераётгани қувонарлидир.

“Ҳаракатлар стратегияси”да бу борадаги ишларни кенгайтириш ва жадаллаштириш, тадбиркорликка кенг йўл очиш орқали макроиқтисодий мувозанатни сақлаш, чет эл инвестицияларини жалб этиш, эркин иқтисодий зоналар бунёд этиш каби энг муҳим вазифалар амалга оширилиши белгилаб қўйилган.

Шунингдек, халқаро иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, банк тизими, пул-кредит сиёсатини янада такомиллаштириш каби жиҳатлар ҳам асосий мақсадлар сирасига киритилгани муҳим аҳамиятга эга.

“Ҳаракатлар стратегияси” барча йўналишлари бўйича белгиланган вазибалар ижросини янада такомиллаштириш, мукамаллаштириш мақсадида ҳамюртларимиз ҳам фаоллик кўрсатишяпти. Бу борада интернет тармоғи орқали, учрашувлар, давра суҳбатлари мобайнида билдирилаётган ёзма ва оғзаки фикрлар бугун юртимизда ҳеч ким ҳаётий муҳим масалаларга бефарқ эмаслиги, ҳамюртларимизнинг фуқаролик бурчи ва масъулиятини, ислохотлар жараёнидаги дахлдорлик туйғусини нечоғлик теран англаб етаётганидан далолат беради.

Дарҳақиқат, “Ҳаракатлар стратегияси” лойиҳасининг кенг жамоатчилик муҳокамасидан ўтказишдан кўзланган асосий мақсад ҳам шу аслида. Муштарак мақсадлар — халқ фаровонлиги, Ватан тараққиёти йўлидаги ҳар бир эзгу саъй-ҳаракат умумманфаат йўлидаги фаоллик ҳамда фидойилик билан тўлиқ рўёбга чиқади.

2.2 Иқтисодий ислохотларнинг назарий концептуал асослари

Ҳозирги пайтда дунёнинг фақат икки мамлакатидоғина (АҚШ ва Ўзбекистон) пахтачилик машиналари ва ускуналари тўлиқ ишлаб чиқарилмоқда.

Ўзбекистон – ипакчилик ва пиллақашлик техникаси ишлаб чиқарувчи Марказий Осиёдаги ягона давлатдир. Авиация техникаси ишлаб чиқариш бўйича МДХдаги энг йирик корхоналарнинг бири Ўзбекистонда жойлашган. Ўзбекистон металлургияси деганда Марказий Осиёда қора ва рангли металллар назарда тутилади.

Ўзбекистонда кейинги йилларда қурилиш комплекси ҳам муттасил ривожланмоқда. Ҳозирги пайтда мамлакатда йилига юзлаб миллиард сўмлик қурилиш-монтаж ишлари амалга оширилмоқда.

Биргина Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи куриб фойдаланишга топширилиши мамлакат иқтисодиётида катта ўринга эгаллигини қуйидаги мисолдан кўриш мумкин.

Мустақиллик йилларида республикада транспорт ва алоқа ҳам замонавий талаблар асосида ташкил қилинди.

Шуни айтиш керакки, республикада юк ва йўловчиларни мамлакат ичкарасида ва ташқарига ташишни МДХ, Яқин ва узоқ хориж мамлакатлари билан иқтисодий алоқаларни таъминловчи транспорт тизими шаклланди. Шу кунларда транспортнинг барча тармоқлари жадал ривожланмоқда.

Ўзбекистоннинг бевосита иштирокида «ТрансОсиё» магистралининг бир қисми ҳисобланган, Жанубий-Шарқий Осиёни Ғарбий Европа билан туташтирадиган ва ТрансСибирь Магистралидан 1500 километр қисқа бўлган Тажан–Серахс–Машҳад янгийўли ишга туширилди.

Ўзбекистон Миллий Авиакompанияси А-310, RJ-85, Американинг «Боинг» ва бошқа шу каби замонавий ҳаво лайнерларига ва маҳаллий йўлларга мўлжалланган кўп миқдордаги самолётларга эга.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон МДХнинг барча йирик шаҳарлари ва жаҳоннинг АҚШ, Германия, Буюк Британия, Швейцария, Ҳиндистон, Туркия, Саудия Арабистони, Жанубий Корея, Сингапур сингари мамлакатлари билан бевосита ҳаво йўллари орқали боғланган.

Ўзбекистонда ҳосил қилинаётган электр ва иссиқлик энергияси республика аҳолиси ва халқ хўжалиги эҳтиёжини тўлиқ қондириб келмоқда.

Айни чоқда Ўзбекистон ривожланган телекоммуникацияга эга бўлди.

Мустақиллик йилларида ташқи иқтисодий фаолият билан боғлиқ янги институционал тизимлар вужудга келди. Жумладан, Ташқи Иқтисодий алоқалар вазирлиги, Ташқи Иқтисодий фаолият миллий банки ташкил қилинди. Божхона хизмати бутунлай янгидан тузилди.

Амалдаги тегишли бўлинмалар республика ҳукумати, вазирликлар, маҳкамалар ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш органлари қошида фаолият кўрсата бошлади.

Ўзбекистонда ташқи иқтисодий муносабатларни ривожлантириш, чет эллик сармоядорларнинг мамлакат ҳудудида фаолият кўрсатишини рағбатлантириш ва уларни ишончли кафолат билан таъминлаш бўйича норматив-ҳуқуқий замин яратилди.

МДХ мамлакатлари билан иқтисодий интеграция чуқурлашди. Ўз навбатида иқтисодий жиҳатдан ривожланган узоқ хорижий мамлакатлар билан савдо ҳажми ва географияси бирмунча кенгайди. Узоқ хорижий мамлакатларга анъанавий пахта толасидан ташқари электр манбалари чиқариш, тўқимачилик саноати маҳсулотлари, шунингдек транспорт хизмати, сантехника ва бошқа хизматларни экспорт қилиш йўлга қўйилди.

Импорт тизимида озиқ-овқат маҳсулотлари келтириш камайиб, технология ва асбоб-ускуналар олиб келиш салмоғи ортди.

Ҳатто энг мушкул йилларда – яъни, ўтиш даврининг бошланишида ҳам Ўзбекистонда капитал сармояларнинг кескин тушиб кетиши кузатилмади, 1995 йилдан бошлаб эса инвестицияларнинг ўсиши яққол кўринмоқда.

Мустақиллик йилларда иқтисодиётга сарф қилинаётган сармоялар ялпи ички маҳсулотнинг чорагидан купроғини ташкил қилди. Бу эса иқтисодиётнинг қатор асосий тармоқлари–ёнилғи, қазиб олувчи, енгил, озиқ-овқат, гўшт-сут саноатини техник қайта жиҳозлаш ва янгилашни, янги йирик ишлаб чиқариш корхоналар – Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи, ЎзДЭУ, СамКочавто, Ҳозарасп шакар заводи ва бошқаларни қуришнигина эмас, балки республика учун мутлақо янги бўлган замонавий тармоқлар: автомобилсозлик, фармацевтика ва микробиология саноатини, радиоэлектроника, телекоммуникациялар соҳаси ва бошқаларни яратиш имконини берди;

Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилар экан, ривожланган мамлакатлар тажрибаларидан ҳам фойдаланилди. Жумладан, эркин иқтисодий зоналар ташкил қилиш борасида қадамлар қўйилди. 1996 йил 25 апрелда Олий Мажлиснинг V сессиясида «Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида» Қонун қабул қилинди.

Ҳар қандай ҳокимият, қайси тузумга мансуб бўлмасин, шубҳасиз, турли муаммолар билан тўқнаш келади. Шу боис давлат ҳокимиятининг барча органлари фаолиятини самарали ташкил этишнинг мураккаб жиҳатлари, давлат ва жамиятнинг ютуқ ва муаммолари теран таҳлил қилиниб, Конституция, конституциявий қонун, қонун, фармон ва бошқа норматив-ҳуқуқий актлар ишлаб чиқилади. Уларнинг инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари, қонуний манфаатларини муҳофаза этишга қаратилгани давлат ва жамиятнинг халқчиллиги, қонунийлиги ва узоқ муддат барқарор ривожланишини таъминлай олади.

Президентимизнинг 2017 йил 7 февралдаги фармони ва у билан тасдиқланган 2017–2021-йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳам ана шундай муҳим ижтимоий-сиёсий ҳужжатлардан бири бўлди.

Ҳаракатлар стратегияси Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилида қабул қилингани боис халқимиз истиқболини, мамлакатимиз тараққиётини таъминлайдиган устувор йўналишлар қамраб олинди. Ҳужжатда мамлакатимиз босиб ўтган тараққиёт йўли чуқур таҳлил этилгани ҳолда уни янада барқарор ва жадал суръатлар билан ривожлантириш учун мутлақо янги стратегик ёндашув ва тамойиллар ўз аксини топди.

Кенг жамоатчилик муҳокамасига тақдим этилган мазкур ҳужжат лойиҳаси кўпчилик, шу жумладан, қонун ижодкорлари, олимлар ва амалиётчи мутахассислар ҳамда чет эллик экспертлар иштирокида бандма-банд кўриб чиқилди. Шунинг учун ҳам унда юртдошларимизнинг, дипломатик корпус ҳамда халқаро ташкилотлар вакилларининг, Ўзбекистонда фаолият юритаётган йирик хорижий инвесторларнинг фикр-мулоҳазалари ўз аксини топган.

Дунёнинг турли нуқталарида тинчлик ва осойишталикка таҳдидлар кучайиб бораётган бир пайтда Ҳаракатлар стратегиясида хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлашга алоҳида

эътибор қаратилди. Жумладан, мазкур ҳужжатда республикамизнинг конституциявий тузумини, суверенитетини, ҳудудий яхлитлигини муҳофаза қилишга доир чора-тадбирларни рўёбга чиқариш, киберхавфсизлик соҳасидаги норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш, аҳолини фавқулодда вазиятлардан хабардор этиш тизимини ривожлантириш, Орол фожiasi оқибатларини юмшатиш белгиланмоқда.

Ҳаракатлар стратегияси асосида хорижий ҳамкорлар билан сиёсий-дипломатик соҳадаги ҳамкорликни ривожлантиришга хизмат қиладиган «Йўл хариталари» ишлаб чиқилади, Ўзбекистоннинг хорижий ҳамкорлар билан 2017 йилга мўлжалланган савдо-иқтисодий, инвестициявий, технологик ҳамда молиявий-техник ҳамкорлигини янада кенгайтириш билан боғлиқ долзарб вазифалар амалга оширилади.

Ҳаракатлар стратегияси беш босқичда, келгуси беш йилда мамлакатда йилларга бериладиган номлардан келиб чиқиб, ҳар бир йил бўйича давлат дастурлари қабул қилиниши назарда тутилган ҳолда амалга оширилади. Ҳаракатлар стратегиясининг яна бир аҳамиятли жиҳати шундаки, унга мувофиқ, замон талабидан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикасининг бир қатор қонун ҳужжатлари қайта ишланади. Ҳаракатлар стратегиясининг барча устувор йўналишларидаги қонунчилик базаси янада такомиллашади.

Бир сўз билан айтганда, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг бевосита ташаббуси билан ишлаб чиқилиб, қабул қилинган Ҳаракатлар стратегияси Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳиятини юксалтиради, халқимизнинг фаровонлигини оширади, мамлакатимизнинг халқаро майдондаги нуфузини янада мустаҳкамлайди. Шу билан бирга, барча соҳаларни либераллаштириш ва модернизациялаш, ислоҳотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамият ривожини янги босқичга олиб чиқишга хизмат қилади. Унда белгиланган устувор вазифалар инсон ҳуқуқ ҳамда қонуний манфаатларини таъминлаш, фуқароларимизнинг фаровон ҳаёт кечиришлари учун муносиб шароитларни яратиб беришга қаратилган бўлиб, уларнинг изчил ижроси мамлакатимизни порлоқ келажак сари етаклайди.

2.3 Ўзбекистон иқтисодий тарақиётининг омиллари

Ўзбекистоннинг ҳақиқий бойлиги ва мулки унинг меҳнатсевар, саҳий ва меҳмондўст халқидир.

Жамиятнинг энг олий бойлиги бўлган халқ абадий қадриятларни, қудратли салоҳиятни ўзида жамлаган. Бу салоҳиятни юзага чиқариш жамиятимизни ривожлантириш ва тараққий эттиришнинг жуда кучли омили бўлиб хизмат қилади. Инсон салоҳияти энг фаол, энг бунёдкор омил бўлиб, у мамлакатнинг ислохотлар ва туб ўзгаришлар йўлидан тинимсиз илгарилаб боришини таъминлаб беради.

Инсон салоҳияти ва меҳнат захираларини шакллантиришда ижтимоий-демографик вазият ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Ўзбекистоннинг муҳим хусусияти шундан иборатки, бу ерда аҳолининг ўсиш суръатлари юқори. Аҳолининг табиий ўсиши бирмунча камайган бўлишига қарамай, у ҳали ҳам МДХ мамлакатлари орасида юқори даражада эканлигини айтиш кифоя.

Мамлакатимиздаги ижтимоий-демографик аҳволнинг яна бир муҳим хусусияти - жамиятнинг асоси бўлган кучли оила тизимидир.

Ижтимоий-иқтисодий маънода буларнинг ҳаммаси республиканинг меҳнат захиралари барқарор, интенсив равишда тўлдирилиб туришини, демакки, кўп меҳнат талаб қиладиган корхоналар ва ишлаб чиқариш тармоқларини барпо этиш учун катта имкониятлар мавжудлигини англатади.

Республика қудратли меҳнат салоҳиятига эга. Меҳнат захиралари бутун аҳолининг деярли 50 фоизини ташкил этади.

Меҳнат салоҳиятининг муҳим хусусияти - унинг ёш ва касб таркибидир. Ўзбекистон аҳолисининг ўртача ёши 24 ёшга тенг. Бу XXI асрда меҳнат захиралари юксак меҳнат фаоллиги ва касб тайёргарлиги билан ажралиб турадиган одамлар кўпчилиқни ташкил этишига имкон беради.

Иш билан банд бўлган аҳолини таркибий жиҳатдан қайта тақсимлаш ҳамда меҳнатга лаёқатли ёшларни фаолиятнинг янги илғор тармоқлари ва соҳаларига жалб қилиш ҳам меҳнат салоҳиятидан самарали фойдаланишнинг

қудратли захирасидир. Ҳозир қишлоқ хўжалигида барча ижтимоий ишлаб чиқариш ходимларининг учдан бир қисмидан кўпроғи банд.

Ўзбекистондаги меҳнат салоҳиятининг муҳим хусусияти - унинг таълим даражаси юқорилигидир. Республикада аҳолининг ялпи саводхонлиги муаммоси тўла ҳал қилинган. Саводхонлик даражаси 99,06 фоизни ташкил этади.

Меҳнат захираларининг умумий ва профессионал таълим даражаси ҳам юқоридир. Республикада мажбурий умумий ўрта таълим қонун йўли билан мустақкамлаб қўйилган. Бундай таълимни умумий таълим мактаблари, лицейлар, гимназиялар, ўрта касб-хунар ўқув юртлари ва тижорат мактабларининг кенг тармоғи орқали олиш мумкин.

Моддий ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасида банд бўлган тўрт кишининг биттаси олий ёки ўрта махсус маълумотга эга. Яъни ҳозир билим даражаси жиҳатидан республика ҳақли суратда ўқимишли мамлакатлар қаторига киради.

Бунга олий ва ўрта махсус ўқув юртлари тармоғини кенгайтириш, таълим тизимини ислоҳ қилиш ҳисобига эришилди. Ҳозирги вақтда республикада ўқув юртларининг кенг тармоғи вужудга келтирилган.

Ёшларни жаҳон фани ва билимлари хазинасидан баҳраманд қилишга катта эътибор берилмоқда. Республика ўқув юртларининг чет эллардаги ўқув марказлари билан алоқалари анча мустақкамланди. Чет эллик ўқитувчилар ва мутахассисларни хорижий тилда машғулоти олиб бориш учун таклиф қилиш, шунингдек, чет эл ўқув ва илмий марказларида ходимларнинг малака ошириши ва талабаларнинг ўқиши кенгайтириб бормоқда.

Мамлакатни жадал ривожлантириш борасидаги дастурий вазифаларни амалга оширишда фанни ва илмий инфратузилмани ривожлантириш ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Республика фани қудратли интеллектуал салоҳиятни яратган. У ҳаётимизнинг кўпгина соҳаларида амалда қўлланмоқда.

Табиий захиралар чегараланганлиги туфайли корхоналар ҳамда умуман давлат фаолиятининг муваффақияти ҳозир кўп жиҳатдан фан-техника тараққиёти ютуғлари, чуқур илм талаб қиладиган технологиялар қанчалик кенг жорий этилаётганлиги, кадрларнинг касб тайёргарлиги даражаси билан белгиланади.

Тарихан Ўзбекистон Республикасида шаклланган интеллектуал салоҳият ўзининг ривожланиш даражаси жиҳатидан, инновацион кашфиётлар, имкониятлари билан ҳозирги вақтда жаҳондаги кўпгина ривожланаётган мамлакатлардан илгарилаб кетган. Кўп жиҳатдан эса иқтисодий ривожланган мамлакатлардан қолишмайди.

Ўзбекистон инновацион ривожланиш турининг ҳозирги замон моделига ўтиш учун ҳамма зарур шароитларга эга. Бу модель вужудга келтирилган илмий-техникавий салоҳиятдан кенг ва самарали фойдаланишга, фундаментал ва амалий фаннинг ютуғларини, чуқур илм талаб қиладиган технологияларни амалиётга кенг жорий этишга, юқори малакали, иқтидорли илмий кадрлар сонини кўпайтиришга асосланади.

Ҳозир Ўзбекистон Марказий Осиёдаги йирик илмий марказдир. Бу марказ тадқиқот учун зарур бўлган ривожланган моддий асосга, кенг илмий фондга, малакали илмий кадрларга эга. Уларнинг меҳнати бутун дунёда эътироф этилган.

Ўзбекистонда демографик вазиятнинг ўзига хослиги, инсон салоҳиятининг ривожланиши ижтимоий инфратузилмани, энг аввало, соғлиқни сақлаш ва аҳолига коммунал-маиший хизмат кўрсатишни тегишли даражада ривожлантиришни ҳам талаб қилмоқда.

Республикада аҳолига тиббий ва ижтимоий хизмат кўрсатишнинг ривожланган тизими яратилган. Бу умумий даволаш ва тор ихтисослаштирилган тиббий хизматнинг турли усулларида фойдаланиш имконини беради.

Аҳолига коммунал хизмат кўрсатиш ва биринчи навбатда, электр, марказлаштирилган ҳолда сув, табиий газ билан таъминлаш тизими етарли

ривожланган. Қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва газ билан таъминлаш учун республикада махсус дастурлар ишлаб чиқилиб, муваффақиятли амалга оширилмоқда. Ҳозирги вақтда республика уй-жой фондининг 73 фоиздан ортиғи марказлаштирилган сув билан, 64 фоиздан ортиғи табиий газ билан таъминланган, амалда барча аҳоли манзилгоҳлари электрлаштирилган.

Айни вақтда аҳолининг ҳаёти ва фаолиятини янада яхшилаш мақсадида, айниқса, Оролбўйининг экологик мураккаб ҳудудларида, умумий эпидемиологик вазиятни яхшилашга, юқумли касалликларни, болалар ўлимини камайтиришга, аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлашни яхшилашга алоҳида эътибор берилмоқда. Бунинг учун фақат давлатнинг кўплаб маблағлари сарфланибгина қолмай, балки кўпгина халқаро иқтисодий, гуманитар ташкилотлар ва фондларнинг маблағлари ҳам жалб этилмоқда.

Ўзбекистоннинг жуда катта ютуғи шундаки, республика ривожланган энергетика, коммуникация ва сув тизимларига, яғна, бир-бирини тўлдирадиган темир йўл ва автомобиль йўллари тармоғига эга.

Биринчи Президентимиз Ислоҳ Каримов ўз нутқларидан бирида: «...ҳаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди, шиддат билан, жадал суръатлар билан доимо олдинга интилади. Кимки ҳаётнинг тараққиёт суръатлари билан ҳамқадам бўлмаса, унга лоқайд ва беписанд қараса, эришган ютуқларига маҳлиё бўлиб, хотиржамлик ва ҳаволаниш кайфиятига берилса, ҳеч шубҳасиз, тез ўзгариб бораётган тарихнинг бир чеккасида, қоқлик ва армонда қолиб кетади. Бу — ҳаётнинг бешафқат, аччиқ ҳақиқати ва биз буни асло унутмаслигимиз керак», — деган эди. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳам ўтган йилнинг 14 декабрида бўлиб ўтган парламент палаталарининг кўшма мажлисида янги ва ғоят масъулиятли вазифалар ҳақида тўхталиб, «олдимизга қўйган мақсад-муддаоларга етиш учун бу ишларни ўзимиз қилмасак, бошқа ҳеч ким бизга четдан келиб қилиб бермайди», — дея алоҳида таъкидлаган эди. 2017 йил 7 февралдаги фармон ва у билан тасдиқланган

Ҳаракатлар стратегияси ушбу ҳаётӣ ҳақиқат асосида ишлаб чиқилиб, қабул қилинди десак, тўғри бўлади.

Шу ўринда Ҳаракатлар стратегияси лойиҳасини ишлаб чиқишга жиддий тайёргарлик кўрилганини, Қонун ҳужжатлари таъсирини баҳолаш тизими порталида жамоатчилик томонидан кенг муҳокама этилганини алоҳида таъкидлаш зарур. Ана шу мезонлар Ҳаракатлар стратегиясининг пишиқ-пухталигини таъминлади.

Президентимизнинг Ҳаракатлар стратегиясини тасдиқлашга оид фармонида қайд этилганидек, мамлакатимизда мустақиллик йилларида давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳасида кенг кўламли ислоҳотлар амалга оширилди. Бунинг натижасида халқимизнинг турмуш даражаси ўтган асрнинг 90-йилларига қараганда анча яхшиланди. Шундай бўлса-да, олиб борилаётган ислоҳотлар самарасини янада ошириш, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланиши учун шарт-шароит яратиш, мамлакатимизни модернизация қилиш ҳамда ҳаётнинг барча соҳасини либераллаштириш бугуннинг энг долзарб вазифаларидан бири бўлиб қолаётган эди. Ҳаракатлар стратегияси бу борадаги вазифалар ечими йўлида ташланган дадил қадамдир.

Кейинги пайтларда демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш ва мамлакатни модернизация қилишда парламент палаталари ва сиёсий партияларнинг ролини янада кучайтиришга алоҳида эътибор қаратилиб, уларнинг ечими билан боғлиқ қатор қонунлар қабул қилинди. Лекин давлат ва жамиятнинг ҳар бир жабҳасида парламент ва сиёсий партияларнинг ролини сезиларли даражада оширишни ҳаётнинг ўзи тақозо этаётган эди. Шунини ҳисобга олиб, Президентимиз Шавкат Мирзиёев Конституциямиз қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимда ҳамда 2016 йилнинг 14 декабрида бўлиб ўтган Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисида парламент ва жамоатчилик назоратининг таъсирчан механизмларини шакллантиришга қаратилган таклифларни илгари сурди.

Ҳаракатлар стратегиясининг «Давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш» деб номланган биринчи йўналишини амалга оширишда ҳам ушбу таклифларнинг ижро механизмлари назарда тутилган бўлиб, бу асосан давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлис ролини мустаҳкамлаш, қонун ижодкорлиги фаолияти сифатини тубдан яхшилаш, давлат ҳаётида сиёсий партиялар ролини кучайтиришда яққол кўзга ташланади.

Масалан, биргина жорий йилнинг ўзида «Парламент назорати тўғрисида»ги, «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги қонунларга, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати тўғрисида»ги конституциявий қонунларга, шунингдек, Қонунчилик палатаси ҳамда Сенатнинг регламентларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш мўлжалланмоқда.

Албатта, бу каби чора-тадбирлар парламент палаталарининг жойлардаги ҳолатни ўрганиш ва халқ билан самарали мулоқот қилишга доир фаолиятини тубдан янгилаш ва такомиллаштиришга, давлатнинг ташқи сиёсатини амалга оширишдаги роли, мавқеи ва Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги нуфузини янада юксалтиришга, сиёсий партиялар депутатлик гуруҳларининг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтиришга хизмат қилади.

Ҳаракатлар стратегиясида жамоатчилик бошқаруви тизимини такомиллаштиришга қаратилган вазифаларни ҳал этишга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Жумладан, унда халқ билан мулоқот қилишнинг самарали механизмларини ва жамоатчилик назоратининг замонавий шаклларини жорий этиш, фуқаролик жамияти институтлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини янада ривожлантириш билан боғлиқ аниқ чора-тадбирлар белгиланган. Масалан, шу йилнинг ўзида «Жамоатчилик назорати тўғрисида»ги қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш, «Ижтимоий шериклик тўғрисида»ги, «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги ва «Журналистлик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш режалаштирилмоқда.

Умуман олганда, «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармон ва унда белгиланган вазифалар тўлиқ бажарилса, мамлакатимиз ва жамиятимиз ҳаёти янада яхшиланади, ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш йўлидаги саъй-ҳаракатларимиз янги босқичга кўтарилади. Ҳаракатлар стратегиясининг мақсади, асл мазмун-моҳияти юртимизда истиқомат қилаётган, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мақеидан қатъи назар, барча фуқароларимизнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини тўлиқ таъминлаш ҳамда кафолатлашдан иборат. Зеро, халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир. Демак, фармон ва Ҳаракатлар стратегиясида илгари сурилган эзгу мақсад ва ғояларнинг бекаму кўст ижроси кўп жиҳатдан ҳар биримизнинг фаол иштирокимиз ва чуқур масъулиятимизга боғлиқ.

2.4 Иқтисодий ислохотларнинг моддий-техникавий базасининг яратилиши

Минтақада ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожланган мамлакат, катта куч-қудратга эга бўлган Ўзбекистон бугунги кунда қўшни давлатлар - Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркманистон ва Афғонистон ўртасида боғловчи ҳалқа вазифасини ўтайди.

Ноёб табиий-хом ашё имкониятлари ҳақида алоҳида айтиб ўтиш лозим. Қулай иқлим шароити, улкан минерал-хом ашё захиралари, стратегик материаллар ва қишлоқ хўжалик хом ашёсининг катта захиралари мавжуд.

Ўзбекистон заминида мавжуд бўлган бойликларга эга давлатлар жаҳон харитасида кўп эмас. Бу бойликларнинг кўпчилиги ҳали ишга солинмаган.

Ўзбекистон ўз ер ости бойликлари билан ҳақли суратда фахрланади - бу ерда машҳур Менделеев даврий системасининг деярли барча элементлари топилган. Ҳозирга қадар 2,7 мингдан зиёд турли фойдали қазилма конлари ва маъдан намоён бўлган истиқболли жойлар аниқланган. Улар 100 га яқин минерал-хом ашё турларини ўз ичига олади. Шундан 60 дан ортиғи ишлаб

чиқаришга жалб этилган. 900 дан ортиқ кон қидириб топилган бўлиб, уларнинг тасдиқланган захиралари 970 миллиард АҚШ долларини ташкил этади. Шу билан бирга, умумий минерал-хом ашё потенциал 3,3 триллион АҚШ долларида ортиқроқ баҳоланаётганини ҳам айтиб ўтиш керак.

Ғоят муҳим стратегик манбалар - нефть ва газ конденсати, табиий газ бўйича 155 та истиқболли кон, қимматбаҳо металллар бўйича - 40 дан ортиқ, рангли, нодир ва радиоактив металллар бўйича - 40, кончилик-кимё хом ашёси бўйича 15 та кон қидириб топилган.

Қидириб топилган фойдали қазилмаларнинг ҳозирги даражаси ва у билан боғлиқ ҳолда қимматбаҳо, рангли ва нодир металллар, барча турдаги ёнилғи захиралари - нефть ва газ конденсати, табиий газ, кўпгина минерал-хом ашё ва қурилиш материаллари хилларининг ғоят бой конларини ўзлаштириш республиканинг келажагига ишонч билан қараш имконини бермоқда.

Ҳар йили республика конларидан тахминан 5,5 миллиард долларлик миқдорда фойдали қазилмалар олинмоқда ва улар ёнига 6,0 - 7,0 миллиард долларлик янги захиралар қўшилмоқда.

Бир қатор фойдали қазилмалар, чунончи, олтин, уран, мис, табиий газ, вольфрам, калий тузлари, фосфоритлар, каолинлар бўйича Ўзбекистон тасдиқланган захиралар ва истиқболли рудалар жиҳатидан МДҲдагина эмас, балки бутун дунёда ҳам етакчи ўринни эгаллайди.

Масалан, олтин захиралари бўйича республика дунёда 4-ўринда, уни қазиб олиш бўйича 7-ўринда, мис захиралари бўйича 10-11-ўринда, уран захираси бўйича 7-8-ўринда туради.

Кўпчилик минерал хом ашёнинг тайёрланган захиралари мавжуд тоғ-кон саноати комплексларининг узоқ муддат давомида ишлаб туришини таъминлабгина қолмай, шу билан бирга бир қатор стратегик фойдали қазилмаларни қазиб олиш қувватларини оширишга ҳам имкон беради.

Ҳозирнинг ўзидаёқ Ўзбекистон иқтисодиётида минерал хом ашёни қазиб олиш ва қайта ишлаш етакчи ўринлардан бирини эгалламоқда.

У саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришга катта таъсир кўрсатмоқда. Қидириб топилган захиралар негизида 400 га яқин кон, шахта, карьер, нефть-газ конлари ишлаб турибди.

Ўзбекистон Республикасида ишга солинаётган фойдали қазилма конлари МДЎдаги бошқа мамлакатларникидан ўзининг жуда катта захиралари билангина эмас, балки бир қатор хусусиятлари билан ҳам ажралиб туради. Бу хусусиятлардан қуйидагиларни кўрсатиб ўтиш мумкин.

Биринчидан, табиий ва минерал-хом ашё захиралари йирик конларда тўпланган бўлиб, уларни қазиб олинган жойнинг ўзидаёқ комплекс қайта ишлаш имконияти бор;

Иккинчидан, фойдали қазилмаларнинг кўпгина турлари таркибидаги фойдали компонентлар юқори даражада бўлибгина қолмай, катта миқдорда йўлдош элементларга ҳам эга;

Учинчидан, конларнинг кўпчилигида очиқ усулда ишлаш мумкин, рудаларни бойитиш технологияси ҳам нисбатан оддий. Бу технология фойдали компонентларни кўп миқдорда чиқаришни ва жаҳон бозорида харидоргир маҳсулот олишни таъминлайди;

Тўртинчидан, кўпгина фойдали қазилма конлари яхши ўзлаштирилган, аҳоли зич яшайдиган минтақаларда жойлашган. Улар транспорт йўлларига ва ҳудудлар ўртасида ресурсларни ташиш воситаларига, шу жумладан суяқ ва газ ҳолатидаги фойдали қазилмалар учун қувур транспортига эга;

Бешинчидан, ишлаб чиқариш ва социал инфратузилма, малакали кадрлар, тоғ-кон мутахассислари тайёрлайдиган олий ва ўрта махсус ўқув юртлари тизими мавжуд.

Ҳаракатлар стратегиясида мамлакатимизда ижтимоий соҳани ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Аҳоли бандлигини ошириш, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг саломатлигини сақлаш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва модернизациялаш, мамлакатимизнинг олис ҳудудларини ҳам электр энергия, газ билан таъминлашни янада

яхшилаш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги нуфузини ошириш, мактабгача таълим муассасаларининг қулайлигини таъминлаш, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълимни сифат жиҳатдан янада бойитиш борасида қатор чора-тадбирлар белгиланган.

Тиббиёт масканлари, хусусан, бирламчи тиббиёт муассасалари, қишлоқ врачлик пунктлари, оилавий поликлиникалар, патронаж хизмати, тез тиббий ёрдам тизими фаолиятини янги босқичга кўтариш борасида аниқ тадбирлар олиб борилади.

Президентимиз раҳнамолигида аҳолининг тиббий маданиятини ошириш, жамиятимизда ҳар томонлама соғлом оилаларни қарор топтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбарининг соҳа ходимлари билан ҳар учрашувида бу борада амалга оширилаётган чора-тадбирлар кенг муҳокама қилинмоқда, зарур топшириқлар берилмоқда. Ҳаракатлар стратегияси тиббиёт соҳасини изчил ривожлантириш, соҳа ходимларининг касб малакаси ва масъулиятини янада оширишда ҳам муҳим дастуриламалдир.

Мамлакатимизнинг келгуси беш йиллик тараққиётини белгилаб берувчи ушбу муҳим ҳужжатда ёши улуғларни қўллаб-қувватлаш, ижтимоий нафақалар бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари қайд этилган. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолияти самарадорлигини ошириш, маҳалла институтини аҳолига энг яқин ва халқчил тузилмага айлантириш, уларнинг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш бўйича устувор вазифалар белгиланган.

Қишлоқ жойларда арзон уй-жойлар, сув ва газ таъминоти қувурлари, бугунги талабларга мос замонавий йўллар қуриш режалаштирилган. Аҳолига транспорт хизматлари кўрсатиш сифатини янада яхшилаш назарда тутилмоқда.

Бу ислохотларнинг барчаси одамларнинг ҳаётдан рози бўлиб яшашига, эртанги кунга ишончини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

2.5 Ўзбекистон иқтисодий жihatдан тез ривожланаётган давлатлар қаторида

Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритган даврдан бошлаб халқаро иқтисодий муносабатларнинг фаол иштирокчисига айланди, жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашув сиёсатини қўллаб бошлади. Маълумки, собиқ маъмурий-буйруқбозлик иқтисодиёти даврида мавжуд нархлар тизими, ишлаб чиқаришдаги кооперация, иттифоқдош давлатларнинг иқтисодиётини «умумиттифоқ таъминоти» мутлақ боғланганлиги ва фақат иттифоқ миқёсидаги товар айирбошлаш ва тақсимот орқалигина иқтисодий алоқаларни ривожлантириш хусусияти барча мустақил давлатларнинг 1990 – 1994 йиллар давомидаги ривожланишида жиддий қийинчиликлар туғдирди.

Марказий Осиёнинг барча давлатлари, хусусан, Ўзбекистон экспортининг хомашё ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини айирбошлашга ихтисослашуви тез фурсатларда мустақил ташқи савдо ва саноат сиёсатини шакллантиришга катта тўсиқ бўлди. Шу сабабдан ҳам 1992 – 1994 йиллар мобайнида Республикамиз иқтисодиётида чуқур инқирозларни олдини олиш, саноат тармоқларини бозор муносабатлари асосида бошқариш, ривожлантириш масаласини ҳал этиш лозим эди. Ушбу йилларда ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солиш институтлари ва инфратузилмаси ҳам шаклланмаган эди.

Мавжуд вазиятдан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият соҳасида, айниқса, экспорт стратегиясини амалга ошириш борасида қуйидагиларни устувор йўналиш сифатида белгилади:

- давлат эҳтиёжлари учун импорт қилинадиган товарлар устидан назоратни кучайтириш;
- муҳим стратегик товарлар экспортдан тушадиган валюта маблағлари устидан назоратни кучайтириш;
- республика иқтисодиётига чет эл инвестицияларини жалб этишни ва экспорт фаолияти ривожлантирилишини давлат сиёсатининг барча чоралари билан рағбатлантириш;

– иқтисодиётда таркибий (структуравий) ўзгаришларни самарали амалга ошириш мақсадида экспорт-импорт операцияларини тартибга солиш.

Республикада шаклланган кўнгилли инвестицион иқлим йил сайин хорижий инвестициялар ҳажмининг ортишига имкон яратди.

Хорижий инвестицияларнинг ортиши ва ташқи иқтисодий фаолиятни эркинлаштириш чора-тадбирларини амалга ошириш натижасида Республикамиз ташқи савдо айланмасида ижобий ўзгаришлар юз берди. Бу албатта яратилган кўнгилли ҳуқуқий, меъёрий ҳужжатларнинг муайян мақсадларга йўналтирилганлиги очик иқтисодиёт сари оғишмай йўл тутилаётганлигидан далолатдир. Олий Мажлис томонидан қабул қилинган “Ташқи иқтисодий фаолият”, “Чет эл инвестициялари тўғрисида”ги, “Чет эл инвесторлари ҳуқуқларининг кафолотлари ва ҳимоя қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги, “Инвестиция фаолияти тўғрисида”ги, Қонунлари бевосита кулай ва кўнгилли инвестицион муҳитни шакллантириш, миллий корхоналар экспорт салоҳиятини юксалтиришга йўналтирилганди. Ташқи иқтисодий фаолиятни эркинлаштириш, ислохотларни чуқурлаштириш шароитида экспортга йўналтирилган бозор инфратузилмаларини ривожлантириш, жаҳон товар ва хизматлар бозори талабларига тез мослаша оладиган эпчил, мослашувчан корхоналарни вужудга келтириш, институционал ўзгаришларни амалга ошириш ўта муҳимдир.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 30 сентябрдаги 416-сонли “Экспорт-импорт операциялари мониторингини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарорига мувофиқ ягона электрон информацион тизимни жорий этиш, ушбу операцияларнинг мониторингида Божхона қўмитаси, Ташқи иқтисодий алоқалар агентлиги, Марказий банк ва бошқа ушбу жараёнга алоқадор ташкилотларнинг масъулияти янада оширилди. Экспорт-импорт операцияларини амалга оширишдаги ортиқча расмиятчилик ва маъмуриятчилик асосида ёндашувларга барҳам бериш чоралари белгиланди. Жумладан, “Импорт контрактларини ҳисобга олиш ва ташқи савдо операцияларини божхона

мониторингини амалга ошириш тартиби тўғрисидаги Низом”да импорт, битимларни банкларда 7 иш куни мобайнида белгиланган схема асосида ҳисобга олиш учун, зарур бўлган ҳужжатлар рўйхати аниқ белгилаб берилди. Бундан ташқари, ташқи савдо операциялари бўйича тузиладиган битимлар (контрактлар) бандларининг мазмуни қай даражада аниқ бўлиши, импорт товарларини халқаро, миллий стандартлаш тизимига мос келишини назорат этиш йўллари ҳамда ташқи савдо операциялари ягона электрон инфор­мацион тизимини киритилиши лозим бўлган маълумотлар, реквизи­тлар аниқ белгилаб берилди.

Шу ўринда таъкидлаш керакки, йилдан-йилга ташқи савдо операциялари, хусусан, импорт операцияларини эркинлаштириш сари қатор чора-тадбирлари кўрилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 26 сентябрдаги УП-3327-сонли “Ўзбекистон Республикаси ташқи савдо фаолиятини янада эркинлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони­га асосан Ташқи иқтисодий алоқалар агентлигида импорт операцияларини рўйхатга олиш бекор қилинди. Фақатгина давлат бюджети, Ўзбекистон Республикаси ҳукумати кафолати берилган кредитлари ҳамда хўжалик юритувчи субъектларида давлат улуши 50 %дан ортиқ бўлган ёки ўз валюта ресурслари етмаган ташкилотларнинг импорт контрактларинигина ташқи иқтисодий алоқалар агентлигида рўйхатдан ўтказилди.

Таъкидлаш ўринлики, мазкур чора-тадбирлар импорт операцияларини амалга оширишда нафақат харидор ва сотувчи ташкилотлар, балки уларга хизмат кўрсатаётган барча банк муассасалари, транспорт ташкилотлари, божхона органларининг манфаатларига мос келиб, ушбу жараёндаги ортиқча расмиятчиликлар, маъмуриятчиликларга барҳам берди. Импорт операцияларининг ўз вақтидаги тўловлари, божхона назорати ва истеъмолчига етиб боргунга қадар бўлган барча тадбирларни белгиланган муддатларда амалга оширилишини таъминлади.

Юқорида қайд этилганидек, ҳозирги кунда импорт операциялари мураккаб ва бошқа турдаги қатор тадбирларни амалга оширишни талаб

этнода. Жумладан, инвестицияларни жалб этиш, ўзаро тўловлар, хизмат кўрсатиш, интеллектуал мулк ҳимояси, иқтисодий хавфсизлик, ички бозор ҳимояси, истеъмолчи ҳуқуқи ҳимояси ва бошқа катор соҳаларга тааллуқли масалаларни ҳал этишни талаб этмоқда. Шу сабабдан ҳам, Ўзбекистон Республикаси Президенти 2005 йил 21 июлдаги ПФ-3151-сонли “Ташқи иқтисодий ва савдо алоқалари, хорижий инвестицияларни жалб этиш соҳасида бошқарув тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги Фармони асосида Республикада Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ташкил этилди.

Ҳозирги пайтда Ўзбекистон ўзининг ташқи иқтисодий фаолиятини 140 дан ортиқ мамлакат билан олиб борилаётган муносабатлар орқали амалга оширмоқда. Ушбу фаолиятда қуйидаги иккита асосий йўналиш ажралиб туради:

- МДХ мамлакатлари билан олиб бориладиган муносабатлар;
- узок хориж мамлакатлари билан олиб бориладиган муносабатлар.

Шуни алоҳида қайд этиш керакки, Ҳаракатлар стратегияси бутун мамлакатимиз тараққиётини белгилаб берувчи, ҳар бир юртдошимиз фаолияти ва ҳаётига дахлдор тарихий ҳужжат. Шу боис унинг лойиҳа пайтидаги кенг жамоатчилик муҳокамасида ҳам, қабул қилинган, ижросини таъминлашда ҳам ҳар бир инсоннинг — раҳбар, мутахассис, оддий ишчи сифатида иштирок этиши муҳим фуқаролик бурч ҳисобланади. Давлатимиз раҳбари фармойишида эътироф қилинган баҳони эса ҳаммамиз учун берилган рағбат, шараф ва табиийки, масъулият деб қабул қилишимиз керак. Шу маънода марказ зиммасига ишонч билан юклатилган Ҳаракатлар стратегиясида назарда тутилган тадбирларнинг экспертлик ва жамоатчилик муҳокамасини самарали ташкил этиш борасидаги саъй-ҳаракатларни бирлаштириш, уларни ҳар томонлама мукамаллаштириш ва амалга ошириш, шунингдек, фуқаролик жамияти институтларини, экспертлар ва олимларни мамлакатни демократлаштириш ҳамда модернизация қилиш жараёнларига фаол жалб қилиш учун мавжуд сафарбарлик даражасини янада

оширишимиз керак бўлади. Бунинг учун зарур шарт-шароит ва кадрларимиз салоҳияти етарли.

Халқимизнинг фидокорона меҳнати билан 2019 йил – “Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили”да салмоқли натижаларга эришдик. Барча соҳалардаги ижобий натижалар қаторида инвестициялар ҳажми ҳам сезиларли даражада ошди.

Айниқса, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар 4,2 миллиард долларни ташкил этиб, 2018 йилга нисбатан – мана шу рақамга эътиборингизни қаратмоқчиман – 3,1 миллиард долларга ёки 3,7 баробар ўсди. Инвестицияларнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 37 фоизга етди.

Мамлакатимиз илк бор халқаро кредит рейтингини олди ва жаҳон молия бозорида 1 миллиард долларлик облигацияларини муваффақиятли жойлаштирди. Иқтисодий ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти томонидан Ўзбекистоннинг кредитга доир таваккалчилик рейтинги охириги 10 йилда биринчи марта яхшиланди.

Энергетика, нефть-газ, геология, транспорт, йўл қурилиши, қишлоқ ва сув хўжалиги, ичимлик суви ва иссиқлик таъминоти ҳамда бошқа қатор тармоқларда чуқур таркибий ислоҳотлар бошланди. Саноатнинг 12 та етакчи тармоғида модернизациялаш ва рақобатдошликни кучайтириш дастурлари жадал амалга оширилмоқда. Натижада ўтган йили иқтисодий ўсиш 5,6 фоизни ташкил этди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 6,6 фоизга, экспорт – 28 фоизга кўпайди. Олтин-валюта захираларимиз 2019 йил давомида 2,2 миллиард долларга ортиб, 28,6 миллиард долларга етди.

Қишлоқ хўжалигида фермер ва деҳқонларнинг манфаатдорлигини ошириш борасидаги ўрганиш ва изланишларимиз давом этмоқда. Соҳага илғор технологиялар ва кластер тизими жорий этилмоқда.

Тадбиркорликни кенг ривожлантириш ва бу соҳа учун янги шароитлар яратишга барча имкониятларимизни сафарбар этяпмиз. “Ҳар бир оила – тадбиркор” дастури доирасида ўз бизнесини бошлаётган оилаларга 5,9 триллион сўм кредитлар ажратилди.

Янги солиқ сиёсати доирасида иш ҳақиға солиқ юки 1,5 баробар камайтирилди. Натижада расмий секторда ишлаётганлар сони йил давомида 500 мингтаға кўпайди.

Кўшилган қиймат солиғи ставкаси 20 фоиздан 15 фоизға туширилди. Бунинг ҳисобидан ўтган йили солиқ тўловчилар ихтиёрида 2 триллион сўм колди. Жорий йилда бу рақам 11 триллион сўмни ташкил этиши кутилмоқда. Бир йилда тадбиркорлар ихтиёрида шунча маблағ қолиши, албатта, уларға ўз бизнесларини ривожлантириш учун жуда катта кўшимча имкониятлар яратади.

Ислоҳотларимиз натижасида ўтган йили 93 мингта ёки 2018 йилға нисбатан қарийб 2 баробар кўп янги тадбиркорлик субъектлари ташкил этилди.

Жаҳон банкининг “Бизнес юритиш” рейтингида 7 поғона кўтарилиб, бизнесни рўйхатға олиш кўрсаткичи бўйича дунёнинг 190 та давлати орасида 8-ўринни эгалладик ва энг яхши ислоҳотчи давлатлар қаторидан жой олдик.

Шунингдек, 86 та давлат фуқароларига визасиз ва 57 та давлат фуқароларига соддалаштирилган виза режими жорий этилиши натижасида ўтган йили юртимизға 6,7 миллион нафар хорижий сайёҳ ташриф буюрди. Бу 2016 йилға нисбатан 4,7 миллион нафарға ёки 3,3 баробар кўп демакдир.

Мактабгача таълимни ривожлантириш борасида бошлаган ислоҳотларимиз натижасида ўтган йили 5 минг 722 та давлат, хусусий, оилавий болалар боғчалари ташкил этилди. Шунинг ҳисобидан фарзандларимизни мактабгача таълим билан қамраб олиш даражаси бир йил давомида 38 фоиздан 52 фоизға кўтарилди.

2019 йилда мутлақо янгича мазмун ва шаклдаги 4 та Президент мактаби, 3 та Ижод мактаби иш бошлади. Олий таълимни ривожлантириш учун ўтган йили 19 та янги олий ўқув юрти, жумладан, 9 та нуфузли хорижий университетнинг филиали очилди. Етакчи хорижий университетлар билан ҳамкорликда 141 та кўшма таълим дастури бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга

қўйилди. Олий таълим муассасаларига жами 146 минг 500 нафар ёки 2016 йилга нисбатан 2 баробар кўп талаба ўқишга қабул қилинди.

Ишлаётган пенсионерларга пенсияни тўлиқ тўлаш тартиби жорий этилди. Ижтимоий ёрдамга мухтож ва эҳтиёжманд аҳоли учун нафақа миқдори 2 баробар кўпайтирилди.

Соғлиқни сақлаш соҳасида давлат муассасалари билан бир қаторда хусусий тиббиёт йўналиши ҳам жадал ривожланмоқда. Даволаш фаолияти турлари 50 тадан 126 тага кўпайтирилиб, қатор имтиёзлар берилгани туфайли ўтган йили 634 та хусусий тиббиёт муассасаси ташкил этилди.

“Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари доирасида 479 та қишлоқ ва овулда, шаҳарлардаги 116 та маҳаллада кенг кўламли қурилиш ва ободонлаштириш ишлари бажарилди. Бунга 6,1 триллион сўм ёки 2018 йилга нисбатан 1,5 триллион сўм кўп маблағ сарфланди.

Қишлоқ жойларда – 17 минг 100 та, шаҳарларда – 17 минг 600 та, жами 34 минг 700 та ёки 2016 йилга нисбатан салкам 3 баробар кўп арзон ва шинам уйлар қурилди.

Кам таъминланган ва уй-жой шароитини яхшилашга мухтож 5 мингта оилага, жумладан, ногиронлиги бўлган аёлларга ипотека кредити асосида арзон уй-жой сотиб олиш учун 116 миллиард сўмдан зиёд бошланғич бадал тўлаб берилди.

Амалга ошираётган ислохотларимиз жаҳон ҳамжамияти томонидан муносиб баҳоланмоқда. Хусусан, дунёдаги нуфузли нашрлардан бири – “Экономист” журнали Ўзбекистонни 2019 йилда ислохотларни энг жадал амалга оширган давлат – “Йил мамлакати” деб эътироф этди. Бундай баҳо барчамизга чексиз ғурур, ифтихор ва куч бағишлайди, янги марраларга руҳлантиради, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрни қўллаб-қувватлайсизлар.

Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллашимиз зарур ва шарт. Бу бизга юксалишнинг энг

киска йўлидан бориш имкониятини беради. Зеро, бугун дунёда барча соҳаларга ахборот технологиялари чуқур кириб бормоқда.

Албатта, рақамли иқтисодиётни шакллантириш керакли инфратузилма, кўп маблағ ва меҳнат ресурсларини талаб этишини жуда яхши биламиз. Бироқ, қанчалик қийин бўлмасин, бу ишга бугун киришмасак, қачон киришамиз?! Эртага жуда кеч бўлади. Шу боис, рақамли иқтисодиётга фаол ўтиш – келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири бўлади.

Камбағалликни камайтириш – бу аҳолида тадбиркорлик руҳини уйғотиш, инсоннинг ички куч-қуввати ва салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқариш, янги иш ўринлари яратиш бўйича комплекс иқтисодий ва ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, демакдир.

Шунинг учун Жаҳон банки, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Тараққиёт дастури ва бошқа халқаро ташкилотлар билан бирга Камбағалликни камайтириш дастурини ишлаб чиқишни таклиф этаман. Бу борада халқаро меъёрлар асосида чуқур ўрганишлар ўтказиб, камбағаллик тушунчаси, уни аниқлаш мезонлари ва баҳолаш усуллари қамраб олган янги методологияни яратиш лозим.

Саволлар

1. Бозор муносабатларига ўтиш моделининг ўзига хос шароитлари ва хусусиятларини.
2. Ислоҳ қилишнинг дастлабки босқичларида истеъмол бозори.
3. Республикага янги технология ва техника келтирилиши.
4. Мустақиллик йилларида яратилган янги илғор ишлаб чиқаришлар ва тармоқлар .
5. Мамлакатнинг иқтисодий базасини яратилиши.
6. Инсон ва корхоналарнинг, барча хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий эркинлигини таъминлаш учун зарур шарт-шароитлар яратилиши.
7. Иқтисодиётга барқарор ривожланиш тусини берилиши.

3-МАВЗУ. Ўзбекистонда ижтимоий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар. Ўзбекистон республикаси президенти ш.м.мирзиёев асарларидаги назарий концептуал масалалар

режа:

1. Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар.
2. Ижтимоий соҳадаги ислохотлар ва унинг босқичлари.
3. Маънавиятни юксалтириш масалалари.
4. Ўзбекистон таълим тизимидаги ислохотларнинг назарий асослари ва амалий натижалари.
5. Ўзбекистонда илм-фан, жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланиши. Унинг назарий асослари ва амалий натижалари
6. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев асарларидаги назарий концептуал масалалар.

Калит сўзлар. аҳолини ижтимоий ҳимоя, иқтисодий танглик, иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар, турли нафақалар, компенсация тўловлари, нарх-навони эркинлаштириш, истеъмол бозори, халқ манфаатлари, аҳоли бандлиги, кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик, фермерлик

3.1 Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳаларда амалга оширилаётган ислохотлар

Ўзбекистон Мустақилликка эришгандан сўнг, жамиятда бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида аҳолини ижтимоий ҳимоясини таъминлаш давлат сиёсатининг бош йўналиши бўлиб қолди. Бинобарин, мамлакатда ўтказилаётган барча ислохотларнинг асл мақсади инсонга муносиб турмуш шароитларини вужудга келтиришдир.

Биринчи Президент Ислам Каримов томонидан ишлаб чиқилган, жаҳон тан олган беш тамойилнинг муҳим қисми аҳолини кучли ижтимоий ҳимоялаш эканлиги ҳам шу билан боғлиқдир.

Миллий валюта жорий этилгач, ислохотлар биринчи босқичининг охирларига келиб (1995 йил), озиқ-овқат маҳсулотларини меъёрланган тарзда сотишдан бутунлай воз кечиш ва эркин нархларга ўтиш имконияти туғилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” шу йилнинг 7 феврида қабул қилинган Фармонида бешинчи устувор йўналиш қуйидаги тарзда белгиланган: “Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритишга йўналтирилган давлатимиз мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг ён-атрофида хавфсизлик, барқарорлик ва аҳил қўшничилик муҳитини шакллантириш, мамлакатимизнинг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш”.

Пухта-пишиқ баён этилган бу вазифаларнинг бари бир-бирига боғлиқ, бири иккинчисини талаб этадиган, давлат ва халқ учун ўта муҳим аҳамиятга эга йўналишлар ҳисобланади.

Энди Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган ана шу бешинчи устувор йўналиш билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма олти йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарори 2-бандида белгиланган вазифалардан бирининг мазмун-моҳиятини ўзаро солиштирайлик: “Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш орқали давлатимиз мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, қўшниларимиз билан рақобат қилиш эмас, балки ҳамкорлик қилиш, минтақамиздаги муаммоларни биргаликда ҳал этиш тамойилига асосан амалга оширилаётган кенг қўламли ишларнинг мазмун-моҳиятини очиб бериш”.

Бу ердаги энг муҳим янгилик шундан иборатки, мамлакатимиз бундан буён қўшниларимиз билан рақобатлашиш эмас, балки, ўзаро манфаатли ҳамкорлик қилиш, яшаб турган минтақамиз бўлмиш Марказий Осиё

муаммоларини биргаликда ҳал этиш йўлини танлади. Бу – жуда муҳим. Бундан оқилонароқ йўл йўқ.

Мустақиллик тарихига Ҳаракатлар стратегиясининг айнан ана шу бешинчи устувор йўналиши бўйича нималар қилинганини аниқлаштириш асосида ёндашсак, мамлакатимизда бу борада мисли кўрилмаган ютуқларга эришганимиз ойдинлашади.

Ҳозирги кунда мамлакатимизда 130 дан ортиқ миллат ва элат вакиллари яшайди. Уларнинг бари – шу юрт фарзанди, ватандошимиз, Ўзбекистон Республикаси фуқароси.

2019 йили 19 май куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқаларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони қабул қилинди. Унга кўра, Республика байналмилал маданият маркази негизида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Миллатлараро муносабатлар ва хорижий мамлакатлар билан дўстлик алоқалари кўмитаси ташкил этилди. Республика байналмилал маданият маркази, 138 та миллий маданий марказ, шунингдек, Ўзбекистон хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамиятлари кенгаши, 34 та дўстлик жамияти фаолияти ўзаро бирлаштирилди.

Хуллас, Ҳаракатлар стратегияси асосида бешинчи устувор йўналиш бўйича амалга оширилаётган ишлар кўлами ҳар қандай кишини мамнун этади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг шу йил 15 августда қабул қилинган “2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини келгусида амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” фармойишида муайян маънода ҳозиргача амалга оширилган ишлар бир сидра сарҳисоб ҳам қилинди. Бугунги кунда Ҳаракатлар стратегиясининг ижроси юзасидан давлат ва жамият ҳаётининг барча соҳаларини ривожлантиришга қаратилган 15 та қонун ҳамда 700 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул

қилингани қайд этилди, шунингдек, беш устувор йўналиш бўйича қилинган ишлар қисқача санаб ўтилди.

Мамлакатимизда туб ислохотларни амалга оширишнинг янги даври бошланди. Бошқача айтганда, ислохотлар жадал босқичга кирди. Бу босқичнинг кўп-кўп янги жиҳатлари мавжуд. Энг муҳим томони шундаки, бунда давлат ва халқ жипслигига эришишга қаттиқ киришилди. Давлат билан халқ бирикса, енгилмас кучга айланади.

3.2 Ижтимоий соҳадаги ислохотлар ва унинг босқичлари

Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони мамлакатимиз ҳаётида катта воқелик бўлди. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва мамлакат тараққиётини жадаллаштиришнинг муҳим устуворликларини ҳамда аниқ марраларини белгилаб берган мазкур ҳужжатда қайд этилган ҳар бир вазифа шу заминда яшаётган, эртанги кунга қатъий ишонч билан қараётган ҳар бир инсон ҳаёти билан чамбарчас боғлиқ. Ҳаракатлар стратегиясига Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев билан кенг жамоатчилик, ишбилармон доиралар, давлат органлари вакилларининг учрашувлари, халқ билан мулоқотлар чоғида билдирилган мамлакатимизни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилгани эътиборга лойиқ.

Ҳаракатлар стратегиясини беш босқичда амалга ошириш, бунда йилларга бериладиган номларга мувофиқ ҳар йили уни амалга ошириш бўйича Давлат дастури тасдиқланиши уни ҳаётга татбиқ этиш самарадорлигини оширади. Шу жиҳатдан Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилида амалга ошириладиган Давлат дастурида давлат ва жамият қурилишини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилган. Бунинг туб моҳиятида халққа ҳар томонлама қулайлик яратиш мужассам. Фаолияти аҳоли билан ишлаш, унинг манфаатларини таъминлаш бўлган тузилмалар янада такомиллаштирилади. Бу жараёнда давлат ҳокимияти

тизимида Олий Мажлиснинг ролини кучайтириш, қонун ижодкорлиги сифатини тубдан яхшилаш, сиёсий партиялар ролини кучайтириш кутилган натижага эришишда зарур восита бўлиши шубҳасиз.

Халқ билан мулоқотнинг бугунги кун талаби даражасидаги зарур омилларидан бири “Электрон ҳукумат” тизимини ривожлантиришдир. Жорий йилда бу йўналишда ҳам кенг қўламли ишлар амалга оширилади. Бунинг учун зарур барча асослар яратилаётгани аҳолига, тадбиркорлик субъектларига катта қулайликлар тақдим этмоқда.

Ривожланган давлатларда ўртачадан пастроқ соатбай иш ҳақи 15-20 долларни ташкил қилади.

3.3 Маънавиятни юксалтириш масалалари

Масалан, парламент аъзоларининг ҳар ой камида 10 кун давомида жойларга бориб, аҳоли билан бевосита мулоқотда бўлиб, кўплаб муаммоларни жойида ҳал этишга эришаётганини алоҳида таъкидлаш жоиз. Давлат хизматларининг очиқлигини таъминлаш, хусусан рухсат берувчи ҳужжатлар ва лицензияларни олиш тартибларини соддалаштириш мақсадида www.license.gov.uz, давлат хизматларини “бир дарча” тамойили асосида амалга ошириш учун birdarcha.uz веб-сайтларининг очилгани, “Кадрлар” (staff.gov.uz) идоралараро ягона кадрлар тизимининг жорий этилганини алоҳида қайд этиш керак. Бундан ташқари, туманлар ва туманлараро иқтисодий судларнинг ташкил этилгани узоқ жойлардаги тадбиркорлар вақти ва маблағини тежаш имконини бериши билан аҳамиятлидир. Фармацевтика соҳасида эркин иқтисодий зоналар фаолиятини йўлга қўйиш, маҳаллий экспортчи корхоналарни қўллаб-қувватлаш бўйича бир қатор чораларнинг кўрилаётгани муҳим аҳамиятга эга. Яна бир мисол — жорий йилнинг 15 мартидан бошлаб пенсионерлар учун соат 10.00 дан то 16.00 гача Тошкент метрополитени хизматидан бепул фойдаланиш имкониятининг яратилганини ўзига хос шароит дейиш мумкин. 2018 йилнинг 1 январидан ҳалол солиқ тўловчи хўжалик юритувчи субъектлар учун солиқ таътилининг

амалга кириши ҳам бу соҳадаги ислоҳотларнинг янги босқичига қадам қўйилаётганидан далолатдир. Шу каби яна кўплаб соҳа ва тармоқдаги янгилик ва ўзгаришларнинг барчаси юртимиз тараққиёти, Ватанимизнинг жаҳон ҳамжамиятидаги ўрнини мустаҳкамлаш, дунё бозоридаги салоҳиятини ошириш, аҳоли фаровонлигини янада кўтаришга қаратилгани билан эътирофга сазовордир. Жорий йил охиригача яна бир қатор шундай лойиҳаларнинг якунига етиши кутилмоқда

Биз халқимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаслиги, фарзандларимизнинг биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлиб яшаши учун бор куч ва имкониятларимизни сафарбар этаётган эканмиз, бу борада маънавий тарбия масаласи, ҳеч шубҳасиз, беқиёс аҳамият касб этади.

Ўз тарихини билмайдиган, кечаги кунини унутган миллатнинг келажаги йўқ. Бу ҳақиқат кишилик тарихида кўп бора ўз исботини топган.

Маълумки, биз бошимиздан кечирган собиқ мустабид тузум даврида миллий маънавиятни ривожлантиришга мутлақо йўл қўйилмаган.

Ўтган давр мобайнида эски тузумдан оғир мерос бўлиб қолган ана шундай иллатларга, эл-юртимизга нисбатан камситиш ва миллий манфаатларимизни менсимаслик ҳолатларига барҳам бериш, кўхна кадриятларимиз, дину диёнатимизни тиклаш, ҳаётимизда тарихий адолатни қарор топтириш, янги жамият қуриш йўлида халқимизнинг маънавий юксалишини ўз олдимизга қўйган олижаноб мақсадларга етишда ҳал қилувчи мезон деб қараш ва шу асосда иш олиб бориш биз учун доимо устувор вазифа бўлиб келганини ва бугун ҳам эътиборимиз марказида турганини таъкидлаш лозим.

Дунёдаги зўравон ва тажовузкор кучлар қайси бир халқ ёки мамлакатни ўзига тобе қилиб, бўйсундирмоқчи, унинг бойликларини эгалламоқчи бўлса, аввалам-бор, уни қуролсизлантиришга, яъни энг буюк бойлиги бўлмиш миллий кадриятлари, тарихи ва маънавиятидан жудо қилишга уринади. Бинобарин, маънавиятга қарши қаратилган ҳар қандай таҳдид ўз-ўзидан мамлакат хавфсизлигини, унинг миллий манфаатларини, соғлом авлод

келажани таъминлаш йўлидаги жиддий хатарлардан бирига айланиши ва охир-оқибатда жамиятни инқирозга олиб келиши мумкин.

Маънавий таҳдид деганда, аввало, тили, дини, эътиқодидан қатъи назар, ҳар қайси одамнинг том маънодаги эркин инсон бўлиб яшашига қарши қаратилган, унинг айнан руҳий дунёсини издан чиқариш мақсадини кўзда тутадиган мафкуравий, ғоявий ва информацион хуружларни назарда тутиш лозим.

Бугунги шиддатли даврда чинакам маънавийли ва маърифатли одамгина инсон қадрини билиши, ўз миллий қадриятларини, миллий ўзлигини англаши, эркин ва озод жамиятда яшаш, мустақил давлатимизнинг жаҳон ҳамжамиятида ўзига муносиб ўрин эгаллаши учун фидоийлик билан кураша олиши мумкин.

Биринчи Президентимизнинг «Юксак маънавият – енгилмас куч» китоби инсоннинг юксалишида маънавият оламининг қандай таъсир ва аҳамиятга эга экани, шунингдек, маънавиятга қарши қаратилган хуружларнинг реал хавфи ҳақида атрофлича фикр юритиш, халқимиз янги ҳаёт, янги жамият асосларини кураётган ҳозирги мураккаб ва таҳликали замонда одамларни бундай хатарлардан огоҳ этиш, эл-юртимиз, кенг жамоатчилик эътиборини бу масалаларга яна бир бор қаратиш, келажак авлодимизни маънавий соғлом ва баркамол этиб тарбиялаш билан боғлиқ вазифаларни аниқ белгилаб олиш борасидаги ҳаётий эҳтиёж маҳсули сифатида дунёга келди.

Ватанимизда яшаётган ҳар қайси инсон ўзлигини англаши, қадимий тарихимиз ва бой маданиятимиз, уртуғ аجدодларимизнинг меросини чуқурроқ ўзлаштириши, бугунги тез ўзгараётган ҳаёт воқелигига онгли қараб, мустақил фикрлаши ва диёримиздаги барча ўзгаришларга дахлдорлик туйғуси билан яшаши зарур.

Ҳар қандай умумий фаолият натижаси умумижро жараёнидаги ҳамкорликни ўзаро ва тенг манфаатдорлик асосида йўлга қўйилиши билан боғлиқ. Марказ ўз ваколатидан келиб чиқиб тегишли ташкилот ва идоралар билан биргаликда ишлашда уларга юқори даражадаги кўмакни беришга ҳаракат қилапти. Масалан, жамоатчилик фикрини ўрганиб, хорижий

тажрибани таҳлил қилиб бериш, мутахассислар учун хориж сафарларини уюштириш каби ёрдамларимиз улар учун фойдали бўлапти ва лойиҳаларнинг сифатли бажарилишини таъминляпти. Бу борадаги ишларимизни янада кучайтиришимизни даврнинг ўзи талаб қилапти.

Бундан ташқари, амалга ошириладиган лойиҳалар бўйича тегишли идораларни ахборот-таҳлилий маълумотлар билан таъминлаш ишларининг, экспертлар кенгашлари фаолиятининг ўзига хос кўмагига алоҳида тўхталмоқчиман. Чунончи, ҳозирга қадар 20 га яқин қонун лойиҳаси экспертлар муҳокамасидан ўтказилди, бунда хорижий тажрибани ўрганишга асосий урғу берилди. Бир қатор хорижий ва халқаро ташкилотлар билан музокаралар ўтказилиб, 40 дан ортиқ қўшма лойиҳа ишлаб чиқилди ва уларнинг айримлари ишга туширилди. Масалан, “Оммавий ахборот воситалари тўғрисида”ги ва “Журналистнинг касбий фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш, журналистларнинг касбий малакаси ва амалий кўникмасини ошириш дастурини ишлаб чиқиш устида иш олиб борилди. Бунда Буюк Британиянинг Ўзбекистондаги элчихонаси билан ҳамкорлик қилинди. Мазкур қўшма лойиҳага кўра, мамлакатимизнинг бир гуруҳ журналистлари сентябрь ойида Буюк Британияга бориб, у ердаги соҳага оид тажриба ва ОАВларидаги амалиёт билан танишиш имкониятига эга бўлишади. Бундан ташқари, БМТнинг Тараққиёт дастури билан ўзаро шерикликда мамлакатимизда инвестиция муҳитини яхшилашга қаратилган лойиҳа амалга оширилмоқда. Шунингдек, БМТнинг Тараққиёт дастури билан биргаликда Маъмурий ислохотлар концепцияси лойиҳаси ишлаб чиқилмоқда. “Давлат хизмати тўғрисида”ги, “Маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида”ги, “Давлат бошқаруви асослари тўғрисида”ги қонунлар лойиҳалари тайёрланмоқда. Бу жараёнда ҳам марказимиз экспертлар гуруҳининг кўмаги жуда қўл келмоқда. Ҳозирда ушбу ҳужжатлар лойиҳаларини кенг жамоатчилик муҳокамаларидан ўтказишга асосий эътибор қаратаёпмиз.

3.4 Ўзбекистон таълим тизимидаги ислохотларнинг назарий асослари ва амалий натижалари.

Мактабгача таълимни ривожлантириш борасида бошлаган ислохотларимиз натижасида ўтган йили 5 минг 722 та давлат, хусусий, оилавий болалар боғчалари ташкил этилди. Шунинг ҳисобидан фарзандларимизни мактабгача таълим билан қамраб олиш даражаси бир йил давомида 38 фоиздан 52 фоизга кўтарилди.

2019 йилда мутлақо янгича мазмун ва шаклдаги 4 та Президент мактаби, 3 та Ижод мактаби иш бошлади. Олий таълимни ривожлантириш учун ўтган йили 19 та янги олий ўқув юрти, жумладан, 9 та нуфузли хорижий университетнинг филиали очилди. Етакчи хорижий университетлар билан ҳамкорликда 141 та қўшма таълим дастури бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилди. Олий таълим муассасаларига жами 146 минг 500 нафар ёки 2016 йилга нисбатан 2 баробар кўп талаба ўқишга қабул қилинди.

Шарқ донишмандлари айтганидек, “Энг катта бойлик – бу ақл-заковат ва илм, энг катта мерос – бу яхши тарбия, энг катта қашшоқлик – бу билимсизликдир”!

Шу сабабли ҳаммамиз учун замонавий билимларни ўзлаштириш, чинакам маърифат ва юксак маданият эгаси бўлиш узлуксиз ҳаётий эҳтиёжга айланиши керак.

Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллашимиз зарур ва шарт. Бу бизга юксалишнинг энг қисқа йўлидан бориш имкониятини беради. Зеро, бугун дунёда барча соҳаларга ахборот технологиялари чуқур кириб бормоқда.

Юртимиз “Халқаро ахборот коммуникация технологияларини ривожлантириш индекси” бўйича 2019 йилда 8 поғонага кўтарилган бўлса-да, ҳали жуда ҳам орқадамиз. Аксарият вазирлик ва идоралар, корхоналар рақамли технологиялардан мутлақо йироқ, десак, бу ҳам ҳақиқат.

Албатта, рақамли иқтисодиётни шакллантириш керакли инфратузилма, кўп маблағ ва меҳнат ресурсларини талаб этишини жуда яхши биламиз.

Бироқ, қанчалик қийин бўлмасин, бу ишга бугун киришмасак, қачон киришамиз?! Эртага жуда кеч бўлади. Шу боис, рақамли иқтисодиётга фаол ўтиш – келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири бўлади.

Рақамли технологиялар нафақат маҳсулот ва хизматлар сифатини оширади, ортиқча харажатларни камайтиради. Шу билан бирга, мени жуда каттиқ ташвишга соладиган ва безовта қиладиган энг оғир иллат – коррупция балосини йўқотишда ҳам улар самарали воситадир. Буни барчамиз теран англаб олишимиз даркор.

Давлат ва жамият бошқаруви, ижтимоий соҳада ҳам рақамли технологияларни кенг жорий этиб, натижадорликни ошириш, бир сўз билан айтганда, одамлар турмушини кескин яхшилаш мумкин.

Биз 2020 йил номида белгиланган соҳаларни устувор даражада ривожлантириш ва ислоҳ этиш бўйича кенг кўламли ишларни амалга оширишимиз лозим. Хусусан, боғча ёшидаги болаларни мактабгача таълим билан қамраб олиш даражасини жорий йилда 60 фоизга етказишимиз зарур. Ушбу мақсадларга шу йилнинг ўзида бюджетдан қарийб 1,8 триллион сўм маблағ ажратилади.

Бу йилдан бошлаб, тарихимизда илк бора 6 ёшли болаларни мактабга тайёрлаш тизими жорий қилинади. Бунга бюджетдан 130 миллиард сўм ажратилиб, бу жараёнда хусусий мактабгача таълим муассасалари ҳам бевосита иштирок этади.

2020 йилда бюджетдан ажратиладиган 1,7 триллион сўм маблағ ҳисобидан 36 та янги мактаб қурилиб, 211 таси капитал таъмирланади. Шунингдек, 55 та хусусий мактаб ташкил этилиб, уларнинг сони 141 тага етказилади.

Педагогик маҳорат ва малака даражасига эга бўлган, ўз ишида аниқ натижаларга эришган ўқитувчиларга юқори маош тўлаш тизимини жорий этамиз.

Мактаб ўқув дастурларини илғор хорижий тажриба асосида такомиллаштириш, ўқув юкламалари ва фанларни қайта кўриб чиқиш,

уларни халқаро стандартларга мослаштириш, дарслик ва адабиётлар сифатини ошириш зарур.

2021 йилги халқаро баҳолаш жараёнига тайёргарлик кўриш учун 348 та таянч мактаб белгиланиб, 6 мингдан ортиқ ўқитувчининг малакаси оширилади.

Жорий ўқув йилидан бошлаб, мутлақо янги профессионал таълим тизими йўлга қўйилиб, 340 та касб-ҳунар мактаби, 147 та коллеж ва 143 та техникум ташкил этилади.

Кадрлар малакасини халқаро меҳнат бозори талабларига мослаштириш мақсадида миллий малака тизими ишлаб чиқилади. Ушбу тизим 9 мингга яқин касблар бўйича кадрлар тайёрлаш имконини беради.

Олий маълумот оламан, ўз устимда ишлаб, илмли бўламан, деган, юрагида ўти бор, жўшқин ёшларимизнинг таҳсил олиши учун ҳамма кулайликларни яратишимиз шарт. Шунинг учун мактаб битирувчиларини олий таълим билан қамраб олиш даражасини 2020 йилда камида 25 фоизга ва келгусида 50-60 фоизга етказамиз.

Бу борада шуни унутмаслик керакки, олий таълим қамровини ошириш тўлов контрактига боғлиқ бўлиб қолмаслиги зарур. Шуни ҳисобга олиб, олий ўқув юртларига талабалар қабул қилиш давлат грантларини 2 баробар кўпайтирамиз, десам, сизлар бу фикрга қандай қарайсиз?

Қизларимиз учун алоҳида грантлар ҳам ажратилади. Хотин-қизлар кўмитаси ушбу грантлар асосида ўқитишга номзодларни танлаш ва саралаш мезонларини ишлаб чиқиши керак.

Олий таълим муассасаларига кириш имтиҳонларини ҳам оптималлаштириш зарур. Биз бунда асосий эътиборни ўқишга кириш жараёнларини соддалаштиришга, олий ўқув юртларида чинакам билим ва тарбия олишга қаратишимиз зарур. Мисол учун, она тили бўйича билимни баҳолашнинг миллий тест тизимини яратиш лозим. Ёшлар исталган вақтда имтиҳон топшириб, тегишли гувоҳнома олса, олий ўқув юртига ўқишга

кираётган пайтда она тили бўйича қайта синовдан ўтишга ҳеч қандай эҳтиёж қолмайди.

Олий таълим стандартлари хорижий тажриба асосида такомиллаштирилади, таълим йўналишлари ва ўқитиладиган фанлар қайта кўриб чиқилади. Мутахассисликка алоқаси бўлмаган фанлар сони 2 баробар қисқартирилади.

Олий таълимда ўқув жараёнини кредит-модуль тизимига ўтказиш талаб этилади. Жорий йилдан педагогик таълимнинг 6 та йўналиши бўйича ўқиш муддати 3 йил қилиб белгиланади.

Бу ишларни бошқа йўналишларда ҳам давом эттирамиз.

Олий ўқув юртига босқичма-босқич академик ва молиявий мустақиллик берилади. Жорий йилда уларнинг 10 таси ўзини ўзи молиявий таъминлашга ўтади. Бундан ташқари, камида 5 та олий таълим муассасасини конкурс асосида танлаб, нуфузли хорижий олий таълим даргоҳлари билан ҳамкорликда уларни трансформация қилишни бошлаймиз.

3.5 Ўзбекистонда илм-фан, жисмоний тарбия ва спортнинг ривожланиши. Унинг назарий асослари ва амалий натижалари

Мамлакатимизда илм-фанни янада раванқ топтириш, ёшларимизни чуқур билим, юксак маънавият ва маданият эгаси этиб тарбиялаш, рақобатбардош иқтисодиётни шакллантириш борасида бошлаган ишларимизни жадал давом эттириш ва янги, замонавий босқичга кўтариш мақсадида мен юртимизда 2020 йилга “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили”, деб ном беришни таклиф этаман.

Мамлакатимиз учун илм-фан соҳасидаги устувор йўналишларни аниқ белгилаб олишимиз керак. Ҳеч бир давлат илм-фаннинг барча соҳаларини бирийўла тараққий эттира олмайди. Шунинг учун биз ҳам ҳар йили илм-фаннинг бир нечта устувор йўналишини ривожлантириш тарафдоримиз.

Жорий йилда математика, кимё-биология, геология каби йўналишларда фундаментал ва амалий тадқиқотлар фаоллаштирилиб, олимларга барча

шарт-шароитлар яратиб берилади. Шунингдек, илм-фан соҳасида фундаментал ва инновацион тадқиқотлар учун мақсадли грант маблағларини ажратиш механизмини тубдан қайта кўриб чиқиш керак.

Илм-фан ютуқларининг электрон платформаси, маҳаллий ва хорижий илмий ишланмалар базасини шакллантириш лозим. Ҳар бир олий таълим ва илмий-тадқиқот даргоҳи нуфузли чет эл университетлари ва илмий марказлари билан ҳамкорликни йўлга қўйиши шарт.

Жорий йилда “Эл-юрт умиди” жамғармаси томонидан 700 дан зиёд олимлар, профессор-ўқитувчилар чет элга илмий изланиш ва малака ошириш учун юборилади.

Келгусида грантлар миқдорини 2 баробар кўпайтириш ва тадқиқот йўналишлари кўламини кенгайтириш лозим. Жорий йилда рақамли иқтисодий ривожлантириш бўйича туб бурилиш қилишимиз керак.

Биринчи навбатда, қурилиш, энергетика, қишлоқ ва сув хўжалиги, транспорт, геология, кадастр, соғлиқни сақлаш, таълим, архив соҳаларини тўлиқ рақамлаштириш лозим. Шунингдек, “Электрон ҳукумат” тизимини, амалга оширилаётган дастурлар ва лойиҳаларни танқидий қайта кўриб чиқиб, барча ташкилий ва институционал масалаларни комплекс ҳал этиш зарур.

Тошкент шаҳрида замонавий инфратузилмага эга бўлган “IT-парк” барпо этилмоқда. У ҳозирда ноқ ўзининг дастлабки натижаларини бера бошлади. Бундай “IT-парк”лар Нукус, Бухоро, Наманган, Самарқанд, Гулистон ва Урганч шаҳарларида ҳам ташкил этилади.

Соҳа учун юқори малакали мутахассислар тайёрлаш мақсадида хорижий ҳамкорларимиз билан биргаликда “1 миллион дастурчи” лойиҳасини амалга ошириш бошланди.

Шунингдек, таълимнинг барча босқичларида халқаро андозаларга тўлиқ жавоб берадиган ахборот технологиялари жорий этилиши шарт.

Ўтган йили барча шаҳар ва туман марказларини юқори тезликдаги Интернетга улаш ишлари якунланганини ҳисобга олиб, яқин 2 йилда барча

кишлоқ ва маҳаллаларни ана шундай тезкор Интернет билан таъминлашимиз керак.

Ҳозирги кунгача 7 мингдан ортиқ соғлиқни сақлаш, мактабгача таълим муассасалари ва мактаблар юқори тезликдаги Интернетга уланган бўлса, кейинги 2 йилда яна 12 мингта муассаса тезкор Интернетга уланади. Бу вазифаларни кўзда тутган ҳолда, “Рақамли Ўзбекистон – 2030” дастурини ишлаб чиқишни икки ой муддатда якунлаш лозим.

Келгусида бу ишларни тизимли ташкил этишга бош-қош бўлиши учун ҳукуматда – Бош вазир ўринбосари, вазирлик ва идораларда ҳамда ҳокимликларда эса – алоҳида ўринбосар лавозимлари жорий этилади.

Парламент илм-маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш борасида амалга оширилаётган ишлар тўғрисида ҳукумат, тармоқ ва ҳудудлар раҳбарларининг ҳисоботини мунтазам эшитиб бориши лозим.

такомиллаштириш, экологик аудит ўтказиш тартибини қайта кўриб чиқиб, хусусий аудиторлик фаолиятини жонлантириш ҳам муҳим вазифадир.

Ҳукумат саноат ривожининг экологияга таъсирининг олдини олиш бўйича 2025 йилгача мўлжалланган комплекс чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқсин. Шунингдек, нуфузли халқаро экспертларни жалб этган ҳолда, жорий йил 1 октябрга қадар Экология кодекси лойиҳасини ишлаб чиқиши лозим.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, туман ва шаҳарлар ҳокимликлари ҳар бир ҳудуд ва корхона бўйича экологияни яхшилаш, чиқиндиларга доир ишлар юзасидан дастурлар ишлаб чиқиши ва уларнинг ижросини таъминлаши шарт.

Олтинчидан, маданият ва санъат муассасаларига алоҳида эътибор қаратиш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш чораларини кўриш зарур.

Жорий йилда бюджет маблағлари ҳисобидан 22 та театр ва маданият объектлари қурилади ва реконструкция қилинади. Шунингдек, давлат-

хусусий шериклиги асосида 20 та маданият маркази ва истироҳат боғлари фаолияти йўлга қўйилади.

Кинематография соҳасида бадиий жиҳатдан етук асарлар яратиш, замонавий киноиндустрияни ривожлантириш, жумладан, янги кинотеатрлар қуришни таъминлаш лозим.

Жорий йилда давлат буюртмаси асосида кино маҳсулотлари ишлаб чиқаришни молиялаштириш такомиллаштирилади. Шу боис, Кинематографияни 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини ҳамда “Кинематография тўғрисида”ги қонунни ишлаб чиқишимиз лозим.

Бундан ташқари, бу йил маданий ҳаётимиздаги муҳим воқеа – Шаҳрисабз шаҳрида иккинчи Халқаро мақом фестивалини муваффақиятли ўтказишимиз керак.

Шунингдек, 2020 йилда халқимиз тарихининг мураккаб давларида, маърифат машъаласини баланд кўтариб чиққан улуғ аллома ва жамоат арбоби Маҳмудхўжа Бехбудийнинг 145 йиллик таваллуд санаси кенг нишонланади.

Умуман, биз жадиличлик ҳаракати, маърифатпарвар боболаримиз меросини чуқур ўрганишимиз керак. Бу маънавий хазинани қанча кўп ўргансак, бугунги кунда ҳам бизни ташвишга солаётган жуда кўп саволларга тўғри жавоб топамиз. Бу бебаҳо бойликни қанча фаол тарғиб этсак, халқимиз, айниқса, ёшларимиз бугунги тинч ва эркин ҳаётнинг қадрини англаб етади.

Ҳар томонлама мукамал ва самарали бошқарув тизимини яратиш – олдимизда турган улкан вазифаларни бажаришнинг асосий шартидир.

Биз парламентнинг қонун ижодкорлиги, парламент назоратини самарали ташкил этиш механизмлари билан боғлиқ барча масалаларни куни кеча Олий Мажлисида бўлиб ўтган учрашувларда атрофлича ва чуқур муҳокама қилиб олдик.

Шу билан бирга, қуйидаги долзарб масалаларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Биринчидан, жойларда ижро ва вакиллик органларининг давлат бошқарувидаги роли ва масъулиятини янада ошириш зарур.

Ҳокимлар охириги 3 йилда уларга берилган кенг ваколатлардан қанчалик самарали фойдаланаётганини, вазирлик ва идораларнинг ҳудудий тузилмалари фаолияти натижадорлигини назорат қилиш бўйича янги тизим яратиш шарт.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади: нима учун Бош вазирдан бошлаб барча ҳукумат аъзолари, вилоят ҳокимлари парламентга ҳисобот беради-ю, вилоят ва туманлардаги раҳбарлар ўз фаолияти ҳақида маҳаллий кенгашларга ҳисобот бермаслиги керак? Шунинг учун вилоят ва туман ҳокимлари ўз дастурлари ва уларнинг ижроси тўғрисида вилоят кенгашларида ҳисобот берадиган тизим жорий қилинади.

Айни вақтда фармонлар, қарорлар, концепция ва стратегияларда белгиланган индикаторлар ва мақсадли параметрларнинг ижроси бўйича ҳокимлар ўз ҳудудларидаги оммавий ахборот воситалари ва жамоатчиликка мунтазам ахборот бериб боришлари керак бўлади.

Ишнинг самарасини ошириш мақсадида маҳаллий вакиллик органлари фаолиятида Кенгаш сўрови институтини жорий этишни таклиф қиламан.

Яна бир муҳим масала. Амалдаги қонун ҳужжатларида ҳокимликларнинг 300 га яқин вазифа ва функциялари назарда тутилган. Шундан 175 таси, мазмун-моҳиятига кўра, ҳокимларнинг асосий вазифалари тоифасига кирмайди ва турли идораларнинг функцияларини такрорлайди. Бу эса, иш сифати ва ижро интизомига салбий таъсир кўрсатиши табиий.

Шу сабабли Олий Мажлис Сенатига, Адлия вазирлигини жалб этган ҳолда, шу йилнинг биринчи ярмида ҳокимларнинг ваколатларини қайта кўриб чиқиш ва уларга хос бўлмаган ҳамда бир-бирини такрорлайдиган функцияларни тегишли органларга ўтказишни таъминлаш бўйича таклиф тайёрлаш топширилади.

Иккинчидан, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари бугунги кунда аҳолини ўйлантираётган

муаммоларга давлат идоралари эътиборини қаратиб, ўзларининг асосланган таклифларини бериб боришлари мақсадга мувофиқ бўлади.

Бунинг учун мамлакат ва ҳудудлар даражасида нодавлат нотижорат ташкилотлари билан ижтимоий шерикликни кенг йўлга қўйиб, грантлар ва ижтимоий буюртмаларни кўпайтиришимиз керак. Вазирлик ва идоралар ҳам бир четда томошабин бўлиб ўтирмасдан, бундай ижтимоий ҳамкорлик ишларини кенгайтириши лозим. Шунинг учун Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг фаолиятини такомиллаштириш даркор.

Мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётига оид ва жамоатчиликда алоҳида қизиқиш уйғотадиган ўта муҳим масалаларга доир қарорларни қабул қилишда жамоатчилик билан маслаҳатлар, жамоатчилик эшитувларини ўтказиш мажбурийлигини аниқ белгилаш керак. Жамоатчилик маъқул деса – маъқул, номаъқул деса – номаъқул бўлади.

Жамоатчилик назоратини янада кучайтириш, давлат ва жамият ўртасида ўзаро яқин ҳамкорлик ўрнатиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Жамоатчилик палатасини ташкил этишни таклиф қиламан.

3.6 Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев асарларидаги назарий концептуал масалалар

Энг муҳими, ислоҳотларимиз самарасини юртимизда яшаётган ҳар бир инсон, ҳар бир оила бугун ўз ҳаётида ҳис этиши керак. Бунинг учун барча бўғиндаги раҳбарлар фоизлар, рақамлар, қоғознинг ортидан қувмасдан, ҳар бир фуқаро учун, унинг ҳаётини манфаатларини таъминлаш учун ишлаши шарт. Шунда нуруний кексаларимиз, муҳтарам отахон ва онахонларимиз, ҳурматли аёлларимиз, азиз фарзандларимиз, жажжи набираларимиз, кўпмиллатли бутун халқимиз биздан рози бўлади.

Бир ҳақиқатни ҳеч қачон унутмайлик: биз буюк тарих, буюк давлат, буюк маданият яратган халқимиз. Биз – ҳеч қачон меҳнатдан қочмайдиган,

қийинчиликдан қўрқмайдиган, адолатни қадрлайдиган, азму шижоатли, буюк халқмиз.

Янги Ўзбекистон: миллий тикланишдан миллий юксалиш сари

Мамлакатимизда мустақилликни янада мустаҳкамлаш йўлидаги дадил кадам 2016 йилдан бошланди, десак муболаға қилмаган бўламиз. Бошқача сўз билан айтганда, биз бугун барчамиз енгни шимариб, янги Ўзбекистонни барпо этишга киришдик, унинг мустаҳкам заминини ярата бошладик, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маънавий-маърифий соҳаларда бир неча ўн йиллар давомида амалга оширилиши зарур бўлган ишлар бажарилди. Ўзбекистон том маънода миллий тикланишдан миллий юксалиш сари юз тутди.

Мамлакат раҳбари мустақилликни мустаҳкамлаш, янги Ўзбекистонни барпо этишни фақат ва фақат ўз кучимиз билан, меҳнаткаш, заҳматкаш, фидойи халқимиз билан бирга қура олишимиз, бунинг учун нимаики зарур бўлса, барчаси мавжудлигини бот-бот таъкидламоқда. Айни пайтда мамлакатимиз раҳбарининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисиغا Мурожаатномасида олдимизда турган улкан вазифалар, уларни ҳал этиш йўллари ҳусусида жуда куюнчаклик билан гапирганини ҳам доимо эсда тутиш лозим, деб ўйлаймиз. Хусусан, Юртбошимизнинг “Халқимиз шуни яхши билиши керак: олдимизда узоқ ва машаққатли йўл турибди. Барчамиз жипслашиб, тинимсиз ўқиб-ўргансак, ишимизни мукамал ва унумли бажарсак, замонавий билимларни эгаллаб, ўзимизни аямасдан олдинга интилсак, албатта, ҳаётимиз ва жамиятимиз ўзгаради”.

Дарҳақиқат, шундай. Мустақиллик йўли текис, равон эмас. Унга эришиш жуда қийин. Мустақилликни мустаҳкамлаш эса ундан ҳам мураккаб. Биз ҳозир ана шу мураккаб, айни пайтда ўта масъулиятли вазифани бажармоқдамиз. Энг муҳими, бугун барча ватандошларимиз буюк ва муқаддас туйғу бўлган мустақиллик неъматларидан баҳраманд бўлмоқда. Бу йўлда барчамиз елкама-елка бўлиб, янада жипслаша олсақкина мазкур феномен ҳодиса учун жон фидо қилган миллатпарварларимиз,

истиклолчиларимиз руҳи шод бўлади, бугунги авлод биздан рози бўлади, келажак учун, миллий тараққиётимиз учун эса мустаҳкам пойдевор қурган бўламиз.

Ўзбекистон Республикаси Президенти “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги фармонни имзолади. Қуйидагилар:

а) Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси тасдиқланди ва унда қуйидагилар назарда тутилади:

олий таълим соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, ҳудудларда давлат ва нодавлат олий таълим муассасалари фаолиятини ташкил этиш асосида олий таълим билан қамров даражасини 50 фоиздан ошириш, соҳада соғлом рақобат муҳитини яратиш;

Ўзбекистон Миллий университети ва Самарқанд давлат университетини мамлакатимиз олий таълим муассасаларининг флагманига айланттириш;

республикадаги камида 10 та олий таълим муассасасини халқаро эътироф этилган ташкилотлар (Quacquarelli Symonds World University Rankings, Times Higher Education ёки Academic Ranking of World Universities) рейтингининг биринчи 1 000 та ўриндаги олий таълим муассасалари рўйхатига, шу жумладан, Ўзбекистон Миллий университети ва Самарқанд давлат университетини биринчи 500 та ўриндаги олий таълим муассасалари рўйхатига киритиш;

олий таълим муассасаларида ўқув жараёнини босқичма-босқич кредит-модуль тизимига ўтказиш;

халқаро тажрибалардан келиб чиқиб, олий таълимнинг илғор стандартларини жорий этиш, жумладан, ўқув дастурларида назарий билим олишга йўналтирилган таълимдан амалий кўникмаларни шакллантиришга йўналтирилган таълим тизимига босқичма-босқич ўтиш;

олий таълим мазмунини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, ижтимоий соҳа ва иқтисодиёт тармоқларининг барқарор ривожланишига муносиб ҳисса қўшадиган, меҳнат бозорида ўз ўрнини топа оладиган юқори малакали кадрлар тайёрлаш тизимини йўлга қўйиш;

олий таълим муассасаларининг академик мустақиллигини таъминлаш;

олий таълим муассасаларида таълим, фан, инновация ва илмий-тадқиқотлар натижаларини тижоратлаштириш фаолиятининг узвий боғлиқлигини назарда тутувчи “Университет 3.0” концепциясини босқичма-босқич жорий этиш;

хорижий инвестицияларни кенг жалб қилиш, пуллик хизматлар кўламини кенгайтириш ва бошқа бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобига олий таълим муассасаларида технопарк, форсайт, технологиялар трансфери, стартап, акселератор марказларини ташкил этиш ҳамда уларни тегишли тармоқ, соҳа ва ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишини тадқиқ қилувчи ва прогнозлаштирувчи илмий-амалий муассасалар даражасига олиб чиқиш;

олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари, илмий изланувчилари, докторантлари, бакалаврият ва магистратура талабаларининг юқори импакт-факторга эга нуфузли халқаро илмий журналларда мақолалар чоп этиши, мақолаларга иқтибослик кўрсаткичлари ошиши, шунингдек, республика илмий журналларини халқаро илмий-техник маълумотлар базасига босқичма-босқич киритилишини таъминлаш;

Ўзбекистон олий таълим тизимини Марказий Осиёда халқаро таълим дастурларини амалга оширувчи “хаб”га айлантириш;

олий таълимнинг инвестициявий жозибadorлигини ошириш, хорижий таълим ва илм-фан технологияларини жалб этиш;

талаба-ёшлар таълим-тарбияси учун қўшимча шароитлар яратишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олган бешта ташаббусни амалиётга татбиқ этиш;

олий таълим муассасаларининг инфратузилмаси ва моддий-техник базасини, шу жумладан, халқаро молия институтларининг имтиёзли маблағларини кенг жалб қилиш ҳисобига яхшилаш, уларни босқичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтказиш ва молиявий барқарорлигини таъминлаш;

таълимнинг ишлаб чиқариш корхоналари ва илмий-тадқиқот институтлари билан ўзаро манфаатли ҳамкорлигини йўлга қўйиш;

аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламлари, шу жумладан, имконияти чекланган шахсларнинг олий таълим билан қамров даражасини ошириш, улар учун инфратузилмага оид шароитларни яхшилаш;

б) Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини 2019 йилда амалга ошириш бўйича “Йўл харитаси” тасдиқланди.

Концепция тегишли даврга мўлжалланган мақсадли параметрлар ва асосий йўналишлардан келиб чиқиб, ҳар йили алоҳида тасдиқланадиган “Йўл харитаси” орқали босқичма-босқич амалга оширилиши белгилаб қўйилди.

САВОЛЛАР

1. Мустақилликнинг дастлабки йилларидаги ижтимоий-сиёсий ислоҳотлар

2. Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти Ислон Каримовнинг “Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида” асарининг мазмуни ва моҳияти

3. Биринчи Президент Ислон Каримов “Юксак маънавият-енгилмас куч” китобининг мазмуни ва моҳияти

4. Ўзбекистонда ижтимоий йўналтирилган иқтисодиёт тизимининг яратилиши

5. Ўзбекистонда миллатлараро тотувликнинг таъминланиши. Миллий-маданий марказлар фаолияти

6.Этник, маданий ва диний бағрикенглик давлат сиёсатининг тамойили сифатида

7.Мустақиллик йилларида миллий қадриятлар, анъаналар ва урф-одатларнинг тикланиши

4-МАВЗУ. Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари. ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси булган «ўзбек модели» ва “ривожланиш стратегияси”нинг жаҳон ҳамжамиятида тан олиниси

Режа:

1. Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари.
2. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган “ўзбек модели”нинг жаҳон ҳамжамиятида тан олиниси.
3. Ҳаракатлар стратегиясининг жаҳон ҳамжамиятида тан олиниси.

Калит сузлар. Ўзбекистон ташқи сиёсати, назарий концептуал асослар, ислохотлар, “ўзбек модели”, ҳаракатлар стратегияси

4.1 Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари

Ташқи сиёсатни мафкурадан тўла холи этиш хавфсизликни таъминлашнинг муҳим кафолатидир. Ўзбекистон шу пайтгача дунёнинг барча мамлакатлари, қитъалари ва минтақалари билан ўз муносабатларини, бу мамлакатларнинг устқурмаси қандай бўлишидан қатъи назар, фақат халқаро ҳуқуқнинг барча тан олган қоида ва мезонлари асосида қуриб келди ва бундан кейин ҳам шу йўлдан боради.

Ўзбекистон Қўшилмаслик ҳаракатига аъзо бўлгани сабабли ҳеч қайси блокка қўшилмайди. Биз буни миллий хавфсизликнинг муҳим кафолати деб биламиз. Шу билан биргаликда, ҳарбий блоklar билан ҳамкорлигимиз

тинчлик ишига, мамлакатлар ва халқларнинг хавфсизлиги мақсадларига, демакки, Ўзбекистоннинг миллий хавфсизлиги мустаҳкамланишига хизмат қилса, биз ҳамиша мулоқотга тайёрмиз. Шу ўринда Ўзбекистон 1994 йилнинг июлида НАТОнинг коллектив хавфсизликни таъминлашга қаратилган "Тинчлик йўлида ҳамкорлик" лойиҳаси амалга оширилди. Ўзбекистон ўз мустақиллигини дастлабки йилларидаёқ ишлаб чиқилган қуйидаги асосий тамойилларга амал қилди.

Биринчидан, ўзаро манфаатларини ҳар томонлама ҳисобга олган ҳолда давлат миллий манфаатларининг устунлиги:

Иккинчидан, тенг ҳуқуқлилиқ ва ўзаро манфаатдорлик, бошқа давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик:

Учинчидан, мафкуравий қарашлардан қанъий назар ҳамкорлик учун очиқлик, умуминсоний қадриятларга, тинчлик ва хавфсизликни сақлашга содиқлик:

Тўртинчидан, халқаро ҳуқуқ нормаларининг давлат ички нормаларидан устиворлиги:

Бешинчидан, ташқи алоқаларни ҳам икки томонлама ҳам кўп томонлама келишувлар асосида ривожлантириш.

Биз ташқи алоқаларни халқаро муносабатларнинг тури йўналишлари бўйича муваффақиятли деб биламиз. Ўзбекистон дунё учун очиқ. Биз ҳам дунёнинг Ўзбекистонга жуда катта қизиқиш билан қараётганини ҳис этмоқдамиз. Бу эса Ўзбекистоннинг барқарор ривожланиши учун кафолатдир. Ўзбекистон халқаро алоқаларни йўлга қўйиш нуқтаи назаридан ва ўз тараққиёт истиқболлари жиҳатдан қулай жуғрофий стратегик мавқега эга қадим замонларда Шарқ билан Ғарбни боғлаб турган Буюк Ипак йўли Ўзбекистон ҳудуди орқали ўтган. Бу ерда савдо йўллари туташган ташқи алоқалар ҳамда турли маданиятларнинг бирини-бири бойитиш жараёни жадал кечган. Бугунги кунда ҳам Европа ва Яқин Шарқда Осиё Океани минтақасига олиб борадиган йўллар шу ерда кесишади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони халқимиз томонидан мамнуният билан кутиб олинди. Унда яқин беш йилликда мамлакатимиз забот этиши назарда тутилган улкан довлар, халқимиз ҳаёт даражасини юксалтиришнинг механизмлари аниқ белгилаб берилган.

Ҳаракатлар стратегиясининг мақсади олиб борилаётган ислохотлар самарадорлигини тубдан оширишдан, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратишдан, мамлакатни модернизациялаш ва ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштиришдан иборатдир.

Мамлакатини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши белгиланган. Булар давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш, қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш, иқтисодий янада ривожлантириш ва либераллаштириш, ижтимоий соҳани ривожлантириш, хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш ҳисобланади.

4.2 Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси булган «узбек модели»нинг жаҳон ҳамжамиятида тан олинishi.

Ўзбекистоннинг халқаро ташкилотлар фаолиятидаги иштироки миллий хавфсизлигимиз, минтақада тинчлик ва барқарорликни сақлаш гаровидир.

БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси 1993 йил феврида иш бошлаган эди. Албатта, бу унчалик катта муддат эмас. Бироқ 1994 йил январига келиб, ваколатхона БМТнинг Тараққиёт дастури, Қочоқлар иши бўйича ваколатли олий комиссари, Болалар жамҚармаси, Саноат тараққиёти дастури, Наркотикларни назорат қилиш бўйича дастур, Жаҳон соқликни сақлаш ташкилоти, Аҳоли жойлашиши жамҚармаси сингари ихтисослашган

муассасаларни ўз таркибига бирлаштиришга муваффақ бўлди. Шундай қилиб, БМТ билан ҳамкорлик қилиш режалари амалга ошиб бормоқда. Бу ҳамкорлик иқтисодиёт, ижтимоий соҳа, соқликни сақлаш, маданиятни тиклаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва бошқа соҳаларни ҳам қамраб олмақда.

Ўзбекистон БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида Тошкент шаҳрида мазкур ташкилотнинг Марказий Осиёда хавфсизлик, фаровонлик ва ҳамкорлик муаммоларига бақишланган доимий семинарини ташкил этиш таклифини ўртага ташлади. Бизнинг фикримизча, республикаимиз Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Осиёдаги таянчи бўла олади. У минтақавий хавфсизлик ва ҳамкорликни, эҳтимол тутилаётган можароларнинг олдини олувчи дипломатияни таъминлашда, зиддиятларни бартараф этишда Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти ва БМТ ҳамжиҳат иш юритадиган майдонга айланиши мумкин.

Ўзбекистон 1992 йил феврал ойида дунёда тинчликни мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқларини ҳимоя этиш бўйича катта тадбирларни амалга ошираётган нуфузли халқаро ташкилот-Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотига аъзо бўлиб кирди. И.Каримовнинг 1992 йил 9-10 июлда бўлиб ўтган Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг мжлисида иштирок этди, унда нутқ сўзлади. Кенгашнинг 10 июлда бўлган мажлисига раислик қилиши Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаётганининг далилидир.

Ўзбекистоннинг мустақил ривожланишидаги ўтган қисқа тарихий даврида республикада суверен давлат сифатида қарор топтириш юзасидан улкан ишлар амалга оширилди. Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан интеграциялашувида БМТ доирасидаги ихтисослашган ташкилотлар билан ҳамкорлиги муҳим аҳамиятга эга. Жумладан, унинг БМТ ҳомийлигида таълим ва фан, маданият билан шуғулланувчи халқаро ташкилот-ЮНЕСКО билан алоқалари тобора мустаҳкамланиб бормоқда. 183 давлат аъзо бўлган ЮНЕСКОнинг бош мақсади барча халқлар келажагининг умумийлиги

асосларини ишлаб чиқиш ва ривожлантириш, ҳозирги замон муаммоларини янада чуқурроқ ўрганишга кўмаклашишдан иборат. ЮНЕСКО ҳар йили ўз фаолияти доирасида жаҳонда 150-200 тадбир ўтказди.

1993 йил 29 октябрда ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида Ўзбекистоннинг ЮНЕСКОга аъзоликка қабул қилиш маросими бўлди. Ўша куни Улуғбек таваллудининг 600 йиллигини нишонлаш ЮНЕСКО дастурига киритилди. 1994 йил октябрда Парижда Улуғбек ҳафталиги ўтказилди. Хива ва Бухоро ЮНЕСКОнинг жаҳон маданий қадриятлар рўйхатига киритилди. Бу рўйхатда 441 объект бор Самарқанд, Бухоро, Хванинг меъморий мажмуаларини қайта тиклаш ишларига ЮНЕСКО эксперти қайта тикловчи меъмор Жованни Боккарди Ўзбекистонда ишлаб ёрдамлашмоқда. 1996 йил октябр ойида Парижда Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги нишонланди. 1997 йили Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллик саналари нишонланди, 1994 йил декабрда республикада ЮНЕСКО ишлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий комиссияси ташкил этилди у идоралараро орган бўлиб, таркибига таълим, фан, маданият ва ахборот соҳасидаги вазирликлар ва идоралардан 49 киши аъзо бўлди.

2007 йилнинг 16 октябр - 2 ноябр кунлари Париж шаҳрида бўлиб ўтган ЮНЕСКО Бош конференциясининг 34-сессиясида Тошкент шаҳрини ЮНЕСКО юбилейлар рўйхатига киритиш ҳақида қарор қабул қилинган эди.

Ўзбекистон Минтақавий халқаро Ташкилотлар Европа Иттифоқи, ЕХҲТ, НАТО, ЭКО, ОИК кўшилмаслик ҳаркати ва бошқалар билан самарали ҳамкорлик қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ўзининг ҳоҳиш иродаси ва таклифига кўра 1992 йил 2 мартда жаҳондаги энг нуфузли халқаро ташкилот –Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул қилинди. Ўзбекистон БМТ Низомини халқаро ҳуқуқий меъёрларни, шунингдек БМТ таркибига кирувчи халқаро ташкилотлар талабларига риоя қилинишини билдирди. Мамлакатимиз жаҳон ҳамжамиятининг тўла тенг ҳуқуқли аъзоси бўлди.

Мамлакатимиз Биринчи Президенти И.Каримовнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 1993 йилда бўлган 48-сессиясида иштирок этиши ва унда 27 сентябрда қилган маърузаси Ўз-ни жаҳонга қўхна ва ёш навқирон давлат сифатида намоён этди. Ўз-н Рес-си номида Марказий Осиёда хавфсизлик, барқарорлик ва ҳамкорлик масалалари бўйича БМТ нинг Тошкентда доимий ишловчилар семинарини чақириш, наркобизнесга қарши курашни кучайтириш, Орол муаммосини ҳал этиш Тожикистон, Афғонистон можоросини ва бошқа бир қатор масалалар бўйича бир қатор таклифларни ўртага қўйди.

1993 йил феврала Тошкентда БМТнинг ваколатхонаси очилди ва у иш бошлади. Ўзбекистон Республикаси ва БМТнинг раҳбарларининг ҳаракатлари натижасида ваколатхона мамлакатимизда БМТнинг тараққиёт дастури жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, аҳоли жойлашиш жамғармаси, наркотик моддаларни назорат қилиш дастури, назорат тараққиёти дастури, болалар жамғармаси сингари, ихтисослашган муассасаларни ўз таркибига бирлаштиришга муваффақ бўлди ва улар билан ҳамкорлик қилмоқда. Ўзбекистон шу қисқа давр ичида БМТ ваколатхонаси билан кўплаб халқаро тадбирлар ўтказилди ва ижобий ишлар қилинди. Тошкентдаги БМТнинг қочоқлар иши бўйича Олий Қумитаси комиссарининг вакили тожик қочоқларини юртига қайтариш уларга БМТнинг инсонпарварлик ёрдамини етказиш тўғрисида кўп ишлар қилинди. 1994 йл октябрда Тошкентда бўлиб ўтган жаҳон сайёҳлик ташкилотининг «Ипак Йўли» халқаро йиғилиши 1997 йил 15 –16 сентябрда Тошкентда ўтказилган «Марказий Осиё-ядро куролидан ҳоли зона» мавзусидаги халқаро конференция ва кўплаб бошқа халқаро тадбирлар шулар жумласидандир

2008 йилда бошланган жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози дунёдаги барча давлатларга ўз таъсирини кўрсатмоқда ва оқибати салбий тус олмоқда. Мамлакатимизда унинг таъсирини бартараф этиш мақсадида Юртбошимиз томонидан 2008 йилнинг 28 ноябрида «Иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарини қўллаб-қувватлаш, барқарор ишлашини таъминлаш

ва экспорт салоҳиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-4058-сонли Фармони қабул қилинди. Ушбу Фармонга мувофиқ жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг салбий оқибатларини республика иқтисодиёти реал сектори корхоналарига таъсирини камайтириш, уларнинг барқарор ва мутаносиб равишда ўсишини таъминлаш, корхоналарни техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш, модернизация жараёнларини янада чуқурлаштириш, уларнинг экспорт салоҳиятини ошириш ва бар-қарор ишшанини таъминлаш борасида бир қатор вазифалар белгилаб берилди.

Ўзбекистонда жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози ҳисобга олинган ҳолда, 2008 йилнинг ноябридаёқ Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга ошириш бошланди.

4.3 Ҳаракатлар стратегиясининг жаҳон ҳамжамиятида тан олиниши.

Амалга ошираётган ислохотларимиз жаҳон ҳамжамияти томонидан муносиб баҳоланмоқда. Хусусан, дунёдаги нуфузли нашрлардан бири – “Экономист” журнали Ўзбекистонни 2019 йилда ислохотларни энг жадал амалга оширган давлат – “Йил мамлакати” деб эътироф этди. Бундай баҳо барчамизга чексиз ғурур, ифтихор ва куч бағишлайди, янги марраларга руҳлантиради, десам, ўйлайманки, сизлар ҳам бу фикрни қўллаб-қувватлайсизлар.

Ўзбекистонни ривожланган мамлакатга айлантиришни мақсад қилиб қўйган эканмиз, бунга фақат жадал ислохотлар, илм-маърифат ва инновация билан эриша оламиз.

Бунинг учун, авваламбор, ташаббускор ислохотчи бўлиб майдонга чиқадиган, стратегик фикр юритадиган, билимли ва малакали янги авлод кадрларини тарбиялашимиз зарур. Шунинг учун ҳам боғчадан бошлаб олий ўқув юртигача – таълимнинг барча бўғинларини ислох қилишни бошладик.

Нафақат ёшлар, балки бутун жамиятимиз аъзоларининг билими, савиясини ошириш учун аввало илм-маърифат, юксак маънавият керак. Илм йўқ жойда қолақлик, жаҳолат ва албатта, тўғри йўлдан адашиш бўлади.

Шарқ донишмандлари айтганидек, “Энг катта бойлик – бу ақл-заковат ва илм, энг катта мерос – бу яхши тарбия, энг катта қашшоқлик – бу билимсизликдир”!

Шу сабабли ҳаммамиз учун замонавий билимларни ўзлаштириш, чинакам маърифат ва юксак маданият эгаси бўлиш узлуксиз ҳаётий эҳтиёжга айланиши керак.

Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллашимиз зарур ва шарт. Бу бизга юксалишнинг энг қисқа йўлидан бориш имкониятини беради. Зеро, бугун дунёда барча соҳаларга ахборот технологиялари чуқур кириб бормоқда.

Юртимиз “Халқаро ахборот коммуникация технологияларини ривожлантириш индекси” бўйича 2019 йилда 8 поғонага кўтарилган бўлса-да, ҳали жуда ҳам орқадамиз. Аксарият вазирлик ва идоралар, корхоналар рақамли технологиялардан мутлақо йироқ, десак, бу ҳам ҳақиқат.

Албатта, рақамли иқтисодиётни шакллантириш керакли инфратузилма, кўп маблағ ва меҳнат ресурсларини талаб этишини жуда яхши биламиз. Бироқ, қанчалик қийин бўлмасин, бу ишга бугун киришмасак, қачон киришамиз! Эртага жуда кеч бўлади. Шу боис, рақамли иқтисодиётга фаол ўтиш – келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири бўлади.

Рақамли технологиялар нафақат маҳсулот ва хизматлар сифатини оширади, ортиқча харажатларни камайтиради. Шу билан бирга, мени жуда қаттиқ ташвишга соладиган ва безовта қиладиган энг оғир иллат – коррупция балосини йўқотишда ҳам улар самарали воситадир. Буни барчамиз теран англаб олишимиз даркор.

Соҳа учун юқори малакали мутахассислар тайёрлаш мақсадида хорижий ҳамкорларимиз билан биргаликда “1 миллион дастурчи” лойиҳасини амалга ошириш бошланди.

Ҳозирги кунгача 7 мингдан ортиқ соғлиқни сақлаш, мактабгача таълим муассасалари ва мактаблар юқори тезликдаги Интернетга уланган бўлса, кейинги 2 йилда яна 12 мингта муассаса тезкор Интернетга уланади. Бу вазифаларни кўзда тутган ҳолда, “Рақамли Ўзбекистон – 2030” дастурини ишлаб чиқишни икки ой муддатда якунлаш лозим.

Халқаро тажрибани ўрганиб, рақобатни олиб кириш мумкин бўлган монополия соҳаларига хусусий сектор учун йўл очиш ва шу орқали рақобат муҳитини шакллантириш лозим. Бу борада табиий монополия ва рақобат тўғрисидаги қонунларни янгилаш ҳамда Иқтисодиётда рақобат муҳитини шакллантириш стратегиясини ишлаб чиқиш талаб этилади.

Хорижий инвесторларни фаол жалб этиш мақсадида жорий йил март ойида Тошкент халқаро инвестиция форумини юқори савияда ўтказиш зарур.

Банкларимиз халқаро молия бозорларига чиқиб, арзон ва узоқ муддатли ресурслар олиб келиши зарур. Миллий банк ва Ипотека банк бу йил ўз евробондларини чиқариши мақсадга мувофиқдир.

Соҳа учун замонавий кадрлар тайёрлаш мақсадида Банк-молия академияси хорижий мутахассислар билан биргаликда тўлиқ қайта ташкил этилади. Шунингдек, давлат банкларида замонавий банк амалиёти, менежменти ва хизматларини жорий этиш учун раҳбарлик лавозимларига хорижий етакчи молия институтларининг малакали мутахассисларини жалб этиш бошланди ва бу жараён изчил давом этади.

Барқарор иқтисодий ўсишнинг энг муҳим гарови – рақобатдош маҳсулотлар ишлаб чиқариш, улар учун янги халқаро бозорлар топиш ва экспортни кўпайтириш, транзит салоҳиятидан тўлиқ фойдаланиш ҳисобланади.

Бу йил экспортёрларга кафилик берадиган ва харажатларнинг бир қисмини қоплайдиган – Экспортни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ҳамда экспортни олдиндан молиялаштириш учун – Экспорт-кредит агентлиги ташкил этилади. Шунингдек, экспорт қилишда замонавий суғурта

хизматлари йўлга қўйилади, автомобиль ва ҳаво транспорти харажатларини қисман давлат томонидан қоплаб бериш механизми жорий қилинади.

Ташқи савдо билан боғлиқ назорат тизими ва инфратузилмани яхшилаш зарур. Жумладан, хорижий тажрибадан келиб чиқиб, божхона постларида назоратни амалга оширадиган божхона, санитария, карантин, ветеринария ва бошқа идоралар фаолиятини ислоҳ қилиш лозим.

Халқаро экспертларнинг хулосасига кўра, инфратузилмани яхшилаш, мослашувчан тарифлар қўллаш ва янги истикболли йўналишларни шакллантириш ҳисобидан бизда транзит салоҳиятини ҳозирги 7 миллион тоннадан 16 миллион тоннага етказиш имконияти мавжуд.

Бизнинг ташқи савдога чиқадиган юкларимизнинг 80 фоизи Қозоғистон, Қирғизистон ва Россиянинг транзит йўлаклари орқали ўтади. Шунингдек, тайёр маҳсулотларимиз экспортининг 50 фоизи, айрим товарлар бўйича эса 80 фоизи Россия, Қозоғистон, Қирғизистон ҳиссасига тўғри келади.

Ана шу омилларни инобатга олиб ҳамда Россия ва Қозоғистонга ишлаш учун борган фуқароларимизга қулай шарт-шароит яратиш мақсадида бугунги кунда Ўзбекистоннинг Евроосиё иқтисодий иттифоқи билан ҳамкорлик қилиш билан боғлиқ масалалар ўрганилмоқда. Биз, албатта, ушбу жиддий масалада, энг аввало, халқимизнинг манфаатларидан келиб чиқиб, унинг хоҳиш-иродасига таянамиз.

Шу билан бирга, биз Жаҳон савдо ташкилоти билан бошланган мулоқотимизни ҳамда Европа Иттифоқи билан Ҳамкорлик ва шериклик тўғрисидаги янги битимни тузиш бўйича ишларни изчил давом эттирамиз. Шунингдек, биз бошқа халқаро ва минтақавий иқтисодий ташкилотлардаги иштирокимизни янада кучайтирамиз.

Ҳукумат олдидаги энг муҳим вазифалардан бири – жорий йилда юртимизга келадиган туристлар сонини 7,5 миллионга етказишдан иборат.

Маълумки, қатор нуфузли хорижий оммавий ахборот воситалари 2020 йилда Ўзбекистонни саёҳатга албатта бориш тавсия этилган

мамлакатлар қаторига киритди. Биз бундай имкониятдан унумли фойдаланишимиз керак.

Катта салоҳиятга эга бўлган зиёрат ва тиббиёт туризмини ҳам жадал ривожлантириш зарур.

Юртимизда 8 минг 200 дан зиёд маданий мерос объекти мавжуд бўлиб, туризм маршрутларига уларнинг атиги 500 таси киритилган.

Ҳукумат уч ой муддатда зиёрат ва анъанавий туризмни ривожлантириш мумкин бўлган маршрутлардаги объектлар сонини 800 тага етказиш бўйича чора-тадбирларни белгиласин.

Яна бир вазифа – ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон моддий маданий мероси ва Номоддий маданий мероси рўйхатига Ўзбекистондаги янги объектларни киритишни тезлаштириш лозим.

Жорий йилда янги замонавий меҳмонхоналарни қуришга давлат бюджетидан 200 миллиард сўм субсидия ажратиб, туризм инфратузилмасини жадал ривожлантириш зарур.

Камбағалликни камайтириш – бу аҳолида тадбиркорлик руҳини уйғотиш, инсоннинг ички куч-қуввати ва салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқариш, янги иш ўринлари яратиш бўйича комплекс иқтисодий ва ижтимоий сиёсатни амалга ошириш, демакдир.

Шунинг учун Жаҳон банки, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Тараққиёт дастури ва бошқа халқаро ташкилотлар билан бирга Камбағалликни камайтириш дастурини ишлаб чиқишни таклиф этаман. Бу борада халқаро меъёрлар асосида чуқур ўрганишлар ўтказиб, камбағаллик тушунчаси, уни аниқлаш мезонлари ва баҳолаш усулларини қамраб олган янги методологияни яратиш лозим.

Сизларга маълумки, кейинги йилларда юртимизда олиб борилаётган инсонпарвар сиёсат туфайли тўғри йўлдан адашган, билиб-билмай хатога қўл урган фуқароларни соғлом ҳаётга қайтариш бўйича муҳим ишлар амалга оширилмоқда. Жорий йилда ҳам диний экстремистик йўлга кириб қолганидан чин дилдан пушаймон бўлган шахсларнинг ижтимоий-маиший

муаммоларини аниқлаш ва ҳал этиш, уларни жамиятга мослаштириш бўйича ишлар давом эттирилади.

Жаҳонда шиддат билан ўзгараётган нотинч ва мураккаб вазият, турли можаролар жонажон Ватанимиз хавфсизлигини, эл-юртимизнинг осойишта ҳаётини таъминлаш ҳамда мавжуд таҳдид ва хатарларга муносиб жавоб беришга доим тайёр туришимизни тақозо этмоқда.

Президент ҳузуридаги Хавфсизлик кенгашининг яқинда ўтказилган мажлисида бу борадаги устувор вазифалар ва амалий чора-тадбирларни белгилаб олдик. Қуролли Кучларимиз ушбу вазифаларни самарали адо этади, деб ишонаман.

Биз Ўзбекистон ташқи сиёсатини фаоллаштириш юзасидан бошлаган кенг кўламли ишларни, миллий манфаатларимизга жавоб берадиган, очиқ, прагматик ва чуқур ўйланган ташқи сиёсат йўлини давом эттирамиз. Олис ва яқиндаги барча давлатлар билан ҳамкорлик алоқаларини, узоқ муддатли ва кўпқиррали шерикликни янада кучайтирамиз.

Бу борада куйидаги устувор жиҳатларга сизларнинг диққатингизни қаратмоқчиман.

Биринчи. Марказий Осиё минтақасидаги мамлакатлар билан барча соҳаларда ўзаро дўстлик, яхши қўшничилик ва стратегик шериклик руҳидаги муносабатларни мазмун ва сифат жиҳатдан янги босқичга олиб чиқишимиз зарур.

Иккинчи. Россия Федерацияси, Хитой Халқ Республикаси, Америка Қўшма Штатлари, Япония, Жанубий Корея, Туркия, Бирлашган Араб Амирликлари, Европа Иттифоқи ва Осиё мамлакатлари билан сиёсий, савдо-иқтисодий, инвестициявий, транспорт-коммуникация ва маданий-гуманитар алоқаларни янада ривожлантиришга алоҳида аҳамият берамиз.

Учинчи. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Ислом ҳамкорлик ташкилоти, Туркий кенгаш ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотлар доирасида кўптомонлама ҳамкорликни жадаллаштиришни давом эттиришимиз зарур.

Орол муаммосини ҳал этишда халқаро ҳамкорликни кучайтириш мақсадида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан тузилган Орол денгизи минтақасида инсон хавфсизлигини таъминлаш бўйича кўп томонлама Траст фондига катта ишонч билан қараймиз.

Биз Ўзбекистоннинг 2021-2023 йиллар мобайнида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашига аъзо бўлиши масаласини изчил илгари суриш ниятидамиз.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенцияни ишлаб чиқишни таклиф этган эдик. Жорий йилда Инсон ҳуқуқлари бўйича Самарқанд форумини ёшлар ҳуқуқларига бағишлаб ўтказиш ва унда ушбу конвенция лойиҳасини муҳокама этишни таклиф қиламан.

Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий стратегияни қабул қилишни ҳам тезлаштиришимиз керак.

Тўртинчи. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги ва Шанхай ҳамкорлик ташкилоти доирасида фаолиятимиз самарасини янада оширишимиз зарур.

Ўзбекистоннинг 2020 йилда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига раислик қилиши, биз учун тарихий аҳамиятга эга. Биз Ҳамдўстликда савдо-иқтисодий ва транспорт-транзит соҳаларида ҳамкорликни кенгайтириш, ташкилот томонидан қабул қилинган қарорларнинг амалий натижадорлигини ошириш ва аъзо давлатлар ўртасида гуманитар алоқаларни янада мустаҳкамлаш учун барча салоҳият ва имкониятларни ишга соламиз.

Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти билан муносабатларни ривожлантириш – Ўзбекистон ташқи сиёсатининг муҳим йўналиши бўлиб қолади.

Бундан ташқари, жорий йилда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги, Марказий Осиё, Европа Иттифоқи ва Осиё мамлакатлари билан олий даражадаги иккитомонлама ва кўптомонлама тадбирлар ўтказилиши кутилмоқда. Ташрифлар доирасида мамлакатимиз манфаатларига хизмат қиладиган истиқболли лойиҳалар ва дастурлар қабул қилиниши кўзда тутилган.

Бугун мамлакатимизга ташриф буюраётган таниқли сиёсатдонлар, давлат ва жамоат арбоблари, олим ва мутахассислар, маданият ва санъат намояндалари, оддий сайёҳлар ҳамма нарсани ўз кўзлари билан кўриб, эшитиб, ҳис этиб, тегишли хулоса чиқармоқдалар. Бу хулосаларнинг замирида “Ўзбекистон ибрати”, “Ўзбекистон намунаси”, “Ўзбекистон тажрибаси”, деган самарали ишлар ётади, албатта.

Истиқлолимизнинг ҳар бир куни, ҳар оёи, таъбир жоиз бўлса, ҳар дақиқаси тинимсиз курашлар, изланишлар билан ўтмоқда. Зеро миллат аҳил ва иноқ бўлмаса, ўзи кўзлаган мақсад сари интилишида бир ёқадан бош чиқариб, соғлом фикр асосида баҳамжихат ҳаракат қилмаса, масъулият ва хушёрлигини йўқотса, охир-оқибатда ўзининг энг катта бойлиги бўлмиш мустақиллигидан жудо бўлиши мумкин. Бундан англашиладики, “оммавий маданият” ва бошқа турли жозибали ниқобларга буркалиб, онг-шууримизга ошкора-пинҳона ёпирилиб келаётган, ҳаётий тажрибаси ҳали етарли бўлмаган ўсмирларни нишонга олаётган, асл мақсади бузғунчилик, ёшларни тўғри йўлдан чалғитиш, дунёқарашини эгаллаш бўлган хатти-ҳаракатларга асло бефарқ бўлмаслигимиз керак.

Биз бугун, ҳаётимизда энг улуғ ва энг азиз байрамимиз мустақиллигимизнинг йигирма еттинчи йилида шулар тўғрисида ўйлар эканмиз, нечоғли қийин ва мураккаб йўлни босиб ўтаётганимизни англаймиз. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси ва бевосита раҳбарлигида ишлаб чиқилган ва ҳаётга изчил жорий этилаётган “Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси”ни такрор-такрор мутолаа қилишимиз, одамлар, айниқса, ёшлар орасида олиб бораётган тарғибот-ташвиқот ишимизда, **Жонажон Ўзбекистоним, мангу бўл омон!**” шиори остида ўтаётган маънавий-тарбиявий тадбирларда улардаги хулоса ва кўрсатмаларга амал қилишимиз лозимлигини англаймиз.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон ташқи сиёсат соҳасида ҳам фаол ва самарали фаолият олиб бормоқда. Узоқ ва яқиндаги барча давлатлар, халқаро ташкилотлар билан алоқаларимиз тобора кенгайиб, ривожланмоқда.

Аввало, Марказий Осиё давлатлари билан яхши қўшничилик муносабатлари ўрнатилиб, ўзаро манфаатли алоқалар йўлга қўйилмоқда. Минглаб оддий одамларнинг чегаралардан бемалол ўтиши, минтақамиз бўйлаб эркин ҳаракатланиши, қариндош-уруғлари билан борди-келди қилишлари учун барча шароит яратилди.

Ўзбекистон минтақавий хавфсизликни таъминлаш бўйича чора-тадбирларни амалга оширишда, Афғонистонда тинчлик ўрнатишга қаратилган мулоқотларда фаол иштирок этмоқда.

Буларнинг барчаси мамлакатимизнинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини оширишда, юртимизнинг дўстлари ва ҳамкорларини кўпайтиришда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда.

Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан БМТ шафелигида Оролбўйи минтақаси учун кўп шериклик асосидаги Траст фонди тузилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида Оролбўйи халқаро инновация маркази, Оролбўйида инновацияларни қўллаб-қувватлаш жамғармаси ташкил этилди. Денгизнинг қуриган тубида ҳимоя ўрмонзорлари, Амударё дельтасида кичик сув ҳавзалари барпо этилмоқда.

САВОЛЛАР

- 1.Ўзбекистоннинг геосиёсий стратегик имкониятлари
- 2.Ўзбекистонда Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида кўрилган чора-тадбирлар
- 3.Ўзбекистоннинг халқаро ҳамжамият томонидан тан олинishi ва унинг дунё ҳамжамиятига интеграциялашуви
- 4.Ўзбекистоннинг БМТ га аъзо бўлиши ва унинг тарихий аҳамияти
- 5.Ўзбекистоннинг Марказий Осиё давлатлари билан муносабатлари
- 6.Марказий Осиё минтақасида интеграциялашув муаммолари
- 7.Ўзбекистоннинг халқаро ташкилотлар билан ўзаро муносабатлари

8. Марказий Осиё минтақасида тинчлик ва хавфсизликни таъминлашда
Ўзбекистон Республикасининг ўрни ва роли

IV. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТ МАТЕРИАЛЛАРИ

1-мавзу. “Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал масалалари” фанининг предмети, мақсад ва вазифалари. Ўзбекистон Республикаси Президенти Мирзиёевнинг асарлари Ўзбекистонда олиб борилган ислохотларнинг назарий концептуал асослари сифатида (4 саат).

режа:

1. Фан предмети, мақсади, вазифалари, зарурияти
2. Фан бўйича назарий адабиётлар
3. Ҳаракатлар стратегиясини ўрганиш аҳамияти

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони халқимиз томонидан мамнуният билан кутиб олинди. Унда яқин беш йилликда мамлакатимиз забт этиши назарда тутилган улкан довлар, халқимиз ҳаёт даражасини юксалтиришнинг механизмлари аниқ белгилаб берилган.

Ҳаракатлар стратегиясининг мақсади олиб борилаётган ислохотлар самарадорлигини тубдан оширишдан, давлат ва жамиятнинг ҳар томонлама ва жадал ривожланишини таъминлаш учун шарт-шароитлар яратишдан, мамлакатни модернизациялаш ва ҳаётимизнинг барча соҳаларини эркинлаштиришдан иборатдир.

Мамлакатини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши белгиланган. Булар давлат ва жамият қурилишини такомиллаштириш, қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш, иқтисодий янада ривожлантириш ва либераллаштириш, ижтимоий соҳани ривожлантириш, хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш ҳисобланади.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон ўзининг бой тарихига таяниб, порлоқ истиқболни кураётган давлат, ҳамжиҳат халқ, энг тез ривожланаётган мамлакат сифатида дунёга танилди. Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида бошланган, ҳаётга татбиқ этилаётган изчил ислохотлар, амалий саъй-ҳаракатлар янги тараққиёт марраларини эгаллаш, замон шиддатига мос тарзда ривожланиш, халқимиз манфаатларини таъминлашга қаратилгани билан ғоят аҳамиятлидир.

Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони мамлакатимиз ҳаётида катта воқелик бўлди. Демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва мамлакат тараққиётини жадаллаштиришнинг муҳим устуворликларини ҳамда аниқ марраларини белгилаб берган мазкур ҳужжатда қайд этилган ҳар бир вазифа шу заминда яшаётган, эртанги кунга қатъий ишонч билан қараётган ҳар бир инсон ҳаёти билан чамбарчас боғлиқ. Ҳаракатлар стратегиясига Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев билан кенг жамоатчилик, ишбилармон доиралар, давлат органлари вакилларининг учрашувлари, халқ билан мулоқотлар чоғида билдирилган мамлакатимизни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилгани эътиборга лойиқ.

Ҳаракатлар стратегиясини беш босқичда амалга ошириш, бунда йилларга бериладиган номларга мувофиқ ҳар йили уни амалга ошириш бўйича Давлат дастури тасдиқланиши уни ҳаётга татбиқ этиш самарадорлигини оширади. Шу жиҳатдан Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилида амалга ошириладиган Давлат дастурида давлат ва жамият қурилишини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилган. Бунинг туб моҳиятида халққа ҳар томонлама қулайлик яратиш мужассам. Фаолияти аҳоли билан ишлаш, унинг манфаатларини таъминлаш бўлган тузилмалар янада такомиллаштирилади. Бу жараёнда давлат ҳокимияти тизимида Олий Мажлиснинг ролини кучайтириш, қонун ижодкорлиги

сифатини тубдан яхшилаш, сиёсий партиялар ролини кучайтириш кутилган натижага эришишда зарур восита бўлиши шубҳасиз.

Халқ билан мулоқотнинг бугунги кун талаби даражасидаги зарур омилларидан бири “Электрон ҳукумат” тизимини ривожлантиришдир. Жорий йилда бу йўналишда ҳам кенг қўламли ишлар амалга оширилади. Бунинг учун зарур барча асослар яратилаётгани аҳолига, тадбиркорлик субъектларига катта қулайликлар тақдим этмоқда.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак, деган фикрлари фаолиятимизда муҳим мезонга айланди. Зеро, соҳамиз ходимларининг зиммасидаги вазифаларни бажаришга катта масъулият билан ёндашиши, ишларни қонуний муддатларда кўриб чиқиб, адолатли ва асосли қарорлар қабул қилиши бугунги кун талабидир.

Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги фармони билан тасдиқланган Давлат дастурида қонун устуворлигини ва суднинг чинакам мустақиллигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилган. Жумладан, қарорлар қабул қилишда судлар мустақиллигини таъминлаши керак бўлган Олий суд кенгашини тузиш, профессионал судьялар корпусини шакллантириш, судьяларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш режалаштирилган.

Бундай чора-тадбирлар судларнинг одил судловни амалга ошириш, фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш борасидаги фаолияти самарадорлигини янада оширади.

Сансалорликка ва ишларнинг кўриб чиқилиши судлар томонидан асоссиз чўзиб юборилишига йўл қўймаслик мақсадида процессуал қонун ҳужжатларини такомиллаштириш, қуйи инстанция судларининг камчиликларини мустақил бартараф этиш ва узил-кесил қарор қабул қилиш

юзасидан юқори суд инстанцияларининг ваколатлари кенгайтирилиши ҳам соҳада сезиларли ютуқларга йўл очади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган Ҳаракатлар стратегиясига мамлакатимизни ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий, маданий-гуманитар ривожлантиришнинг концептуал масалалари киритилган.

Лойиҳаларни тайёрлаш давомида аҳолининг кенг қатламлари орасида қизгин муҳокамалар олиб борилди. Лойиҳалар муҳокама учун турли ахборот майдонларига жойлаштирилди. Натижада кўплаб таклиф ва мулоҳазалар келиб тушди. Юртдошларимиз юксак фаоллик кўрсатиб, олиб борилаётган ислохотларга бефарқ эмасликларини намоён қилди. Натижада ҳар жиҳатдан пишиқ ва пухта ишланган ҳужжат қабул қилинди. Бу мамлакатимизни янада ривожлантиришда ва аҳоли фаровонлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Ҳаракатлар стратегиясида Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг давлат бошқарувини модернизация қилиш ва демократлаштириш, давлат хизмати тизимини такомиллаштириш, кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш, давлат бошқаруви соҳасида замонавий мутахассис кадрлар тайёрлаш ва уларнинг касб малакасини оширишга алоҳида эътибор қаратаётгани ўз ифодасини топган.

Ҳаракатлар стратегиясида мамлакатимизда ижтимоий соҳани ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Аҳоли бандлигини ошириш, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва уларнинг саломатлигини сақлаш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш ва модернизациялаш, мамлакатимизнинг олис ҳудудларини ҳам электр энергия, газ билан таъминлашни янада яхшилаш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги нуфузини ошириш, мактабгача таълим муассасаларининг қулайлигини таъминлаш, умумий ўрта таълим, ўрта махсус ва олий таълимни сифат жиҳатдан янада бойитиш борасида қатор чора-тадбирлар белгиланган.

Тиббиёт масканлари, хусусан, бирламчи тиббиёт муассасалари, қишлоқ врачлик пунктлари, оилавий поликлиникалар, патронаж хизмати, тез тиббий ёрдам тизими фаолиятини янги босқичга кўтариш борасида аниқ тадбирлар олиб борилади.

Президентимиз раҳнамолигида аҳолининг тиббий маданиятини ошириш, жамиятимизда ҳар томонлама соғлом оилаларни қарор топтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбарининг соҳа ходимлари билан ҳар учрашувида бу борада амалга оширилаётган чора-тадбирлар кенг муҳокама қилинмоқда, зарур топшириқлар берилмоқда. Ҳаракатлар стратегияси тиббиёт соҳасини изчил ривожлантириш, соҳа ходимларининг касб малакаси ва масъулиятини янада оширишда ҳам муҳим дастуриламалдир.

Мамлакатимизнинг келгуси беш йиллик тараққиётини белгилаб берувчи ушбу муҳим ҳужжатда ёши улуғларни қўллаб-қувватлаш, ижтимоий нафақалар бериш тартибини такомиллаштириш чора-тадбирлари қайд этилган. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолияти самарадорлигини ошириш, маҳалла институтини аҳолига энг яқин ва халқчил тузилмага айлантириш, уларнинг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш бўйича устувор вазифалар белгиланган.

Қишлоқ жойларда арзон уй-жойлар, сув ва газ таъминоти қувурлари, бугунги талабларга мос замонавий йўллар қуриш режалаштирилган. Аҳолига транспорт хизматлари кўрсатиш сифатини янада яхшилаш назарда тутилмоқда.

Бу ислохотларнинг барчаси одамларнинг ҳаётдан рози бўлиб яшашига, эртанги кунга ишончини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Тараққиёт ва юксак ривожланишга эришган давлатлар тажрибасига кўра, ҳар бир халқ ўз олдига улуғ ва истиқбол мақсадларни қўйиши ҳамда уни амалга ошириш салоҳиятлари билан жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллайди. Бугун Ўзбекистон ҳам ўз тарихининг ана шундай масъулиятли чорраҳасида турибди, десак, муболаға бўлмайди. Бинобарин, Президент

Шавкат Мирзиёев томонидан ишлаб чиқилган Ҳаракатлар стратегияси истиқболимиз тақдирини ҳал этувчи муҳим ва янги давр босқичини ифодаловчи миллий ғояга айланмоқда.

Хўш, стратегия нима? У халқнинг мақсадларини қандай таъминлайди? Танлаган мақсадларнинг истиқболлари нималарда намоён бўлади?

Стратегия — бу таълимотни излаш, ифодалаш ва ривожлантириш тизими бўлиб, у изчиллик билан ва тўлиқ амалга оширилганда узоқ муддатли муваффақиятни таъминлайди.

XXI асрга келиб стратегия тушунчаси анча кенгайди. Стратегия деб, дунё миқёсида ва давлат ички ҳаётидаги иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ҳамда бошқа соҳаларда вужудга келган инқирозий вазиятларни прогнозлаштириш ва бартараф этишга қаратилган бошқарувни ташкил этиш масалаларига доир тушунчаларни қамраб олади. Шундан келиб чиқиб, давлат стратегияси бири билан ўзаро боғлиқ, лекин алоҳида хусусият касб этувчи кўплаб тушунчаларда ифодаланади.

Стратегиянинг моҳияти тактик вазифаларни белгилашдан иборат. Сиёсат, стратегия ва тактика — стратегик раҳбарлик ва бошқарув жиҳатлари билан боғлиқ учта мустақил категориядир. Уларнинг фарқи шундан иборатки, стратегия тасдиқланган ва амалга ошириш учун қабул қилинган бўлса, унинг жорий қилиниши стратегиялаштирилаётган объектнинг маёғига айланади. Тактика эса стратегик вазифаларни амалга ошириш бўйича кундалик, ойлик ва йиллик (жорий) режаларни ва уларнинг ечими бўйича тадбирларни тақозо этади. Сиёсат — бу стратегия ва тактикани ягона самарали амал қилувчи тизимга агрегация ва интеграция қилинишидир.

Кўриб турганимиздек, стратегиянинг асл моҳиятида халқимизнинг орзу-умидлари йўғрилган ғоялардан ташкил топган миллий мафкуранинг ифодаси ётади. Мафкурадан нусха олиб бўлмаганидек, давлатнинг стратегик мақсадларини ҳам бошқа давлат ва халқларнинг тарихий тажрибасидан ўзлаштириб ёхуд нусха олиб бўлмайди. Зеро, ҳар бир халқнинг ўзига хос

сийсий-ижтимоий, демографик, иктисодий, маданий тарихи, табиий ресурслари мавжуд бўлади. Айнан шу омиллар маълум ижтимоий шароит ва имкониятларни вужудга келтиради.

Стратегияни амалга ошириш энг масъулиятли жараён. Агар у реал вазиятни тўлиқ камраб олган яхлит ва бир бутун режа бўлса, унинг муваффақияти таъминланади. Мабодо тескари бўлса, унда турғунлик юзага келади. Бунга сабаб, нотўғри таҳлилий маълумотлар, хулосалар, кутилмаган шароитлар, ресурслардан оқилона фойдалана олмасликдир. Стратегияни баҳолаш ва назорат қилиш стратегик режалаштиришни мантикий яқунловчи омили бўлиб ҳисобланади. У ҳодисаларнинг қайта алоқаланишини таъминлаш жараёнида структуравий бўғинлардаги боғланиш имкониятларини таҳлил қилади, баҳолайди, аниқлайди, хулосалар чиқаради. Заруратда стратегик режаларни ўзгартиради.

Давлат стратегик режалари аниқ ва ўзгармас тамойилларга бўйсундирилиши муҳим. Улар ислохотларнинг бир маромда, изчил йўналишини таъминлашга хизмат қилади. Жумладан, раҳбар ўз вазифаларини амалга оширишида турли илмий соҳалардаги маълумотлар ва хулосалар билан қуролланмоғи, бундан ташқари, импровизация қилмоғи, қўйилган вазифалар ечимини топишда индивидуал ва креатив ёндашувларни ташкил этиши лозим. Мазкур тамойиллар олдин қабул қилинган қарорни ўзгартириш эҳтимоли ёки ўзгарувчан вазиятдан келиб чиқиб, қайта кўриб чиқиш имкониятини бериши зарур.

Стратегик дастур ва режанинг уйғунлиги ҳамда турли даражадаги қарорларнинг мустаҳкам боғлиқлиги муваффақиятнинг кафолати. Мазкур бирлик давлат органларнинг структуравий бўғинларида стратегик ҳаракатларни бирлаштириш, барча функционал бўлим режаларининг келишуви билан таъминланади. Айни пайтда стратегияни амалга ошириш имкониятларини туғдиради. Стратегик бошқарув жараёнида дастур ва режани амалга ошириш учун ташкилий ва ҳуқуқий шароитлар яратилиши лозим.

Мазкур тамойиллар ҳокимият органлари фаолиятидаги ижро интизомининг паст суръатларига, шахсий масъулиятсизлигига барҳам беради, кадрлар лаёқати даражасини оширишни талаб қилади, мураккаб ва чигал иш тартибларини содда ҳамда тезкор ёндашувлар билан ўзгартиришга хизмат қилади. Энг муҳими, стратегик йўналишларни белгилашнинг мавҳум ва номаълум жиҳатларини оидинлаштириш орқали тартиблаштиришга эришилади.

Истиқбол мақсадларни қўйган давлатларнинг аксарияти миллий стратегик муваффақиятларни ЯИМнинг ўсишида, фуқароларининг фаровонлик даражасининг юксалишида, деб қарайди. Яқин ўтмишда давлатнинг бирламчи вазифалари ҳосилдорликни ошириш, олтин-нефтни кўпайтириш, армияни мустаҳкамлаш билан изоҳланган. Албатта, ушбу омилларни инкор этмаган ҳолда бугун Ўзбекистонда миллий кадриятлар билан қуролланган давлатнинг стратегик мақсади фуқароларнинг ғоявий эътиқоди, билим-салоҳияти, жамиятдаги мукамал қонунлар ва барқарор ижтимоий институтларнинг мавжудлигини таъминлаш асносида амалга ошириш кўзда тутилмоқда.

Стратегик мақсадларнинг айнан инсон капиталига ва у орқали адолатли қонунларнинг, фаол ижтимоий институтлар ҳаракати ташкил этилишига қаратилаётганлиги бежизга эмас. Шунинг учун ҳар қандай ислохотлар инсон капиталини ривожлантириш билан амалда унинг тамал тоши мустаҳкамланади.

Мамлакатимиз стратегияси нафақат ички ва ташқи сиёсатдаги ислохотлар сари ташланган қадамда, балки, энг аввало, давлатнинг халққа, халқнинг давлатга бўлган муносабатини ўзгараётганлигида намоён бўлмоқда. Юртимизда яшаётган ҳар қайси инсон миллати, тили ва динидан қатъи назар, эркин, тинч ва бадавлат умр кечириши, бугун ҳаётдан рози бўлиб яшаши давлатнинг бош мақсади сифатида стратегик йўналишлар белгиланмоқда. Улар аввало, ривожлантирилаётган ижтимоий соҳаларда ўз ифодасини топмоқда. Ёшларга муносиб таълим бериш, замонавий касб-ҳунарлар билан

куроллантириш, аҳолининг саломатлигини таъминлаш, ногиронлиги бўлган шахслар, боқувчисини йўқотганлар, ёлғиз кексалар, умуман, кўмакка мухтож қатламларни қўллаб-қувватлаш давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 28 декабрь куни Олий Мажлисга йўллаган Мурожаатномасида ўз тасдиғини топди.

Давлат ва жамият қурилиши шундай бир мураккаб тузилмаки, унинг таркибидаги бир-бирига боғлиқ бўлган ва бир-бирини тўлдирадиган соҳа ва жабҳаларни бир вақтнинг ўзида жадал ривожлантиришни талаб қилади. Уларнинг ҳар бири иккинчисига замин яратади. Қайсидир асосий соҳа аввал ривожланиб, бошқа соҳа ва тармоқлар учун локомотив вазифасини ҳам бажаради. Албатта, бу жараёнда ҳар бир соҳанинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олиш, объектив таҳлил қилиш, ўз вақтида тегишли чора-тадбирлар қабул қилиш, уларни ривожлантиришнинг ҳуқуқий асосларини яратиш, самарали ишлаш механизмларини янги технологиялар асосида ташкил этиб бериш каби вазифаларни ҳал қилишни талаб қилади.

Давлатнинг ҳаракатлар стратегияси етакловчи локомотив кучи — бу давлат ва унинг органлари. Ислохотларнинг гарови ва кафолати ҳокимиятнинг самарали фаолияти билан боғлиқ ҳодиса. У бошқарув маҳорати билан узоққа мўлжалланган мақсадларни режалаштиради, сиёсий ва ижтимоий жараёнларни идора қилади, аҳолини сафарбар этади, мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уни одилона тақсимот қилиш вазифаларини амалга оширади. Шундай экан, давлат ва жамият бошқаруви тизимларини такомиллаштирмасдан туриб мамлакат ҳаётини модернизация қилиб бўлмайди. Модернизация ўз умрини поёнига етказган бошқарув усулларини янги сифат ва талаблар даражасига кўтариш билан мамлакатни ривожлантиришга олиб келади. Бу жараёнлар бевосита маҳаллий ҳокимиятларнинг ҳудудларни ривожлантиришга оид масалаларни ҳал этишда мустақил қарорлар қабул қилишнинг ҳуқуқий асосларини шакллантиришни тақозо қилади. Шу нуқтаи-назардан Президентимиз парламентнинг муҳим қарорлар қабул қилиш ва қонунлар ижросини назорат этиш фаолиятини кучайтириш, ижро ҳокимияти тизимини оптималлаштириш, маъмурий

ислоҳотларни давом эттириш ва давлат бошқарувида замонавий менежмент усулларини кенг қўллаш, давлат бошқарувида самарадорликни ошириш мақсадида давлат хизматига малакали мутахассисларни жалб этишга қаратилган ягона кадрлар сиёсатини шакллантириш, маҳаллий ҳокимият органларининг ваколат ва масъулиятини қайта кўриб чиқиш, уларнинг мустақиллигини янада ошириш вазифаларини белгилайди.

Бошқарувда адолатли давлат идора тизимлари шаклланмас экан, қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилишнинг устувор йўналишлари — иккинчи узвий боғланувчи муҳим тамойил таъминланмайди. Улар суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш, суднинг нуфузини ошириш, суд тизимини демократлаштириш ва такомиллаштириш орқали амалга оширилади. Бундай тизимнинг самарали фаолияти фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилишнинг реал имкониятларини вужудга келтиради. Олий суд — олий ҳакам сифатида жамиятнинг яхши-ёмони, фойда-зиёнини белгилаб берувчи маънавий барометрга айланадики, бундай ижтимоий муҳитда жиноят қилишдан кўра бунёдкорлик қилиш афзал бўлади. Суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш мақсадида судьяликка номзодларни танлаш ва тайинлаш тизимини янада такомиллаштириш лозимлигига аҳамият бериши стратегик мақсадларнинг изчил амалиётини жорий этишга қаратилмоқда.

Жамиятда адолатли бошқарувнинг вужудга келиши, шубҳасиз, иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишларини такомиллаштириш имкониятини яратади. Улар макроиқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш ва юқори иқтисодий ўсиш суръатларини сақлаш, таркибий ўзгартиришларни чуқурлаштириш, миллий иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация ва диверсификация қилиш, унинг рақобатбардошлигини ошириш, айниқса, қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш ва жадал ривожлантиришнинг янги инновацион технологияларининг татбиқ этилиши имкониятларини яратади. Яъни ривожланишнинг ички қонуниятларига кўра, янги сифат босқичга

кўтарилишнинг мураккаб, аммо такомиллашган шакллари пайдо бўлади. Бу, ўз навбатида, иқтисодиётда давлат иштирокини камайтириш, хусусий мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва унинг устувор мавқеини янада кучайтириш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантиришга қаратилган институционал ва таркибий ислоҳотларни амалга оширади. Натижада мавжуд салоҳиятдан самарали фойдаланиш орқали жойларда мутаносиб ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ўсиш суръатлари вужудга келади.

Жамиятда ижтимоий онгнинг ўзгариши билан ижтимоий муносабатлар ҳам ривожланиб боради. Жамият ва унинг ҳолати аслида инсон онгининг инъикоси. Фуқаролар қандай эзгу амаллар маърифати билан қуролланган бўлса, ана шу руҳий қудрат истакларининг ҳосиласини олади. Бу жараён улкан тўлқин сифатида миллатнинг муштарак мақсадларида намоён бўлади. У, ўз навбатида, ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларида янги тармоқларнинг, ишчи ўринларнинг пайдо бўлишига, аҳолининг реал даромади ва шунга мувофиқ турмуш даражасининг ўсиб боришига хизмат қилади.

2-мавзу. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси, унинг босқичлари. Иқтисодий ислоҳотларнинг назарий концептуал асослари (4 саат).

режа:

1. Ҳаракатлар Стратегияси зарурлиги.
2. Ҳаракатлар Стратегиясининг ишлаб чиқилиши.
3. Ҳаракатлар Стратегиясининг тарихий ахамияти.

Ота-боболардан қолган уйни янгилаш, эскилари ўрнида янгисини тиклаш ривожланиши ва фаровонликни истовчи одамзоднинг барча авлодларига хос табиий хусусиятдир. Бутун инсоният тарихининг энг асосий ҳаётбахш тамойилларидан бирини ифодалайдиган бундай ўзгариш эҳтиёжи, янги ижтимоий маконни бунёд этиш жараёни улкан натижаларга сабаб

бўлган юксалиш ва тараққиёт даврларининг асосий қонуниятларидан бирига айланган.

Ана шундай эзгулик ғоялари устувор бўлган даврларда асрлар силсиласидан омон қолган осори-атиқалар, тарихий обидалар қайта тикланади ва таъмирланади, иншоотлар қурилади, муаззам бинолар қад кўтаради, боғу роғлар барпо этилади. Натижада, юрт янгиланади, Ватан ўзгача чирой очади, мамлакат кўркем қиёфага эга бўлади. Энг асосийси, бу жараёнда одамлар ўзгаради, янги авлод вояга ета бошлайди, янгича тафаккур ва янги турмуш тарзи шаклланади.

Бугун биз, худди ана шундай бир даврда, Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳбарлигида Ўзбекистоннинг янги қиёфаси шаклланаётган, ҳаётимизнинг барча соҳаларида Ҳаракатлар стратегиясининг тамойиллари амалга оширилаётган, том маънода мутлақо Янги Ўзбекистон қурилаётган замонда яшамокдамиз.

Энг муҳими, жамиятнинг ривожини ва қамоли учун тер тўкиб, меҳнат қилиши кўзда тутилаётган халқ вакилларига сайловлар арафасида турибмиз. Бу жиҳатдан ушбу жараённинг асосий шиори “Янги Ўзбекистон, янги сайловлар” деган эзгу ғояга таянгани ҳам асло бежиз эмас.

Шу муносабат билан кейинги пайтларда ушбу мавзу баъзи олимлар ва мутахассислар, тарғиботчи ва ташвиқотчилар, масаланинг турли жиҳатларига эътибор қаратаётган ОАВ вакиллари ҳамда ижтимоий тармоқдаги айрим қизиқувчиларнинг диққат-эътиборини ўзига жалб қилмоқда. Улар методологик характердаги долзарб масалаларга ҳам дуч келмоқдалар. Хусусан, “Янги Ўзбекистон” тушунчаси нимани ифодалайди? Уни барпо этишнинг энг асосий мезонлари, ҳаётини йўналишлари ва тараққиёт тамойиллари нималардан иборат? Ушбу йўналишда инсоният тўплаган тажрибалар ва улардан фойдаланишда нималарга алоҳида эътибор қаратиш лозим? Айни йўналишдаги инкор ва ворислик, ўзгаришлар ва янгиланишлар жараёни юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар ва амалий фаолиятда қандай акс этмоқда? каби саволларга жавоб изланмоқда.

Бундай долзарб саволларга дабдурустдан жавоб бериш қийин, албатта. Шу тобда, бизнинг асримиз арафасида энг ривожланган мамлакатлар каторидан ўрин олган айрим Осиё давлатларининг қўлга киритган ютуқларига доир ҳаётий далилларни ижодий ўрганиш ушбу саволларга жавоб излашда қўл келиши мумкин.

Янги Корея 50 йил илгариги юпун, хароб мамлакат эмасди. Бу – бизга эски китоблардан маълум бўлган, ўз бошидан кўплаб истилоларни ўтказган, маънавий эзилган ва халқининг руҳи сўндирилган қолоқ бир давлат эмас эди. Янги Корея ХХІ асрнинг энг қудратли ва ривожланган давлатларидан бири даражасига етган, фикр эркинлиги ва ғоялар ранг-баранглиги, кўпмулклилиги ва кўппартиявийлик, демократик тамойиллар устувор аҳамият касб этган қудратли мамлакат эди.

Янги Кореяни яратган ислоҳотчи халқнинг маънавий руҳи, ижтимоий қиёфаси, сиёсий тараққиёт даражаси, иқтисодий ўсиш суръатларини ёдга оламиз. Унинг бир кунда, тасодифан ва ўз-ўзидан оддийгина бунёд бўлмаганига такрор ва такрор амин бўламиз.

Янги Кореянинг бунёд бўлиши мисолида юртимизда бугунги кунда амалга оширилаётган ислоҳотлар ва янгиланишлар билан ажиб бир уйғунлик борлигини англаяпсизми?

Аслида, ХХ аср сўнгига келиб ривожланган давлатлар даражасига етган кўплаб мамлакатлар ана шундай сермашаққат ислоҳотлар ҳамда ўзгаришлар йўлидан борган ва Япония, Корея, Хитой, Сингапур каби янги “дунё мўъжизалари”ни яратганлар. Тўғри, эндиликда уларнинг номига “янги” сўзини қўшиб айтишмайди ва бу шарт ҳам эмас. Чунки у жойларда янгилик бугунги воқеликка айланган, халқнинг маънавий қиёфаси, фаровонлиги ва кундалик ҳаётининг мазмун-моҳиятини ташкил қилади.

Ҳозирги кунга келиб, бизнинг мамлакатимизда ҳам ўз умрини яшаб бўлган эски парадигмалар чекиниб, янги давр бошланди, янги воқелик бўй кўрсатмоқда. Улкан имкониятлар, шиддатли ислоҳотлар даври келди. Янги Ўзбекистоннинг энг муҳим парадигмалари, устувор тамойиллари ва амалий

ҳаёт мезонлари мамлакатимиз Президенти асарлари ва маърузалари, қарор ва фармонларида ўз аксини топмоқда.

Улар қуйидагилардан иборат:

– аввало, бутун мамлакатда ислоҳотлар ва янгиланишларнинг кенг қўламда амалга оширилаётганлиги, энг муҳими, рақобатбардош ва ташқи олам учун очиқ ижтимоий-иқтисодий маконни барпо этиш, барқарор ривожланишни таъминлаш каби парадигмаларга асосланадиган Янги Ўзбекистонни қуриш ғояси халқимизнинг барча қатламлари томонидан қўллаб-қувватланаётгани ва унинг бу ғоя атрофида жипслашаётгани;

– ушбу жараённинг дастуриламали бўлган, мамлакатимизни ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини тўлиқ амалга ошириш масъулиятининг бутун халқимиз томонидан чуқур ҳис этилаётгани, ушбу мақсад йўлида аҳолининг барча қатламлари, ҳокимиятнинг вакиллик ва ижро органлари, фуқаролик институтларининг имкониятлари ишга солинаётгани: жамият қурилиши ва давлат бошқаруви тубдан ўзгариб, “Халқ давлат идораларига эмас, балки давлат органлари халққа хизмат қилиши керак” деган умуминсоний тамойилга амал қилинаётганлиги;

– мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг бош мақсади инсон, унинг ҳаёти, кадр-қиммати, эҳтиёжлари ва манфаатларига қаратилганлигини, инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари том маънода асл қадриятга айланаётгани ва ўзгаришлар ҳамда янгиланишларнинг асл мақсад ва муддаоларни ифодалаётгани;

– “Халқ бой бўлса, давлат ҳам бой ва қудратли бўлади” тамойили асосида барчанинг мулк ҳуқуқини ҳурмат қилиш, шахс, жамият ва давлат манфаатлари уйғунлиги жорий этилган кучли фуқаролик жамияти, конституциявий парламент демократияси, эркин бозор иқтисодиётининг мамлакатимиз ва халқимиз равнақининг асосига айланётгани;

– Ўзбекистонни эркин ва бахтли одамлар яшайдиган қудратли ва салоҳиятли давлатга айлантириш, бу борада замонавий технологияларни

жалб этган ҳолда турмушнинг юқори даражасига эришиш, мамлакатимизни дунёнинг 50 та ривожланган, иқтисодиёти барқарор ўсаётган, инсон капитали юқори бўлган рақобатбардош демократик давлатлари қаторига киришини таъминлашга ҳаракат қилинаётгани;

– Бугунги дунёнинг кўплаб мамлакатлари “тўртинчи саноат инқилоби” арафасида турган бир пайтда Ўзбекистоннинг рақобатбардошлигини ошириш, мамлакатнинг инновацион ривожланиш йўлидан жадал ҳаракатланиши, “билимлар иқтисодиёти”, “рақамли иқтисодиёт”, “эркин ахборот жамияти” ҳамда инсонпарвар “ахборот майдони”ни шакллантирилаётгани;

– Янги Ўзбекистонни барпо этаётганларнинг навқирон авлоди, юқори фуқаролик масъулияти ва замонавий дунёқарашга эга баркамол ёшлар ҳаётга кириб келаётган бугунги кунда уларга муносиб ҳаёт шароитларини, инновацион таълим ва умуминсоний тамойилларга асосланадиган миллий тарбия муҳитини ва унинг самарали тизимининг яратилаётганлигидир.

Буларнинг барчаси янги жамиятни барпо этиш йўлидаги ислоҳотларнинг ортга қайтмаслиги, бу йўлдан қатъият ва собитқадамлик билан борилаётганини англатади.

Янги Ўзбекистон ана шундай серқирра ислоҳотлар жараёнида барпо бўлмоқда, унинг замонавий қиёфаси шаклланиб бормоқда. Лекин бу осонгина амалга ошмаслиги, унинг биноси бир кунда тикланиб қолмаслиги аниқ.

У тасодифий ҳодиса, жўнгина дунёга келадиган ва ўткинчи бир ижтимоий воқелик эмас, албатта. Бу жиҳатдан, у Президентимиз раҳбарлигида, ҳаётбахш ғоялар асосида, халқимизнинг қалб кўри ва фидокорона меҳнати эвазига дунёга келмоқда.

Шу муносабат билан, инсоният тарихи ва халқлар тараққиётининг бир қонунини эсдан чиқармаслигимиз лозим. Унга кўра, даврлар ўтади, одамлар қолади. Уларнинг орасида янгиликка интилувчилар, ислоҳотларга дахлдорлигини чуқур ҳис этувчи ва омилкор иштирокчисига айланганлар

кўпчилиқни ташкил қилади. Лекин эскилик қон қонига синган, бутун вужуди билан янгиликка қарши бўлганлар, ўтмишни қўмсайдиган ва унинг қайтишини истайдиган айрим консерваторлар ҳам сақланиб қоладилар.

Афсуски, бугунги давр ҳам бундан мустасно эмас. Бундай консерваторлар ислохотлар ва янгиланишларга очиқдан очиқ қарши чиқмайдилар. Балки уни ичдан бузиш, обрўсизлантиришга уринадилар. Бу йўлда мўмай пул илинжидаги айрим “қаламкашлар”, узоқ-яқиндаги аламзада “назариётчи” ва “амалиётчилар”, баъзи оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқларга ёпишиб олган ғўр ва тажрибасиз “ОАВ юлдузлари”ни кўлга оладилар. Арзимаган нарсалардан, яъни “пашшадан фил”, кичик бир ҳодиса ёки жузъий камчиликлардан фожиа ясашга, баъзи бир укувсиз раҳбарларнинг билиб-билмай йўл қўйган хатосидан бутун Ўзбекистонни, ҳукуматни обрўсизлантириш, ислохотлар жараёнини қоралашга, уни ортга қайтаришга ҳаракат қиладилар.

Лекин халқимиз улар ўйлаган йўлдан бормайди, ислохотлар жараёни энди ортга қайтмайди! Тобора янгиланаётган мамлакатимизда очиқлик ва ошқоралиқ, шаффофлик замони, юксак марраларни кўзлаган тараққиёт даври бошланди. Ҳақиқий ватанпарвар, эркинлик ва халқпарварлик туйғулари қалб нидосига айланган фаол одамларга эҳтиёж пайдо бўлди.

Бу эса, ўз навбатида, барчамизнинг зиммамизга бугунги давр талабларидан келиб чиқадиган улкан масъулият юклангани ва ҳар биримизнинг бу эҳтиёжни англашимиз зарурлигидан далолат беради.

3-мавзу. Ўзбекистонда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга оширилаётган ислохотлар. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарларидаги назарий концептуал масалалар (2 саат).

режа:

1. Ўзбекистон таълими, маънавияти ва илмий янги боскичларда
2. Янги уйғониш даври
3. Стратегияда ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги амалга

оширилаётган ислохотлар мазмуни

Мамлакатимизда ижтимоий ҳимояга ва ёрдамга муҳтож тоифаларга кам таъминланганлар, кўп болали оналар, ногиронлар, ёлғиз қариялар ва бошқалар киради. Ҳар қандай тузум ва жамиятда аҳолининг бундай тоифалари у ёки бу даражада учрайди. Адолатли жамият ҳамيشа уларни ҳимоя қилишни ўз зиммасига олади. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон ўз мустақиллигига эришганидан кейин кучли ижтимоий сиёсат юритди. Ижтимоий соҳага муҳим эътибор ҳозирги пайтда ҳам давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма олти йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги Қарори қабул қилинган бўлиб, бу йилги байрам “Фидойинг бўлғаймиз сени, Ўзбекистон!” деган бош ғояни ўзида мужассам этган ташкилий-амалий, маънавий-маърифий тадбирлар ҳамда тарғибот-ташвиқот ишлари дастури асосида амалга ошириляпти. Чунки Қарорда ушбу Дастурни 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳамда “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили” Давлат дастурининг маъно-мазмунидан келиб чиққан ҳолда тайёрлаш белгиланган эди. Бу бешта устувор йўналишдан тўртинчисида айнан ижтимоий соҳани ривожлантириш кўзда тутилган. У қуйидагича баён этилган:

“Ижтимоий соҳани ривожлантиришга йўналтирилган аҳоли бандлиги ва реал даромадларини изчил ошириб бориш, ижтимоий ҳимояси ва соғлиғини сақлаш тизимини такомиллаштириш, хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, арзон уй-жойлар барпо этиш, йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмаларни ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш, таълим, маданият, илм-фан, адабиёт, санъат ва спорт

соҳаларини ривожлантириш, ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш”.

Бу борада белгиланган вазифаларни ўқиган ҳар бир газетхон кўз олдида биринчи галда ана шу йўналишлар бўйича мустақиллик йилларида амалга оширилган улкан ишлар гавдаланади, албатта.

Ўтиш даврининг Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти Ислон Каримов томонидан ишлаб чиқилган, жаҳонда “Ўзбек модели” деб ном қозонган бешта тамойилнинг тўртинчиси айнан аҳолининг мураккаб демографик таркибини ҳисобга олган ҳолда кучли ижтимоий сиёсат юритишдан иборат қилиб белгиланган эди. Ҳатто, мамлакатимизда амалга оширилган ислохотлар моҳияти халқаро экспертлар тарафидан айнан “ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига ўтиш” деб ҳам номланди. Бу бежиз эмас эди.

Чунки бир ижтимоий-сиёсий тузумдан бошқасига, айниқса, унга моҳиятан тамоман зид бўлган ижтимоий-сиёсий тузумга ўтиш ҳамisha мураккаб кечади. Бу аҳолининг муайян қисми ҳаётида кескин тарзда акс этади. Бир тузумдан иккинчи тузумга ўтаётганда, хусусан, эски ишлаб чиқариш тизими, мавжуд иқтисодий интеграция табиий равишда издан чиқади, уларнинг барини янгидан шакллантиришга тўғри келади. Шунингдек, мулкка эгаллик қилишнинг шакли ўзгаради, давлат корхоналари, ҳатто, экин ерлари эгалари ўзгаради, ишчи кучи ҳам бевосита бозор иқтисодиёти қонуниятлари асосида қайта тақсимланади. Демак, ижтимоий ҳимояга мухтожлар сафининг ўзгариб, яъни камайиб-кўпайиб туриши ҳам табиий ҳолдир.

Шунинг учун бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида аҳолининг ҳимояга мухтож қисмини ижтимоий қўллаб-қувватлашнинг кафолатли тизими яратилмас экан, бу оғир ижтимоий мушкулотларга олиб келиши мумкин. Мустақил Ўзбекистонда аввал-бошдан бу борада оқилона йўл тутилди.

Ўзбекистон халқининг ўзига хос хусусиятлари ҳамда илғор жаҳон тажрибаларини мужассамлаштирган бу тараққиёт модели негизида кучли ижтимоий сиёсат юритиш мақсади ҳам ётади.

Ҳаёт - ҳамиша ҳаракатда. Уни бир зум тўхтатиб туриш ёки тарих билдирагини орқага айлантиришнинг асло иложи йўқ. Жамият доимо олдинга интилаверар экан, у билан бирга онг ҳам тинимсиз ўзгариб бораверади.

Лекни ҳеч бир замон онгни бир тузумдан батамом воз кечиб, иккинчисига ўтиш давридагидек ўзгартиришга муҳтож бўлмайди.

Ахир, тузумни ким ўзгартиради? Инсон. Ислохот ким учун? Одамлар учун.

Шундай экан, ўзгаришлар моҳияти ҳам шахс, унинг манфаатлари билан бевосита боғлиқ, ислохотлар масъулияти ҳам тўғридан-тўғри фуқаро зиммасига тушади. Кўриниб турибдики, кучли ижтимоий ҳимоя доимо мустақил Ўзбекистон давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб келди. Мамлакатимизда давлат бюджетининг асосий қисми айнан ижтимоий соҳага йўналтирилган ва бу қатъий қоидага изчил амал қилиб келиняпти.

Ислом Каримовнинг 1993 йили чоп этилган “Ўзбекистон - бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли” китобида мазкур беш тамойилдан ҳар бирини шарҳлаш учун биттадан махсус боб ажратилади. Жумладан, “Кучли ижтимоий сиёсат - иқтисодий ўзгартиришларнинг ишончли кафолати” деб номланган еттинчи бобда тўртинчи тамойил ҳар тарафлама ва батафсил таҳлил этиб берилган.

Бу беш тамойил Ислом Каримов таълимотида ўз-ўзидан ёки бирданига шаклланиб қолмаган. Бу - унинг давлатчилик борасидаги тадрижий тафаккури маҳсули янглиғ юзага келди. Бунинг исботи шуки, унинг 1992 йили ёзилган “Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли” асарида илгари сурилган айрим қатъий позицияларнинг ана шу тамойиллар билан бевосита алоқадорлиги бор.

Демак, ислохотлардан кўзланган бош мақсад - халқ ҳаётини яхшилаш, фуқароларнинг эмин-эркин яшаши, ривожланиши, бунёдкорлик ишлари билан фаол шуғулланиши, умрни унумли ўтказиши, турмуш мазмунининг бойишига эришишдан иборат.

1997 йилдан йилларни муайян йўналиш бўйича номлаш анъанаси йўлга қўйилди. Ўша йили “Инсон манфаатлари йили” бўлган. Инсон манфаатлари деганда эса, аввало, фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш маъноси кўзда тутилган. Эътибор қилинса, ўшандан буён ҳар бир йилнинг йўналишида у ёки бу тарзда айнан ижтимоий масала ўртага қўйилади. Эсингизда бор, 2007 йил эса махсус равишда “Ижтимоий ҳимоя йили” бўлди.

Чиндан ҳам, истиқлол йилларида ижтимоий муҳофаза муайян тизимга айланди. Муҳтож қатлам ва гуруҳларга моддий ёрдам кўрсатишнинг ўзига хос, яъни миллий механизми ишлаб чиқилди. Буни адолатли амалга оширишда қишлоқ, овул ва маҳалла фуқаролар йиғинларининг масъулияти оширилди. Инфляцияни инобатга олган ҳолда ҳар йили бир неча маротабадан давлат бюджетидан ажратиладиган маошлар, пенсия ва стипендиялар ошириб бориляпти. Муҳтож қатлам ва гуруҳларга нодавлат ва жамоат ташкилотлари тарафидан моддий ёрдам кўрсатишнинг ҳам турли-турли шакллари пайдо бўлди ва бу жараён тобора такомиллашиб боряпти.

2017 йилнинг айнан “Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили” деб номланиши амалда давлат сиёсатининг изчиллигидан далолат беради.

Бугунга келиб мамлакатимиз ўз тараққиётининг муҳим босқичига кирди. Ижтимоий сиёсат борасида истиқлол йилларидаги катта тажрибаларга суянган, мавжуд анъаналарни изчил давом эттирган ҳолда янги-янги қадамлар ташланяпти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг шу йил 22 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш тўғрисида”ги Фармони билан 94 нафар шахс давлатимиз фуқароси бўлди. Ундан кейин қабул қилинган бир неча Фармонлар асосида яна қанчадан-қанча кишилар

фукароликка ўтди. Бу ҳам мамлакат тарихида муҳим ижтимоий воқелик сифатида баҳоланади албатта.

Ҳаракатлар стратегияси асосида ижтимоий соҳада амалга оширилаётган ишлар кўлами эса ҳар қандай кишини мамнун этади. “2017 - 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини келгусида амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент Фармойишида муайян маънода ҳозиргача амалга оширилган ишлар сарҳисоб қилинди.

Жумладан, ижтимоий соҳадаги энг муҳим ишлар ҳам ўз аксини топган. Унда қайд этилишича, “фақатгина жорий йилнинг биринчи ярмида 2,7 минг километр автомобиль йўллари қурилди ва таъмирланди, 84 минг 300 та иш ўрни яратилди. 2017 - 2020 йилларда шаҳарларда энергия жиҳатдан самарадор арзон кўп квартирали уйларни қуриш ва реконструкция қилиш дастури амалга оширилмоқда, унинг доирасида 50 минг 286 та хонадондан иборат 1 минг 136 та кўп қаватли уйларни, бундан ташқари, намунавий лойиҳа асосида қишлоқ жойларида 75 минг турар жойларни қуриш мўлжалланган”.

Ижтимоий соҳага эътиборнинг кўламини тасаввур қилиш учун, лоақал, шу йилнинг ўзида бу борада қабул қилинган қонуности ҳужжатларнинг муҳим-муҳимларини санаш керак.

Кўриб ўтилганидек, Ҳаракатлар стратегиясида ижтимоий соҳани ривожлантириш учун айнан нималарни амалга ошириш аниқ-тиниқ қилиб белгилаб берилган.

Агар Ҳаракатлар стратегияси қабул қилингандан буён ўтган даврга назар ташласак, бу борада ана шу қисқа фурсат ичида мамлакатимизда қанчалар катта ишлар ҳаётга татбиқ этилганининг гувоҳи бўламиз. Бунинг учун ана шу тўртинчи устувор йўналиш ҳисобланмиш ижтимоий соҳани ривожлантириш бўйича белгиланган етти вазифанинг ижроси юзасидан қилинган ишларга яна бир қарра назар ташлашга тўғри келади.

Аҳоли бандлиги ва реал даромадларни изчил ошириб боришни олиб кўрайлик.

Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Бандлик соҳасида давлат сиёсатини янада такомиллаштири ва меҳнат органлари фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (24.05) Фармони қабул қилинди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республика Президентининг “Аҳоли бандлигини таъминлаш бўйича олиб борилаётган ишлар натижадорлиги ва самарадорлигини оширишда маҳаллий ижро ҳокимияти ва иқтисодий комплексни ҳудудий органлари раҳбарларини шахсий масъулиятини ошириш чора тадбирлари тўғрисида” (06.05), “Касаначиликни янада ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш чора-тадбирлари тўғрисида” (24.05), “Маданият санъат ташкилотлари, ижодий уюшмалар ва оммавий ахборот воситалари фаолиятини янада ривожлантириш, соҳа ходимлари меҳнатини рағбатлантириш бўйича қўшимча шароитлар яратишга доир чора-тадбирлар тўғрисида” (14.08), “2018 - 2019 йиллар, туризм соҳасики ривожлантириш бўйича биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида” (16.08) ва бошқа Қарорлари чиқди.

Айниқса, аҳоли ижтимоий ҳимояси ва соғлиғини сақлаш тизимини такомиллаштириш бўйича ҳам кўп иш қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Шошилиш тиббий ёрдамни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” (16.03), “Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизимини бошқаришни янада такомиллаштири чора-тадбирлари тўғрисида” (18.04), “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Ичимлик сувидан фойдаланишни назорат қилиш давлат инспекциясини ташкил этиш тўғрисида” (18.04), “Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида давлат бошқаруви тизимини такомиллаштириш тўғрисида” (21.04), “Давлат ветеринария хизмати бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” (01.06) ва бошқа Фармонлари қабул қилинди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Соғлиқни сақлаш соҳасида хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” (01.04), “Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида” (04.04), “Хотира ва қадрлаш кунига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида” (04.04), “2017 - 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасида онкология хизматини янада ривожлантириш ва аҳолига онкологик ёрдам кўрсатишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” (04.04), “2017 - 2021 йилларда ичимлик суви таъминоти ва канализация тизимларини комплекс ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш дастури тўғрисида” (20.04), “2018 - 2022 йилларда иссиқлик таъминоти тизимини ривожлантириш дастури тўғрисида” (20.04), “2017 - 2021 йилларда кўп хонадонли уй-жой фондини сақлаш ва ундан фойдаланиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” (24.04), “2017 - 2021 йилларда ер ости сувлари захираларидан оқилона фойдаланишни назорат қилиш ва ҳисобга олишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида” (04.05), “Тошкент шаҳри аҳолисига бирламчи тиббий-санитария ёрдами кўрсатишни бошқариш тизимини янада такомиллаштириш ҳамда унинг самарадорлиги учун раҳбарлар ва мутахассисларнинг касбий масъулиятини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” (06.06), “Ўзбекистон Республикаси аҳолисига 2017 - 2021 йилларда ихтисослаштирилган тиббий ёрдам кўрсатишни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” (20.06), “Аҳолини дори воситалари ва тиббиёт буюмлари билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” (17.07) бошқа Қарорлари ҳамда “Ногиронларни давлат томонидан кўллаб-қувватлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” (01.08) Фармойиши чиқди.

Арзон уй-жойлар барпо этиш мамлакатимизда ижтимоий соҳада амалга оширилаётган ишларнинг инсонпарварлигини кўрсатиб турибди. Уй-жойлар арзон нархларда қурилса, уни сотиб олувчилар сони кўпаяди. Энг муҳими, бу

биринчи галда аҳолининг уй-жойга ўта муҳтож қатламининг манфаатларини ўйлаган ҳолда йўлга қўйилди.

Ҳозирги пайтда мамлакатимиз барча минтақаларида икки сотихли намунали қишлоқ уйларини, шунингдек, икки-уч хонали кўп қаватли уйларни қуриш жадал давом эттириляпти. Бу борада, айниқса, имтиёзли кредитлар жорий этилганидан аҳоли бағоят миннатдор.

Бугунги кунда пойтахтимиз катта уй-жой қурилиши майдонига айланди. Хусусан, Сергели тумани ҳудудида жадал суръатлар билан бунёд этилаётган ҳар тарафлама шинам, замонавий қулайликларга эга арзон кўп қаватли уйлар пешма-пеш битказипяпти.

Йўл-транспорт, муҳандислик-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмаларни ривожлантириш ҳамда модернизация қилиш бўйича мақсадли дастурларни амалга ошириш йўналишига ҳам жиддий эътибор берилляпти.

Сергели туманини шаҳарнинг асосий қисми билан боғлашга хизмат қилиши мўлжалланган ер усти метросининг қурилаётганига ҳаммамиз гувоҳмиз. Метрога параллел равишда Сергелини метронинг Олмазор бекатини боғлайдиган автомобиль йўли ҳам қурилади. Шунингдек, Сергелини бир томони шаҳар катта Ҳалқа йўлига боғлайдиган, иккинчи томони эса Бектемир тарафга йўналган янги магистраль йўлга улайдиган йўл қурилиши ҳам жадаллик билан давом эттириляпти. Шаҳримизнинг йўл ва кўчаларига янгидан асфальт ётқизиляпти.

Таълим, маданият, илм-фан, адабиёт, санъат ва спорт соҳаларини ривожлантириш ижтимоий соҳанинг муҳим йўналишини ташкил этади.

Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” (20.04), “2017/2018 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш тўғрисида” (05.05), “Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” (03.06), “Маъданият ва санъат ташкилотлари, ижодий уюшмалар ва оммавий

ахборот воситалари фаолиятини янада ривожлантириш, соҳа ходимлари меҳнатини рағбатлантириш бўйича қўшимча шароитлар яратишга доир чоратadbирлар тўғрисида” (14.08) ва бошқа Қарорлари чиқарилганини алоҳида кайд этиш лозим.

Ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш борасида туб бурилиш юз берди.

Хабарингиз бор, шу йилнинг 30 июнь куни “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракатининг IV курултойи бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев қатнашиб, нутқ сўзлади. Давлатимиз раҳбари ёшлар сиёсатини чуқур таҳлил этиб, бу борада янги ишлаш принципларини баён қилиб берди. “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати Ёшлар иттифоқига айлантирилди. Бундан буён 30 июнь Ёшлар куни сифатида байрам қилинадиган бўлди.

Кўп ўтмай Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги (05.07) Фармони қабул қилинди. Бошқа кўп қонуности ҳужжатларида ҳам ёшларни ижтимоий фаолликка ундайдиган, улар ҳаётини яхшилашга қаратилган тартиб-қоидалар белгиланди.

Сиёсатдаги барқарорлик ва изчиллик ҳар қандай давлатда ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилади.

Ҳозир пойтахтимизнинг қайси маҳалласига кирманг, аҳолининг бахтли яшаши учун қулай шароитлар яратишга киришилганига гувоҳ бўласиз. Кўп қаватли уйларнинг фасадлари таъмирланяпти. Бу уйлар орасидаги йўл ва йўлакларга цемент ётқизиляпти. Болалар учун ўйингоҳлар янгидан жиҳозланяпти. Шаҳарнинг бўш турган иншоотларида янги-янги ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш шохобчалари бунёд этиляпти. Бу қўллаб янги иш ўринларини ташкил этиш имконини беряпти.

Буларнинг бари - ижтимоий соҳани ривожлантириш, аҳолининг турмуш даражасини кўтаришни кўзлаб амалга ошириляпти.

Жамият - бир бутун тана. Унинг айрим дохлари гуллаб-яшнаб кетсаю, бошқалари қуриб қолса, адолатдан бўладими? Йўқ!

Бу йилдан эътиборан мамлакатимизда ижтимоий ҳимоя тизимининг ҳуқуқий асослари тубдан янгиланди.

Энди бир мулоҳаза юритсак бўлади: ижтимоий ҳимоя иборасини, умуман олганда, саховат эгаларининг муҳтожларга қайишуви деб тушуниш мумкин.

Бу қатъият - умуминсоний қадриятлардан бири. Бу қатъият - муқаддас ислом динининг ҳам ўзак масалаларидан бири ҳисобланади. Бу қатъият - демократиянинг ҳам асосий талабларига тўла жавоб беради. Бу қатъият - ўзбек миллий менталитетининг ҳам мағзи-мағзига сингиб кетган.

4-мавзу. Ўзбекистон ташқи сиёсатининг назарий концептуал асослари. Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотларнинг назарий асоси бўлган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясинининг жаҳон ҳамжамиятида тан олиними (2 саат)

режа:

1. Ўзбекистон жаҳон ҳамжаияти тула аъзоси
2. Ҳаракатлар стратегиясинининг жаҳон ҳамжамиятида тан олиними
3. Ўзбекистон ташқи сиёсати ютуқлари

Мана уч йилдирки, Ҳаракатлар стратегиясининг чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий ташқи сиёсат соҳасидаги устувор йўналишларида белгиланган вазифалар Ўзбекистоннинг тараққиётга эришиш йўлида муҳим аҳамият касб этиб келмоқда. Маълумки, мамлакатимиз ўзининг ташқи сиёсат фаолиятида барча хорижий мамлакатлар ва жаҳон ҳамжамияти билан самарали ҳамкорликни халқимиз ва юртимиз манфаатларидан келиб чиқиб, очик, дўстона ва прагматик тамойилларга асосланган ҳолда олиб бормоқда.

Президент Шавкат Мирзиёев Олий Мажлисга йўллаган навбатдаги Мурожаатномасида Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати бундан буён ҳам ана шу принциплардан чекинмаган ҳолда изчил давом эттирилишини таъкидлади. Шу билан бирга, дунёнинг ривожланган давлатлари бўлмиш АҚШ, Россия, Хитой, Туркия, Япония, Жанубий Корея ва Европа иттифоқи билан савдо-иқтисодий, инвестициявий, молиявий, маданий-гуманитар ва хавфсизлик соҳасидаги алоқаларни янгича мазмун-моҳият билан бойитган ҳолда янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш зарурлигига алоҳида урғу берилди.

Ўзбекистон Республикаси “Ташқи сиёсий фаолият концепцияси”га мувофиқ, республика ташқи сиёсатининг асосий йўналишларидан бири АҚШ билан ҳамкорлик ҳисобланади. Ўзбекистон-АҚШ муносабатлари ўзаро ҳурмат ва бир-бирининг манфаатларини инобатга олишга асосланган бўлиб, томонлар бир қатор халқаро ва минтақавий муаммолар бўйича яқин позицияга эга, жумладан, Марказий Осиё ва Афғонистонда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш ўзаро ҳамкорликнинг энг асосий йўналишлари ҳисобланади.

Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг АҚШ билан савдо-иқтисодий алоқалари тобора ривожланиб бормоқда. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда АҚШнинг “General Motors Powertrain Uzbekistan”, “Exxon Mobil”, “CNH Industrial”, “Coca-Cola”, “Hyatt”, “Hilton”, “John Deere”, “Honeywell”, “Caterpillar” ва бошқа қатор дунёга таниқли йирик компаниялари фаолият юритмоқда.

Россия Федерацияси билан кенг кўламли ҳамкорлик эса, ҳар икки давлат ўртасида имзоланган Стратегик ҳамкорлик ва Иттифоқдошлик муносабатлари тўғрисидаги шартномалар асосига қурилган. Шунингдек, ҳозирги кунда Россия Федерацияси билан икки томонлама савдо-иқтисодий алоқалар ҳам жадал суръатларда ривожланмоқда. Шу ўринда ташқи савдо ҳамкорларимиз орасида Россия Федерацияси етакчи ўринларни эгаллаб келаётганини эътироф этиш лозим.

Хитой билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик ҳам томонларнинг терроризм, экстремизм, наркотрафик, ноқонуний қурул савдоси ва хавфсизликнинг бошқа таҳдидлари бўйича қарашларнинг яқинлиги асосида олиб борилмоқда. Шунингдек, Ўзбекистон Хитой билан стратегик ҳамкорликни мустаҳкамлаш, кенг савдо-иқтисодий, инвестицион ва молиявий ҳамкорликни кенгайтиришда ўзаро манфаатдорлик тамойилларига асосланади.

Бугун Ўзбекистон ва Хитой турли лойиҳалар, авваламбор, юқори технологиялар соҳасидаги лойиҳаларни ҳаётга татбиқ этиш борасидаги ҳамкорликни фаол ривожлантирмоқда. Бир қатор Хитой компаниялари республикада худудида углеводород конларини қидириш ва қазилар ишларида фаол иштирок этмоқда. Шунингдек, юртимизда Хитой капитали иштирокидаги кўплаб корхоналар самарали фаолият юритмоқда.

Ўзбекистоннинг йирик савдо-иқтисодий ҳамкорларидан бири ҳисобланган Туркия давлати билан ҳам иқтисодий ва сиёсий алоқалар мустаҳкамланишда давом этмоқда. Ҳар икки давлат ташқи ишлар вазирликлари ўртасида мунтазам равишда сиёсий маслаҳатлашувлар ўтказиб борилмоқда. Шу билан бирга, икки давлат ўртасидаги маданий-гуманитар, таълим ва туризм соҳаларидаги алоқалар ҳам изчил ривожланиб бормоқда.

Япония билан ҳамкорлик эса, Ўзбекистон ва Япония ўртасида имзоланган дўстлик, стратегик шерикчилик ва ҳамкорлик тўғрисидаги қўшма баёнот ва стратегик шерикликни чуқурлаштириш ва кенгайтириш тўғрисидаги қўшма баёнот ҳуқуқий негизи асосида олиб борилмоқда. Қолаверса, икки давлатнинг ташқи ишлар вазирликлари ўртасида доимий равишда сиёсий маслаҳатлашувлар самарадор натижаларни бермоқда.

Бундан ташқари, Япония доимий равишда Ўзбекистонга молиявий-техник ёрдам кўрсатиб келади. Ушбу ёрдам туфайли Ўзбекистонда соғлиқни сақлаш, маориф, транспорт, телекоммуникация ва бошқа соҳаларда қатор ижтимоий аҳамиятли ва инфратузилма лойиҳалари амалга оширилди.

Шунингдек, мамлакатимизда Япония халқаро ҳамкорлик агентлиги (JICA) ва Япония ташқи савдо ташкилоти (JETRO) нинг минтақавий

ваколатхоналари самарали фаолият олиб бормоқда. Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг “UzAuto” ва Япониянинг “Isuzu” компанияси ҳамкорлигида автобуслар ва юк машиналари ишлаб чиқарилиши йўлга қўйилган.

Жанубий Корея билан ҳамкорлигимиз Ўзбекистон Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2017 йил 22-25 ноябрь кунлари Корея Республикасига давлат ташрифи натижалари бўйича қабул қилинган Стратегик ҳамкорликни ҳар томонлама кенгайтириш тўғрисидаги баёноти асосида давом эттирилмоқда. Шунингдек, ушбу ташриф доирасида давлатлараро, ҳукуматлараро ва идоралараро даражадаги 20 дан зиёд келишувлар имзоланди. Бундан ташқари, қиймати 10 миллиард доллардан зиёд бўлган савдо-иқтисодий, молиявий-техникавий ва бошқа соҳаларда жами 64 та ҳужжат имзоланди, улардан 4 миллиард доллари Ўзбекистон иқтисодиётига тўғридан-тўғри корейс инвестицияларини ташкил этади.

Шунингдек, икки давлат ўртасида парламентлараро алмашув муваффақиятли ривожланмоқда. Корея Республикаси Миллий Ассамблеясида “Корея-Ўзбекистон” дўстлик Ассоциацияси ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Корея билан ҳамкорлик бўйича махсус гуруҳ фаолият юритиб келмоқда. Икки давлат ташқи ишлар идоралари ўртасида доимий равишда сиёсий маслаҳатлашувлар ўтказиб келинмоқда.

Бундан ташқари, Корея Республикаси Ўзбекистоннинг Осиё ва Тинч океани минтақасидаги савдо шериклари орасида энг юқори ўринни эгаллайдиган давлат ҳисобланади. Шу билан бирга, савдо-иқтисодий ҳамкорлик бўйича қўшма Ҳукуматлараро қўмита муваффақиятли фаолият юритиб келмоқда. Шунингдек, Ўзбекистондаги “Навоий” эркин индустриал иқтисодий зонаси ташкил этилишида Жанубий Корея ишбилармон доираларининг фаол иштирок этгани тақсинга лойиқдир.

Европа иттифоқи билан самарали ҳамкорлигимизнинг мустаҳкам ҳуқуқий негизини Шериклик ва ҳамкорлик тўғрисидаги битим ташкил этиб, ушбу ҳужжат асосида кўп қиррали муносабатларнинг таъсирчан

механизмлари – Ҳамкорлик кенгаши ва кўмитаси, Парламентлараро ҳамкорлик кўмитаси ва бошқа тузилмалар самарали фаолият юритиб келмоқда.

Қолаверса, мамлакатимиз Ўзбекистон-Европа шериклигининг кенг кўламли инвестиция дастури доирасида Европа тикланиш ва тараққиёт банки билан ҳамкорликни янада ривожлантириш бўйича фаол иш олиб бормоқда.

Ўзбекистон дунёдаги барча давлатлар, аввало, қўшни мамлакатлар билан яхши қўшничилик, дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантиришга ҳам алоҳида этибор қаратмоқда. Ўзбек халқида “Қўшнинг тинч – сен тинч”, деган нақл бор. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Марказий Осиё республикалари билан алоқаларни янги бочқичга кўтаришни муҳим вазифа, деб билади.

Қолаверса, халқларимиз ўртасидаги узоқ тарихга эга қардошлиқ ришталари ўзаро ҳурмат ва дўстлик муносабатлари, муштарак маданий қадриятлар орқали узвий боғланган бўлиб, мамлакатимиз Марказий Осиё давлатлари билан ўзаро ҳурмат, бир-бирининг манфаатларини тан олиш асосида ва халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқ тарзда янада самарали ҳамкорлик қилишни ўзининг асосий вазифаларидан деб билади.

Юқорида санаб ўтилган ривожланган давлатларнинг барча соҳалардаги тажрибасини ўзлаштириш ва улардан мамлакат тараққиёти йўлида самарали фойдаланиш Ўзбекистон учун ҳозирги ислохотлар ва юксалиш даврида энг муҳим вазифалардан бири ҳисобланади. Шунинг учун, ушбу давлатлар билан муваффақиятли савдо-иқтисодий, сиёсий, инвестициявий ва молиявий алоқараларни ривожлантирган ҳолда мамлакатимиз иқтисодиётини кўтариш, тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб қилган ҳолда микро ва макро иқтисодиётимизни ривожлантириш ҳамда халқимиз ҳаётини юскалишига эришишимиз мумкин.

Давлат раҳбарининг Мурожаатномасида эътироф этилганидек: “Биз Ўзбекистон ташқи сиёсатини фаоллаштириш юзасидан бошлаган кенг кўламли ишларни, миллий манфаатларимизга жавоб берадиган, очиқ,

прагматик ва чуқур ўйланган ташқи сиёсат йўлини давом эттирамиз. Олис ва яқиндаги барча давлатлар билан ҳамкорлик алоқаларини, узоқ муддатли ва кўп қиррали шерикликни янада кучайтирамиз”.

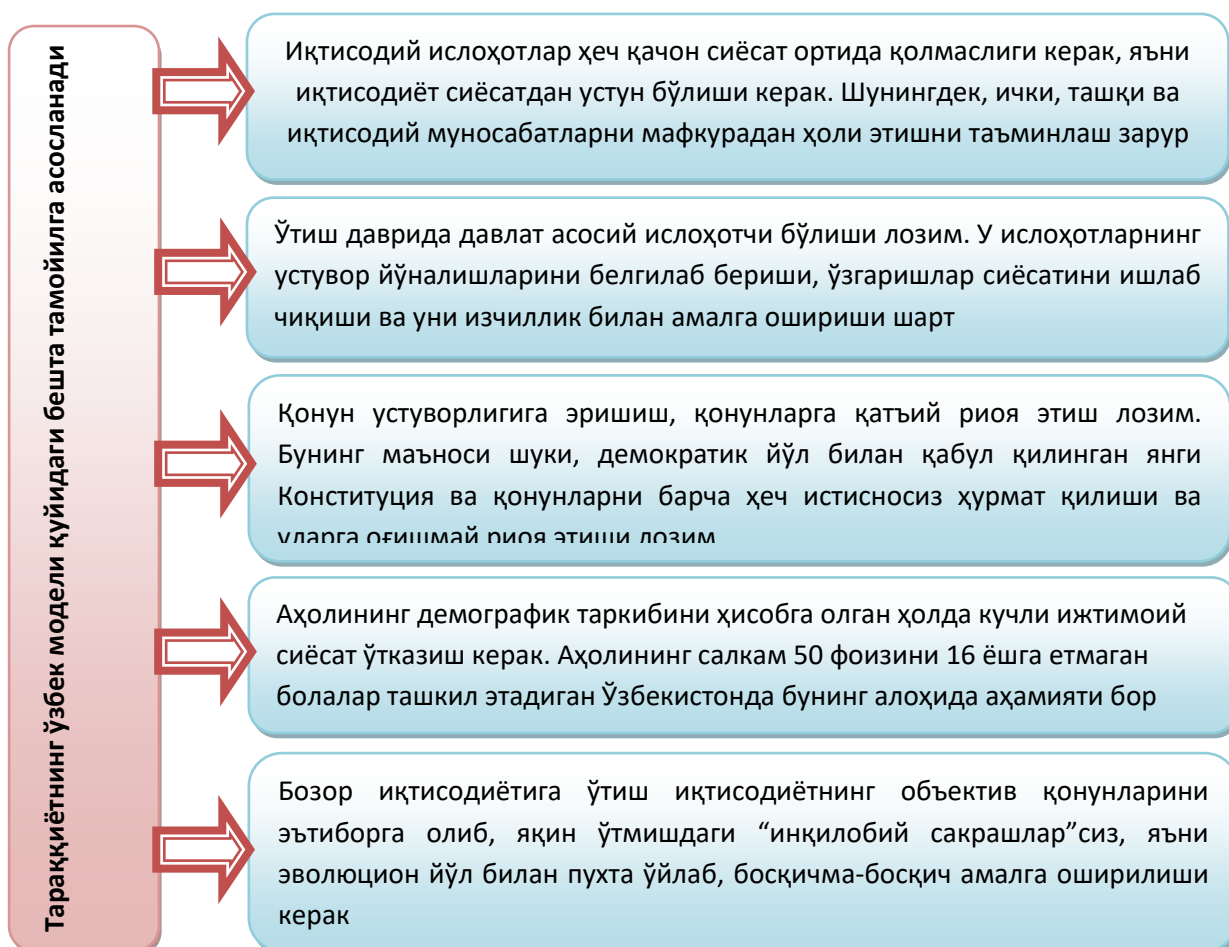
V. КЕЙСЛАР

Иқтисодиётни тубдан ўзгартириш ва ислох этишда тараққиётнинг ўзбек моделининг ўрни ва аҳамияти

Биз ислохотларни инқилобий усулда, яъни “шок терапияси” йўли билан амалга оширишдан онгли равишда воз кечиб, тадрижий тараққиёт йўлини танлаб олганимиз туфайли халқимизни қандай оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган иқтисодий ва ижтимоий тўфонлардан асраб қолишга муваффақ бўлганимизни бугун ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда.

Ислом Каримов

Ўзбекистон 1991 йили ўз мустақиллигини қўлга киритганидан сўнг умрини ўтаб бўлган мустабид, маъмурий-буйруқбозлик, режали-тақсимот тизимидан воз кечиб, “ўзбек модели” деб ном олган ўз тараққиёт йўлини танлаб олди.

Мамлакатимизда иқтисодий ислоҳ қилиш ва ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантириш асосида уни собиқ тузум даврида тушиб қолган чуқур таназзулдан чиқариб, барқарор ривожлантиришга, аҳоли турмуш фаровонлигига эришишга қаратилган туб ўзгартиришлар сиёсатининг стратегик мақсадлари

Ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини босқичма-босқич шакллантириш, қудратли ва тинимсиз ривожланиб борадиган, кишилар ҳаёти ва фаолияти учун зарур шарт-шароитларни таъминлайдиган иқтисодий тизимни барпо этиш

Кўп укладли иқтисодиётни яратиш, инсоннинг мулкдан маҳрум бўлишига барҳам бериш, ташаббускорлик ва уддабуронликни бутун чоралар билан ривожлантириш негизи бўлган хусусий мулкнинг давлат томонидан ҳимоя қилинишини таъминлаш

Корхоналар ва фуқароларга кенг иқтисодий эркинликлар бериш, уларнинг хўжалик фаолиятига давлатнинг бевосита аралашувидан воз кечиш, иқтисодиётни бошқаришнинг маъмурий-бўйруқбозлик усулларини бартараф этиш, иқтисодий омиллар ва рағбатлантириш воситаларидан кенг фойдаланиш

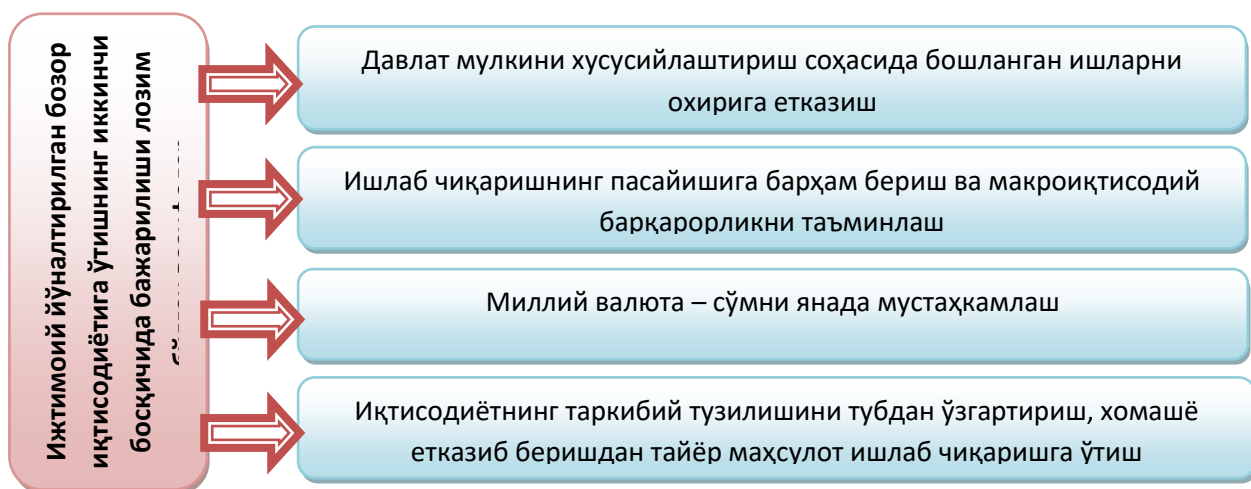
Иқтисодиётда моддий, табиий ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишни таъминлайдиган чуқур структуравий ўзгаришлар қилиш, рақобатдош маҳсулотлар ишлаб чиқариш, жаҳон иқтисодий тизимида қўшилиб бориш

Фуқароларда янгича иқтисодий фикрлашни шакллантириш, уларнинг дунёқарашини ўзгартириш, ҳар бир кишига ўз меҳнатини сарфлаш соҳаси ва шаклларини мустақил белгилаш имконини бериш

**Ижтимоий
йўналтирилган бозор
иқтисодиётига
ўтишнинг биринчи
босқичида
бажарилиши лозим
бўлган шароитлар**

Собиқ мустабид тизимнинг оғир оқибатларини бартараф этиш, тангликка барҳам бериш, иқтисодиётни барқарорлаштириш

Республиканинг ўзига хос шароити ва хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, бозор муносабатларининг негизларини шакллантириш

Иқтисодийнинг барқарор ўсишини таъминлаш ва ҳаёт сифатини яхшилаш борасида амалга оширилган саъй-ҳаракатлар

Жаҳон иқтисодиётида кечаётган мураккаб жараёнлар иқтисодиётни барқарор ривожлантириш, рақобатдошлигини ошириш учун унинг таркибий тузилишини муттасил такомиллаштириб бориш заруратини янада кучайтирди. Мамлакатнинг рақобатдошлиги энг аввало унинг иқтисодиёти рақобатдошлиги орқали ифодаланади.

Миллий иқтисодиётнинг рақобатдошлик даражаси унинг табиий ресурс салоҳияти, меҳнат ресурсларининг сони ва сифати (малака даражаси), ишлаб чиқаришнинг техник-технологик модернизациялашганлик даражаси, иқтисодиёт таркибий тузилишининг такомиллашгани, давлатнинг иқтисодий ривожланиш ҳамда ислохотлар стратегияси қай даражада илмий асослангани ва ўзгаришлар жараёнларини ҳисобга олгани ҳамда жаҳон иқтисодиётига интеграциялашгани билан белгиланади.

2-слайд

Иқтисодий ислохотларнинг ҳозирги босқичида таркибий ўзгаришлар сиёсати

Мамлакат иқтисодиётининг диверсификациялашув даражасини кўтариш, яъни ишлаб чиқарилаётган товарлар ва хизматлар номенклатурасини кенгайтириш, ЯИМ, экспорт каби кўрсаткичларда алоҳида тармоқ маҳсулоти ёки маҳсулот гуруҳининг устунлик қилишига барҳам бериш

Ташқи бозорлардаги конъюнктура ўзгаришларига кам таъсирчан бўлган тармоқ ва соҳаларнинг ЯИМ ва бандликдаги улшининг юқори бўлишини таъминлаш

Тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчи, шунингдек, экспорт қилувчи корхона ва тармоқларнинг хомашё ва бутловчи қисмлар билан таъминланишида маҳаллий корхоналар улшининг устунлигига эришиш

Юқори технологиялар ва замонавий техника билан қуролланган, арзон ва сифатли, ташқи бозорда бемалол рақобатга кириша оладиган sanoat тармоқларининг sanoat ишлаб чиқариши кўрсаткичларидаги улшини ошириш

Конъюнктура ўзгаришларига тез мослашувчан, капитал сифими паст бўлган соҳа ва тармоқларнинг ялли иқтисодий кўрсаткичларидаги салмоғини ошириш

3-слайд

Ёруғ истиқбол сари дадил одимлаётган Ўзбекистон дуч келиши мумкин бўлган хавф-хатарларнинг олдини олишга қаратилган ҳаракатлар

Эришилган ютуқларга маҳлиё бўлиб, хотиржамлик кайфиятига берилмаслик

Жаҳон миқёсида глобаллашув ва рақобат кучайиб бораётган бугунги замонда эгаллаб турган ўрнимизни холисона ва танқидий баҳолаш, тобора ошиб бораётган ҳаёт талабларига жавоб бериш, кечаётган давр билан ҳамқадам бўлиш шартлиги

Тараққиёт дастури ва уни амалга ошириш стратегиясини пухта ишлаб чиқиш

Эртанги кун талабларидан келиб чиққан ҳолда, мамлакатимизни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш йўлидаги изчил ҳаракатларимизни кучайтириш зарурлиги

Президентимиз томонидан Инқирозга қарши чоралар дастурида белгилаб берилган комплекс тадбирлар

Корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлашни янада жадаллаштириш, замонавий, мослашувчан технологияларни кенг жорий этиш

Жорий конъюнктура кескин ёмонлашиб бораётган ҳозирги шароитда экспортга маҳсулот чиқарадиган корхоналарнинг ташқи бозорларда рақобатдош бўлишини қўллаб-қувватлаш бўйича конкрет чора-тадбирларни амалга ошириш ва экспортни рағбатлантириш учун қўшимча омиллар яратиш

Қатъий тежамкорлик тизимини жорий этиш, ишлаб чиқариш харажатлари ва маҳсулот таннархини камайтиришни рағбатлантириш ҳисобидан корхоналарнинг рақобатдошлигини ошириш

Электро энергетика тизимини модернизация қилиш, энергия истеъмолини камайтириш ва энергия тежашнинг самарали тизимини жорий этиш чораларини амалга ошириш

Жаҳон бозорида талаб пасайиб бораётган бир шароитда, ички бозорда талабни рағбатлантириш орқали маҳаллий ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш

Демократик бозор ислохотлари ва иқтисодиётни либераллаштиришни янада чуқурлаштириш

Мамлакатимиз босиб ўтган мустақил тараққиёт йўлининг биринчи босқичида (1991-2000) ўтиш даври ва миллий давлатчилик асосларини шакллантириш билан боғлиқ қуйидаги долзарб вазифалар амалга оширилди

Эски мустабид совет тизимидан воз кечиб, мамлакатимизда ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига асосланган очиқ демократик давлат барпо этиш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш

Асосий қомус – Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш

Сиёсий ва иқтисодий тараққиёт, давлат ва жамият қуриш стратегиясини барпо этишда халқимизнинг тарихан шакланган миллий ва маданий ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган, мамлакатимизнинг мавжуд табиий-иқтисодий, минерал-хом ашё ва инсоний салоҳиятини ҳолисона ва жиддий баҳолаган ҳолда, жаҳон хўжалик алоқалари тизимида ўзига муносиб жой эгаллаш

Давлат ва иқтисодиётни бошқаришнинг мустабид, марказлашган тизимига барҳам бериш, мустақил Ўзбекистоннинг янги сиёсий ва давлат тузилиши асосларини, аввало қонунчилик тизимини шакллантириш, марказда ва жойларда ваколатли ҳокимият органларининг яхлит тизимини ташкил этиш

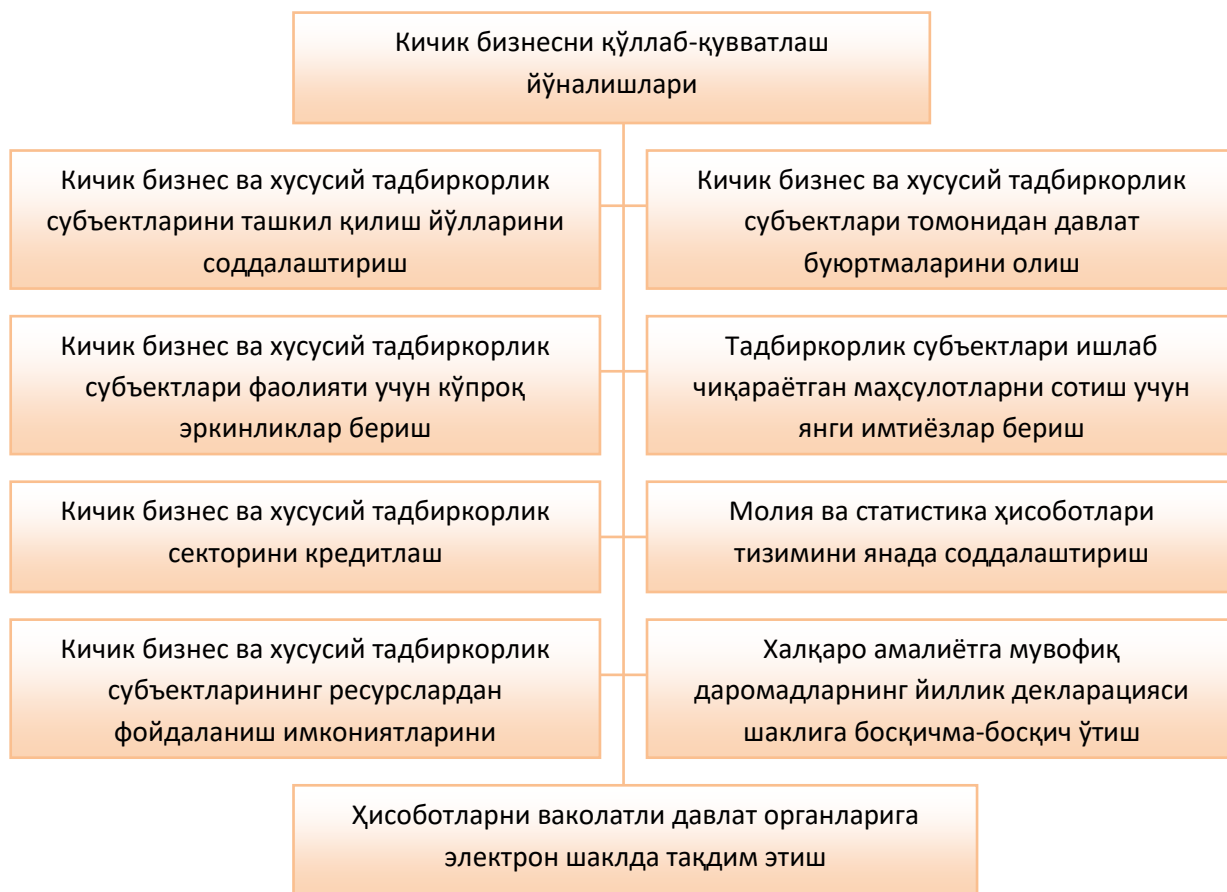

Туб маъмурий ислохотларни амалга ошириш, жумладан: марказлашган режалаштириш ва тақсимлаш тизимининг таянчлари бўлган Давлат план комитети, Давлат таъминот комитети, Давлат нарх комитети, Давлат агросаноат комитети ва кўплаб тармоқ вазирликларини тугатиш, маҳаллий ҳокимият органларини қайта ташкил қилиш – вилоят, туман ва шаҳарларда ҳокимлик институтини жорий этиш. Маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органи тизими –

Судларни жазоловчи ва фақат давлат манфаатларини ҳимоя қилувчи органдан қонун устуворлиги ва инсон ҳуқуқлари ҳимоясини таъминловчи органга айлантиришга қаратилган яхлит суд ҳокимияти тизимини шакллантириш

VI. ГЛОССАРИЙ

Термин	Ўзбек тилидаги шарҳи	Инглиз тилидаги шарҳи
аграр муносабатлар	ерга эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш билан боғлиқ бўлган муносабат-лардан иборат	The destruction of the has disproportionately hit one ethnic group, a people roughly half a million strong whose name means “black hats.
агробизнес	кишлоқ хўжалигидаги бизнес тушунилади. Кенг маънода, бунга қишлоқ хўжалиги билан шуғулланувчи бизнес турлари киради	homeland is the region where the once flowed into the
ахборот жамияти	пулдан олинган фоиз, дивиденд, рента, кўчмас мулк, қишлоқ хўжалик маҳсулотини, хунармандчилик буюмларини сотиш ва ҳар хил хизматлар кўрсатишдан олинган даромадлардир	This is a future society that gradually will replace the notion “Industrial society”. It will combine into one an exesting system by update communication technology and developing of update information software.
аҳоли даромадлари	аҳолининг маълум вақт давомида пул ва натура шаклида олган даромадлари миқдоридан иборат. АД га иш хақи, тадбиркор даромади, пенсия, нафақа, стипендия, капиталдан олинадиган фойда,	traditionally farmed the fertile delta soils, fished in the river channels and the vast lake, and pastured cattle in the formerly extensive marshlands
бизнес	(инглизча business-иш, фаолият, машғулот) бойлик, фойда орттиришга йўналтирилган иш, фаолият. Бизнес хўжалик юритиш кўламига қараб йирик, ўрта ва майда турларга бўлинади. Ходимларнинг ўртача сони ва маҳсулот ҳажмига қараб	Today the fisheries are gone and farming and herding suffer from the toxic dust clouds blowing from the dry seabed

	ажратилади	
бизнесмен	(инглизча business-иш, ман-одам)- бизнес билан шуғулланувчи шахс, корчалон	is very busy. always finds the time to spend with me and mam. need to have a very creative a businessman. to become a businessman too. our country needs good businesspeople to strengthen its economy.
бозор	сотувчи ва харидор ўртасида юзага келадиган иқтисодий муносабатлар мажмуи. Бозордаги талаб ва таклиф иқтисодий, демографик, ижтимоий, сиёсий ва маънавий омиллар таъсирида шаклланади.	Manager deals mainly with people. It studies what is necessary to do that people worked better and were not offended. Marketing deals with market research and commercial activity in general. I still have time to think and choose.
бозор ислохотлари	халқ иштирокида давлат томонидан ишлаб чиқилган бозор муносабатларини шакллантиришга қаратилган чора-тадбирларни давлат назорати остида амалга оширишдан иборат	Good and bad manners make up the social rules of a country. They are not always easy to learn because they are often not written down in books. of this century because it was not considered respectable behaviour for a
бозор инфратузилмаси	сотувчи ва харидор ўртасида бозор муносабатлари шаклланишини, ривожланишини таъминлайдиган ташкилотлар, муассасалар, идоралар, корхоналар мажмуаси. Унинг таркибига савдо корхоналари, таъминот ташкилотлари, валюта ва қимматбаҳо қоғозлар биржаси, транспорт, алоқа ва	Now both women and men drink freely in pubs and women are fully integrated into public life. Visitors to Britain are often surprised by the strange behaviour of the inhabitants. One of the worst mistakes is to get on a bus without waiting your turn in the queue. The other people in the queue will probably complain loudly

	бошқа хизмат кўрсатувчи тармоқлар киради	
бюджет	(ингл.budget-сумка)- давлат, корхона, муассаса ва шу кабиларнинг маълум муддат учун олдиндан белгилаб қўйиладиган кирим-чиқим , даромад - буромад сметаси	Queuing is a national habit and it is considered polite or good manners to wait for your turn
валюта	(итал. valuta. лат. valere-қадрланмоқ, қиймат)-мамлакатнинг пул бирлиги ва унинг типи (олтин, кумуш, қоғоз, пул)га тенглаштирилган тўлов воситалари	Since independence, the Government of Uzbekistan has stated that it is committed to a gradual transition to a market- based economy.
виртуаль университет	Университет ва коллежларнинг бирлашмаси (АҚШ), интеграция лашган ўқув режалари асосида бир вақтнинг ўзида бир неча ўқув юртларида таҳсил олиш имкония тини берувчи таълим муассаса лари	A consortium of universities and colleges (United States), providing an opportunity for the student to study in several educational institutions on the basis of distributed (combined) curriculum
гиперинфляция	ҳаддан ташқари инфляция, нарх-навонинг шиддат билан ўсиши, пул қадрининг ғоят тез пасайиши, пул топишга интилишнинг минимал даражага келиши билан ифодаланади.	The progress with economic policy reforms has been cautious, but cumulatively Uzbekistan has registered respectable achievements.
глобаллашув	Глобаллашув шароитида нарх-навони мутлақо тартибга солиб бўлмайд	Philosophical and sociological approach that tend to the World states integration on a base of cammon to mankind
декларация	1) ҳукумат, ташкилот, фирма номидан расмий эълон қилинган баёнот; асосий	The government has eliminated the gap between the black market and official

	<p>принципларни тантанали эълон қилиш; 2) божхонада Д.- қимматбаҳо буюмларни, маҳсулотларни чегарадан олиб чиқишда ва қимматбаҳо пакетларга, бандеролга қўшиб жўнатиладиган ҳужжат. Ушбу ҳужжатда пакет мазмуни, қиймати кўрсатилади:</p>	<p>exchange rate by successfully introducing convertibility of the national currency, but its restrictive trade regime and generally interventionist policies continue to have a negative effect on the economy</p>
<p>демократик жамият</p>	<p>Демократик жамият даромаднинг миқдори, манбаи, мулк ҳажми ва бошқалар хусусида солиқ тўлаш учун ёзилган ариза</p>	<p>The society which repels the principles of legal state and civil society on a base democracy.</p>
<p>деҳқон хўжалиги</p>	<p>оилавий мулкка асосланувчи, оила аъзолари ёки қариндошларнинг биргаликда меҳнати билан ер участкаларида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш ва сотишни амалга оширувчи юридик шахс мақомига эга бўлган товар хўжалигидир</p>	<p>Substantial structural reform is needed, particularly in the area of improving the investment climate for foreign investors, strengthening the banking system, and freeing the agricultural sector from state control.</p>
<p>дотация</p>	<p>ташкilot, корхоналарга давлат томонидан бериладиган ёрдам пули, моддий ёрдам, қўшимча тўлов. Асосан зарарни қоплаш ва бошқа мақсадлар учун ишлатилади</p>	<p>Remaining restrictions on currency conversion capacity and other government measures to control economic activity, including the implementation of severe import restrictions and sporadic closures</p>
<p>импорт</p>	<p>(лат.importo-киритаман) - 1) мамлакат ичига фойдаланиш ёки сотиш учун четдан олиб келинган хорижий маҳсулотлар; 2) капитал И.-</p>	<p>Agriculture and manufacturing industries contribute equally to the economy, each accounting for about one-quarter</p>

	хориждан мамлакатга келаётган капитал (кредит, заём ва бошқа); 3) четдан олиб келинган маҳсулотларнинг умумий сони ва қиймати	
Инвестиция	(нем.investitlion, лат. investere- кийинтирмоқ)- инвестор томонидан бирор бир фаолиятни амалга ошириш учун капитал маблағларни, сармояларни жорий қилиш, фойда олиш мақсадида сарф қилиш. И. мамлакат ичида (ички инвестиция) ва хорижий мамлакатларда (ташқи инвестиция) амалга оширилиши мумкин.	Given the growing economy, the total number of employed rose million in. This healthy increase of nearly the labor force lagged behind the increase in during the same period chart), which implies a significant increase in labor productivity. Official unemployment is very low:
Инновация	янгиликни жорий қилиш, фан-техника ютуқларини бошқариш ва ташкил қилиш соҳасидаги янгиликлар мажмуи	Innovation is from greek word that means renovate
Интеграция	(лат.integer-бутун) мустақил хўжалик фаолиятининг миллий, минтақа ва халқаро миқёсда ўзаро қўшилиб яхлит хўжалик тизимини ташкил этиши	Integration is joining of some part into one unity, entry to something's structure (economic, political, scientific integration)
Информатизация	муомаладаги қоғоз пуллар миқдорини таклиф қилинган савдога чиқарилган товар нархларнинг йиғиндисидан кўпайиб кетиши;	Coming into being the informatics as an important mens of scince and technical development in contemporary society
Инфляция	қоғоз пулнинг жуда кўп чиқарилиши натижасида пулнинг қадрсизланиши.	Underemployment, on the other hand, is believed to be quite high, especially in

	Бундай ҳолат хўжалик юритиш борасидаги қийинчиликларни бартараф қилиш даврида, маҳсулот ишлаб чиқариш камайган ҳолларда кўшимча пул чоп этиш натижасида юзага келади	agriculture, which accounts for fully of all employed, many of them working part-time on tiny household plots, but no reliable figures are available in the absence of credible labor surveys
Ижтимоий сиёсат	даромадларни тақсимлашда иқтисодиёт қатнашчилари ўртасида тенгсизлик натижасида вужудга келадиган зиддиятларни бартараф этишга қаратилган давлатнинг чора тадбирларидан иборат	The minimum wage, public-sector wages, and old-age pensions are routinely raised twice a year to ensure that base income is not eroded by inflation
Инқироз	тараққиётнинг орқага қайтиши, пасайиши, таназзули, регресс, тушкунлик; тугаш, битиш. И. га учрамоқ (ёки юз тутмоқ), орқага кетмоқ, пасаймоқ, тушкунликка учрамоқ	Although no statistics are published on average wages in pensions as a proxy for the average wage increased significantly between and both in real terms and in
Ислохот	турли равишда ўтказилган ўзгариш: ислох қилиш, реформа. Иқтисодий И.- иқтисодни инқироз ҳолатидан чиқариш борасида ўтказилган чора-тадбирлар	This conservative estimate should be compared with public declaration that the average wage in (including both the private and the public sector) was equivalent to The true average wage is probably somewhere between these
Иқтисодий сиёсат	ҳаётий неъматларни ишлаб чиқариш, тақсимлаш, айирбошлаш ва истеъмол қилиш соҳасидаги давлатнинг аниқ мақсадга йўналтирилган тадбирлари тизимидан иборат	According to the forecast by the, in is expected to grow by Meanwhile, in the growth is predicted at

Жаҳон бозори	халқаро меҳнат тақсимотида асосланувчи иқтисодий ҳамкорликни хилма-хил шакллари билан ўзаро боғланган мамлакатлар ўртасидаги мунтазам олди-сотди муносабатлари	Literacy in is almost universal, and workers are generally well-educated and trained. Most local technical and managerial training does not meet international business standards, but foreign companies engaged in production report that locally hired workers learn quickly and work effectively
Кичик бизнес	бозор иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда ўзига мустақил майда корхоналарнинг даромад олиш мақсадида амалга оширадиган фаолияти	Foreign firms generally find that younger workers, untainted by the Soviet system, work well at all levels.
Миллий бойлик	инсоният жамияти тараққиёти томонидан яратилган ҳамда авлодлар томонидан жамғарилган моддий ва маънавий бойликлар, табиий ресурслардан иборат	With the closure or downsizing of many foreign firms, it is relatively easy to find qualified, well-trained employees, and salaries are very low by Western standards
Миллий бозор	муайян мамлакатнинг миллий чегараси доирасидаги олди-сотди муносабатлари. ҳар қандай бозор каби турли моддий, маънавий ва интеллектуал товарларни айирбошлаш объектига айланади, ҳамда унда шу мамлакат товарлари билан биргаликда импорт қилинган товарлар ҳам қатнашади	Salary caps, which the government implements in an apparent attempt to prevent firms from circumventing restrictions on withdrawal of cash from banks, prevent many foreign firms from paying their workers as much as they would like
Тадбиркорлик	амалда қабул қилинган қонунлар доирасида	Labor market regulations in are similar to those of the with

	<p>корхона, фирма ташкил қилиш, фойда олиш мақсадида маҳсулот ишлаб чиқариш (ёки хизмат кўрсатиш) билан шуғулланувчи фаолият. Тадбиркорлик фаолияти бир ёки бир неча хусусий ва ҳуқуқий шахслар мулкларини ёки қарзга олган мулк, тўлов воситаларини ишга солиш орқали амалга оширилади.</p>	<p>all rights guaranteed but some rights unobserved. Unemployment is a growing problem, and the number of people looking for jobs in foreign trade policy is based on import substitution.</p>
Тадбиркор	<p>иқтисодий ресурсларини бир-бирига қўшилишини таъминлайдиган ташкилотчи, янгиликка интилувчи, ташаббускор, иқтисодий ва бошқа хавфдан, жавобгарликдан қўрқмайдиган кишилар. Бундай хислатлар тадбиркорлик қобилияти деб юритилади</p>	<p>reflecting the impact of the government's import substitution policies designed to maintain hard currency reserves. Draconian tariffs, sporadic border closures, and border crossing "fees" have a negative effect on legal imports of both consumer products and capital equipment</p>
Тарбия	<p>мавжуд маънавий, маданий омилларга эътибор бериш билан бирга фан, маориф, таълим-тарбия ишларига ҳам эътибор кучайтирилди.</p>	<p>Upbringing. Forming of positive qualities activity in personality on a base of particular purpose</p>
Тарбия тамойиллари	<p>Таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб, онгни ўзгартириб бўлмайди. Онгни, тафаккурни узгартирмасдан туриб эса, озод ва обод жамиятни барпо этиб бўлмайди</p>	<p>Upbringing methods. Set of demands for for teaching content and methods in education process.</p>

Таълим	Таълимни ислоҳ қилиш қуйидаги тамойиллар асосида олиб борилади таълим муассасаларининг сиесий партиялар ва ҳаракатлар таъсиридан ҳолилиги	Education. Acquired skills and abilities on a base of particular system and net of spiritual qualities.
Турмуш даражаси	одатда аҳоли истеъмол қиладиган ҳаётий неъматларнинг миқдори ва сифатига асосланади. Бу моддий неъматлар таркиби жуда ҳам хилма-хил. ТД кўрсаткичлари яхлит тизими шакланган бўлиб, унга туғилиш, ўлиш ва бошқа демографик кўрсаткичлар, ҳаётнинг санитария-гигиена шарт-шароитлари, озиқ-овқат товарларини истеъмол қилиш даражаси, соғлиқни сақлаш, таълим, маданият, иш билан бандлик, меҳнат шароити, аҳолининг даромадлари ва харажатлари, нарх- наво даражаси, транспорт воситалари, дам олишни ташкил этилиши, ижтимоий таъминланганлиги, инсон эркинлиги каби кўрсаткич билан белгиланади	The level of education in Uzbekistan corresponds to the parameters that are typical for the leading states of the world. Ninety-nine per cent of country's population is literate; the principle of general 9-year education is still preserved. Judging by the indices of educational level, is among the leading countries of the world
Утиш даври	халқимизнинг анъаналарига, удумларига, тилига, дилига, рухиятига асосланиб, келажак ка ишонч, маърифат туйғу ларини онгимизга синдириши лозим	Transition. The beginning transition period includes reforms relating formation of the national state bases

Ҳамкорликда ўқитиш	Машғулотлар жараёнида талабалар билан ахборот, шах сий ва касбий тажрибаларни алмашиш асосидаги гуруҳий ўқитиш шакли	Information sharing, personal and professional experiences among the students in the process of group face-to-face classes
Ҳуқуқий давлат	Ягона мақсад, ягона ғоя булмаса жамият инқирозга учрайди, халок бўлади.	Legal state that hold people, nation and country sovereignty.
Хусусий тадбиркорлик	хусусий ташаббус орқали ўз маблағларини ишга тушириш асосида ташкил этиладиган тадбиркорлик	The country has managed to preserve the state system of training specialists, thus ensuring wide access to education for all strata of the population
Фермер	қишлоқ хўжалик корхонасининг эгаси. Мустақил иш юритувчи - тадбиркор	The National Program is oriented to the formation of a new generation of experts with high professional and
Фермер хўжалиги	мустақил хўжалик юритиш субъекти. Алоҳида шахс, оила ёки бир гуруҳ фуқаролар томонидан ердан фойдаланиб, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш, уларни қайта ишлаш ва сотишга асосланади. Ф.Х. эркин тадбиркорликнинг бир кўриниши бўлиб, даромад олиш мақсадида тузилади	Great attention is paid in the republic to the improvement of educational system and training of qualified specialists. On the basis of the president's decree dated February 28, 1992, twenty-four new institutions of higher learning and their branches to train specialists for principle branches of the national
Фуқаралик жамият	Ҳалқнинг асрлар давомидаги мустақиллик учун кураши руебга чиқиб, мамлакатда ҳуқуқий, демократик жамият шаклланишига шарт-шароит яратилди	Civil society. People community who create and improve be themselves on way of democratic, freedom, justice and all citizens equality principles

<p>Фукаралик жамият ривожлантириш концепцияси</p>	<p>Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига ўтишда ҳар хил сарбий ҳолатлар туғдирадиган «фалаж» йўли билан эмас, ўзига хос йўл орқали ўтилди</p>	<p>Civil society development conception. The work of I. Karimov “deepening of the democratic reforms and civil society development in state” is gave us system of</p>
<p>Фукаралик жамият институтлари</p>	<p>Ўзбекистонда мустақиллик шароитида сиесий ва иқтисодий қайта қуришлар амалга оширила бошланди, биринчи навбатда мустақил давлатнинг ҳуқуқий асослари яратилди</p>	<p>Civil society institutions. They are serve people interests and rights which is system of social institutions, media, nongovernmental noncommer</p>
<p>Экологик муаммолар</p>	<p>инсоният ҳатти-ҳаракатлари ва хўжалик фаолияти натижасида атроф-муҳитга етказилган зарар</p>	<p>Neducational institutions have appeared: the of World Economy and State and, Forces, Academy of Ministry of Internal Affairs.</p>
<p>Экспорт</p>	<p>товарлар, хизматлар, ишчи кучи ва капитални мамлакат ташқарисига чиқариш</p>	<p>The academy was set up in it is the main institution for training, retraining and raising</p>
<p>Эркин иқтисодий худудлар</p>	<p>тадбиркорлик худудлари, хориж капитални эркин амал қилиши учун ажратилган махсус худуд, иқтисодий ўсишни таъминлаш, ижтимоий ва экологик муаммоларни ҳал қилиш мақсадида ташкил этилади</p>	<p>to train specialists for principle branches of the national economy were established. Today there are institutions of higher learning function in the republic, including universities, teacher training institutes</p>

VII. АДАБИЁТЛАРРЎЙХАТИ

I. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарлари

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга кураимиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 592 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. Т.: “Ўзбекистон”, 2018. – 507 б.
4. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. 3-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2019. – 400 б.
5. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан – миллий юксалиш сари. 4-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2020. – 400 б.
6. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Тошкент : Ўзбекистон, 2016. - 56 б.
7. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 48 б.

II. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар

9. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2018.
10. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муасасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПФ-4732-сонли Фармони.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги

“Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги 4947-сонли Фармони.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сонли Қарори.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2019-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги 2018 йил 21 сентябрдаги ПФ-5544-сонли Фармони.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 майдаги “Ўзбекистон Республикасида коррупцияга қарши курашиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5729-сон Фармони.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 июндаги “2019-2023 йилларда Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетида талаб юқори бўлган малакали кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш ва илмий салоҳиятини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4358-сонли Қарори.

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 августдаги “Олий таълим муассасалари раҳбар ва педагог кадрларининг узлуксиз малакасини ошириш тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПФ-5789-сонли Фармони.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 августдаги 8 октябрдаги “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5847-сонли Фармони.

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 24 майдаги “Қадимий ёзма манбаларни сақлаш, тадқиқ ва тарғиб қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2995-сонли Қарори.

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 19 декабрдаги “Моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш соҳасидаги

фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4068-сонли Қарори.

Ш. Махсус адабиётлар

21. Очилдиев А. Миллий ғоя ва миллатлараро муносабатлар.-Т.: Ўзбекистон, 2004.

22. Очилдиев А. Глобаллашув ва мафкуравий жараёнлар. Т.: Мухаррир, 2009.

23. Тоғаев Ш. Миллий ғоянинг давлат ва жамият қурилишига доир мазмунини ёритиш масаласи. Т.: 2007

24. Тўраев Ш. Демократик жараёнлар ва миллий ғоя. Т.: Маънавият, 2008.

25. Қаҳҳарова Ш. Глобал маънавият – глобаллашувнинг ғоявий асоси.Т., Tafakkur, 2009.

26. Қирғизбоев М. Фуқаролик жамияти: генезиси, шаклланиши ва ривожланиши. –Тошкент: O’zbekiston, 2010. – 256 б.

27. Рахимов М., Рахматуллаев Ш., Турсунова Р., Назаров Р. Очерки новейшей истории Узбекистана. –Ташкент: Адабиёт учқунлари, 2016. –С. 352.

28. Бекмуродов М., Қуронбоев Қ., Тангриев Л. Ҳаракатлар стратегияси асосида жадал тараққиёт ва янгиланиш сари – Т.: Гофур Гулом, 2017.

IV. Интернет сайтлар

29. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги: www.edu.uz.

30. Бош илмий-методик марказ: www.bimm.uz

31. www.Ziyonet.uz

32. Ўзбекистон Республикаси Президентининг расмий сайти: www.gov.uz

33. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг расмий сайти: <http://www.edu.uz/modules/wfchannel>

34. “Халқсўзи” газетаси – wwwinfo.XS.Uz.

35. “Туркистон” газетаси – wwwturkistonsarkor.uz.

36. “Маърифат” журнали – wwwma'rifat-inform.

37. “Жамият ва бошқарув” журнали – www.rzultacademyfreenetuz.
38. “Мозийдан садо” журнали – www.moziydostlink.net
39. www.mf.uz
40. www.norma.uz
41. www.lex.uz
42. www.glef.org.
43. www.newhorizons.org.
44. www.Soc.pu.ru
45. www.Meo.ru

Berdaq atindagi Qaraqalpaq Mámleketlik Universiteti “Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan tariyxi” kafedrasi prof. B. Koshanov tárepinen tayarlangan **“Mustaqil O‘zbekistondagi islohotlarning nazariy konseptual asoslari”** atamasındaǵı oqiw metodik kompleksine

PIKIR

Xalqimizdin en áyemgi zamanlardan hazirgi kúnlerge shekem basip ótken uzaq hám quramali tariyxiy jólin, mamleketshiligin, jamiyetlik siyasiy, ikonomikalıq, madeniyy hám ruwqiy turmisin úyreniw, mámleketimizdin dáslepki mámleketlik dúzilmelerin, garezsizlik dáwiri mámleketshiliginin rawajlanıwi siyaqli actual máseleni tariyxiy kóz qarastan úyreniwge qaratılǵan. Sonliqtanda “Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan tariyxi” kafedrasi prof. B. Koshanov tárepinen tayarlangan **“Mustaqil O‘zbekistondagi islohotlarning nazariy konseptual asoslari”** atamasındaǵı Modul oqiw metodik kompleksi búgingi kúni joqari bilimge iye tariyxshi qániygelerdi tayarlawda, Ózbekstan tariyxin úyreniwde óz bilimlerin teren` ózlestiriwi ushin úlken áhmiyetke iye.

Modul **“Mustaqil O‘zbekistondagi islohotlarning nazariy konseptual asoslari”** páninin` oqiw dástúri tiykarında jazılǵan bolip, onda tiykarinan Watanimizdin qádimgi dáwirinen bugingi kúnimizge shekemgi ótken bir neshe min jilliq tariyxin óz ishine alǵan dáslepki qala mádeniyatlari, lawazimlar, jer iyeligi, itibarǵa ilayiq nuqtalar ajratip kórsetilgen, jana maǵliwmatlar menen bayıtılǵan. Modulda hár bir tema oqiw dásturine sáykes jobalastirilǵan hár bir Ótilgen temanin` tinlawshilar tárepinen qadaǵalawına tiyisli sorawlar berilgen.

Avtor tárepinen jazılǵan bul Modulda tinlawshılarda **“Mustaqil O‘zbekistondagi islohotlarning nazariy konseptual asoslari”** boyınsha barlıq bilimlerin` toplaniwına hám tusiniklerdin qalıplesiwine járdem beredi dep esaplayman.

QMU “Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan tariyxi”
kafedrasi dosenti, PhD

G. Seydametova

